

Pavel Barinych • Igor Ďurič

Blažej Kálnický zvaný Valovič

Kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592

Pavel Barinych • Igor Đurić

Blažej Kálnický zvaný Valovič

Kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592

Blažej Kálnický zvaný Valovič

Kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592

© 2010

Pavel Barinych

Igor Ďurič

Fotografie: Ján Valovič

Jazyková úprava: Marta Pálková

Grafická úprava: iGor Kovár

Vydal: DuBari, s.r.o, Bratislava

Tlačiareň: Pelikán, s. r. o., Holice na Ostrove

Počet výtlačkov: 500

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-970411-0-6

POĎAKOVANIE

Pri hľadaní prameňov a zdrojov informácií sa autori obrátili na viacero osôb a inštitúcií. Bola to úmorná práca a nie všade sa stretli s porozumením a ochotou. Tým viac si vážia ústretovosť a konkrétnu pomoc, ktorej sa im dostalo od pracovníkov Národného archivu v Prahe, Univerzity Karlovej v Prahe, Jagellonskej univerzity v Krakove, Univerzity Palackého v Olomouci, Viedenskej univerzity, Maďarského štátneho archívu v Budapešti. Osobitné poďakovanie patrí pani Dr. Janke Kurucárovej, riaditeľke Štátneho archívu v Bytči a pani Anne Untermajerovej zo štátneho archívu v Nitre, za ich mimoriadnu láskavosť a ochotu pomôcť, akej sa im nedostalo od pracovníkov iných oslovených archívov na Slovensku.

Vďaka patrí tiež Mgr. Miroslavovi Masárovi a Jánovi Krchnavému – Grimutovských za materiálnu pomoc, ako aj za pomoc pri identifikácii prostredia v ktorom prví kálnickí Valovičovi žili, pani Elžbiete Dynarskej z Poľska za sprostredkovanie informácií z Jagellonskej univerzity v Krakove, Zsuzsike Stanyikovej, Rózsike Barinychovej, Pavlovi Barinychovi ml. za preloženie maďarských a nemeckých textov, Prof. PhDr. Petrovi Kuklicovi, CSc., Mgr. Martinovi Zborovjanovi, za pretlmočenie latinských textov, Prof. Petrovi Ďurčovi, CSc. za databázy priezvisk Valovič a Kálnický, Brankovi Staparovi za cenné rady pri hľadaní výkladu priezviska Valovič a tiež Michalovi Krajčíkovi za objavenie základných dokumentov, ich digitálnu reštauráciu a poskytnutie. V neposlednom rade patrí naša vďaka Ing. Jozefovi Valovičovi za cenné pripomienky pri finálnej úprave publikácie.

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita huius
e nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritibus virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmae tenentem producente ornatam et summitae vero et
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelesti ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et ob posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo demeopsi futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
ubjectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
eamentis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
rae eminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentos literas nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritibus (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

ÚPRIMNE ĎAKUJEME VŠETKÝM, KTORÍ SVOJIM FINANČNÝM
PRÍSPEVKOM UMOŽNILI, ABY TáTO KNIHA VYŠLA:

ŐSZINTÉN KŐSZŐNJÜK MINDEN ADAKOZÓNAK, AKIK PÉNZBELI
HOZZÁJÁRULÁSSAL LEHETŐVÉ TETTÉK, HOGY A KŐNYV MEGJELENHESSEN:

Rozália Barinychová, Vrakúň
Rodina Bažantová, Trenčín
Ing. Miroslav Borcovan, starosta obce Kálnica
JUDr. Tatiana Cagalová, notárka, Nové Mesto nad Váhom
Ing. Fekete János, starosta obce Vrakúň (Nyékvárkony polgármestere)
Igor Jelínek, Bratislava
Ing. Samuel Jelínek, Bratislava
Obec Kálnica
Ing. Ján Kišš, Kálnica
Michal Krajčík, Mníchov, Nemecko
Mgr. Miroslav Masár, Piešťany
Pohostinstvo Potoček, Kálnica
Milan Stano, maliar, grafik, spisovateľ, vydavateľ, Bratislava
Dušan Valovič, fotograf, Prievidza
Ing. Jozef Valovič, Trnava
Milan Valovič – Palkech, Kálnica
Rudolf Vozár, Šenkvice
Obec Vrakúň

Obec Kálnica

Obec Vrakúň

Úvod	9
1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia	10
2. Nobilitácia Blažejka Kálnického – Valoviča	17
Dochované legendy	17
Prečo Kálnický – Valovič?	18
Armáles – jeho osudy a súčasný stav	20
Armáles o nobilitácii	22
Signatári nobilitácie	26
3. Pramene o kálnických Valovičovcoch	33
Literatúra	33
Matriky a registá	35
4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete	43
Záver	49
Dobové reálie a prílohy	51
Dobové reálie	53
Prílohy	63
I. Armáles	65
1. Armáles Blažejka Kálnického – Valoviča. Prepis jeho latinského textu. Preklad do slovenčiny	66
2. Odpis Armálesu z roku 1724 (Nitrianska župa)	70
3. Odpis Armálesu z roku 1725 a 1740 (Trenčianska župa)	74
II. Súpisy šľachty (Regestá)	79
1. Regestum 1733 – 1824 (Trenčianska župa)	80
2. Rodostrom Martina Valoviča	84
3. Výpis zo súpisov šľachty Nitrianskej župy od roku 1639 do roku 1830	86
III. Výpisy z matrik	89
1. Výpis z matriky z roku 1826	90
2. Výpis z matriky narodených vo farnosti r. kat. cirkvi v Beckove v rokoch 1676 – 1748.	91
3. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Palkech.	93
4. Genealógia – rod Valovič, línia Palkech	96
5. Rodostrom – rod Valovič, línia Palkech	98
Rodostrom – rod Valovič, Jaslovsko – Bohunická línia	100
6. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Ištók	102
7. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Valech	104

O b s a h

8. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci bez prímena	105
9. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci s prímenami Martinech, Krajtsech a Galbavých	107
IV. Valovič versus Galbaví (ý)	109
1. Infrascriptus – Regestum šľachtického rodu Valovjeh z roku 1748	110
2. Conscriptio – Regestum libertínov – rod Galbavý z roku 1824 (v Kálnici)	111
3. Observationes	112
4. Observationes (1824)	113
V. Dokumenty, týkajúce sa uznania (potvrdenia) šľachtictva	
1. Potvrdenie pre Štefana a Jána Valoviča – 1731.....	115
2. Dokumenty z rokov 1811 – 1812	116
(Nos universitas, De eo Utrum, Incluta Universitas, Opinio)	117
3. Dokumenty z rokov 1845 – 1846 (Poznámky k žiadosti čachtickej Valovičovskej vetvy, List Žigmunda Valoviča).....	121
VI. Mapy výskytu priezvisk Kálnický a Valovič na Slovensku	129
1. Mapa výskytu priezvisk Kálnický / á , Kalnický / á – stav k roku 1995	130
2. Mapa výskytu priezvisk Valovič / ová, Valovics / ová – stav k roku 1995	132
Použité pramene	139
O autoroch	142
Čestné uznanie	143

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodis regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suae semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita huius
e nec non honesta aduocationis viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidei nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum laude versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
primus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelestis ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et obposita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partium
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatis vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentis litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidei nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nost
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite perpetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

D histórie Kálnice nepochybne patrí pomerne široko rozvetvený rod Valovičovcov. Donedávna sa o jeho zakladateľoch vedelo iba z ústneho podania, ktoré nieslo pečať viac ako štyroch storočí. Písomné pramene boli a vlastne až dodnes sú veľmi skúpe. Podobne ako ústne podanie obsahujú veľa nesprávnych alebo nepresných údajov.

Vzhľadom na to, že rodiny s týmto menom prišli do Kálnice a usadili sa v nej v 16. storočí, hľadanie hodnoverných informácií nebolo jednoduché. Slovensko v tom čase tvorilo súčasť Uhorského kráľovstva, patriaceho do formujúcej sa Habsburskej ríše. To znamená, že aj možné dochované listinné dôkazy treba hľadať na značnom priestore nielen na Slovensku ale aj v Maďarsku, Rakúsku, Česku a Poľsku. Informácie sme získavali v archívoch v Bratislave, Bytči, Nitre, v Prahe a v Budapešti. Hľadali sme tiež v archívoch univerzít v Prahe, Olomouci, Krakove a vo Viedni. Pre získanie ucelenejšieho pohľadu na genealógiu rodu (rodov) nám poslúžilo aj štúdium matrik farností rímskokatolíckej a evanjelickej cirkvi v Beckove, tiež údajov na náhrobných kameňoch cintorína v Kálnici. Snažili sme sa získať aj spomienky z ústneho podania niektorých ľudí v Kálnici. Získané údaje, najmä z ústneho podania, sme však museli konfrontovať s dochovanými listinnými prameňmi, lebo – ako ďalej ukážeme – nezriedka je súčasná pamäť už deformovaná a spravidla sa len veľmi málo zhoduje so skutočnosťou.

Na históriu kálnických Valovičovcov upozornil najprv Miroslav Borcovan a spolu s ním manželka Jozef a Jana Karlíkovci, Štefan Šicko a Michal Krajčík. Boli to oni, čo ju vyniesli z temnoty zabúdania a podnietili aj nás k tomu, aby sme sa o nich dozvedeli viac a to čo sa tradovalo, konfrontovali aj na základe poznania doby, do ktorej sa narodili, žili v nej a pracovali. Teda k tomu, aby sme mýty konfrontovali so zachovanými faktami. Najdôležitejším dochovaným listinným zdrojom je Armáles – listina, ktorou bol tento kálnický rod povýšený z prostého stavu medzi šľachtu.

Ukázalo sa, že hoci bol k dispozícii, všetci čo sa naň odvolávali, nepoznali jeho skutočný

Kálnica – pohľad na obec

obsah. Je totiž písaný v latinskom jazyku. Vychádzali iba z ústneho podania alebo domnie-
nok ovplyvnených týmto podaním. Bolo preto našou prvoradou úlohou získať **kvalifikovaný** preklad do slovenského jazyka. Právom sme sa totiž domnievali, že iba ten môže dať správnu, neskreslenú odpoveď na rad otázok spojených s nobilitáciou skúmaného rodu. Nebola to však iba latinčina, ale aj dobová maďarčina a nemčina, s ktorými sme sa museli popasovať.

Okrem uvedeného Armálesu sa zachovalo žalosťne málo iných dokumentov a preto sme hľadali ďalšie zdroje informácií. Popritom sme zistili, že nositelia tohto priezviska existovali v danej dobe a aj predtým na rôznych miestach, ktoré sú súčasťou dnešného Slovenska. Pre úplnosť sme preto tieto informácie zaradili tiež do jednej z kapitol tejto publikácie.

Uvedomujeme si, že zrejme existujú ešte ďalšie listinné zdroje o uvedenom rode, ktoré sa nám aj napriek úsiliu nepodarilo objaviť a získať a ktoré by mohli rozšíriť, resp. korigovať naše tvrdenia. Viedla nás však snaha zistiť pokiaľ možno objektívne údaje o kálnických Valovičovcoch a uviesť na správnu mieru niektoré dochované a naďalej rozširované tvrdenia. Týmto sme chceli prispieť k úsiliu, ktoré neúnavne vyvíjal starosta obce Miroslav Borcovan a ďalej prehĺbiť poznatky o histórii obce, ktorej súčasťou boli, sú a sme presvedčení, že aj ďalej budú nositelia priezviska Valovič.

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

Poznanie pomerov, t.j. doby, miesta, spoločenského postavenia a panujúceho režimu, do ktorých sa človek rodí, má popri jeho vrodenných vloách veľký význam. Sú to konkrétne podmienky, ktoré ho formujú, vtlačujú mu svoju pečať a významne pôsobia aj na to, ako sa vrodenné predpoklady rozvinú a uplatnia. Ich neznalosť alebo dokonca ignorovanie môžu viesť k nesprávnym hodnoteniam a záverom, o čom sme sa presvedčili vo viacerých rozhovoroch.

Platí to aj o Blažejovi Kálnickom – Valovičovi, jeho bratovi a švagrovi a ich potomkoch, história ktorých sa začala písať pred viac ako štyrmi storočiami. Títo prví kálnickí Valovičovi sa narodili do veľmi zložitých pomerov. Bola to doba, v ktorej Európa opúšťala stredovek a postupne sa ocitala na prahu nového veku. Došlo v nej k významným zemepisným objavom: objaveniu Ameriky, nájdeniu morskej cesty do Indie a oboplávaniu zemegule. Tieto objavy vyvrátili dovtedy všemocnou cirkvou hlásané názory na Zem ako plochý kotúč, tvoriaci stred celého vesmíru, ale ukázali, že je to guľa, ktorá sa otáča okolo Slnka. Toto tvrdenie však v tom čase malo ďalekosiahle dôsledky nielen na osudy ich hlásateľov (Giordano Bruno, Galileo Galilei ...) ale aj na cirkev a spoločnosť. Dalo totiž podnet na spochybnenie radu hlásaných dogiem a spôsobilo pohyb nielen v spoločenskom vedomí ale aj v premene spoločnosti.

Pre pomery v Európe, najmä však v Uhorsku, mali ďalekosiahle dôsledky aj udalosti, ktoré sa stali v pätnástom storočí. Jednou z nich bolo víťazstvo Turkov nad Byzantskou ríšou v máji 1453. Po jej páde vznikla Osmanská ríša, ázijsko-európska veľmoc s neskrývanými expanznými snahami nielen na východ, ale aj na západ, t.j. na Balkán a do Európy. Už v roku 1521 dobyli Belehrad, čím si vytvorili predpoklady pre svoje prenikanie dovnútra strednej a západnej Európy.

Pre Uhorsko sa osudovou stala bitka pri Moháči, ku ktorej došlo 29. augusta 1526. V nej spolu s výkvetom uhorskej šľachty – svetskej i duchovnej – padol i mladý uhorský panovník Ľudovít II. Jagellovský, ktorý nezanechal potomstvo. Došlo

tak k zániku uhorsko – českej dynastickej vetvy Jagellovcov. Jeho smrťou sa začal dlhotrvajúci zápas o uvoľnený uhorský trón. Nárok naň si robili Ján Zápoľský a Ferdinand I. Habsburgský.

V tomto spore sa uhorská šľachta rozdelila na dva tábory. Každý z nich sledoval iba vlastné, zištné ciele. Tak sa stalo, že jedna časť podporila Jána Zápoľského a 11. novembra 1526 ho korunovala za uhorského kráľa.

Ani Ferdinand I. sa však nemienil vzdať. Vyvinul úsilie, aby boli uznané jeho nároky na uhorský trón zakotvené v dávnejšej dohode Habsburgovcov a Jagellovcov. Zásluhou vysokej uhorskej šľachty a duchovenstva sa mu to podarilo, výrazom čoho bola jeho korunovácia za uhorského kráľa, ktorá sa uskutočnila 17. decembra 1526 v Bratislave.

Uhorsko tak odrazu malo dvoch kráľov. Žiadny z nich sa nechcel vzdať svojho žezla v prospech toho druhého. Rozpútal sa medzi nimi tvrdý, dlhoročný zápas, ktorý mal pre krajinu nedejateľné následky. Trval až do februára 1538, keď vo Veľkom Varadíne uzavreli medzi sebou mierovú zmluvu. Podľa nej sa obaja uznali za zákonných kráľov a rozdelili si Uhorsko na dve časti. Centrum krajiny s hlavným mestom Budín, severovýchodnú časť Uhorska a celé Sedmohradsko si ponechal Ján Zápoľský. Ferdinandovi I. pripadla značná časť Chorvátska, územie medzi Balatonom a vtedajšími rakúskymi hranicami, ako aj väčšina západného a stredného Slovenska. Spišská a Gemerská stolica boli ešte územím Ferdinanda I. Jeho sok Ján Zápoľský ovládal Šariš, Zemplín, Abov i Novohrad vrátane Košíc. Podľa uvedenej zmluvy celá Zápoľského dŕžava mala pripadnúť Ferdinandovi alebo jeho potomkom, ak by Ján Zápoľský zomrel bez zákonného dediča.¹¹

V júli 1540 však starnúcemu Zápoľskému jeho o dvadsať rokov mladšia manželka Izabela, dcéra poľského kráľa Žigmunda I., porodila syna, ktorému dali meno Ján Žigmund. Necelé dva týždne po jeho narodení šťastný otec nečakane zomrel. Tútori novorodenca – kancelár Ján Verböci a päťkostolský biskup Ján Osiecky – sa obrátili na tureckého sultána s prosbou o pomoc a podporu

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

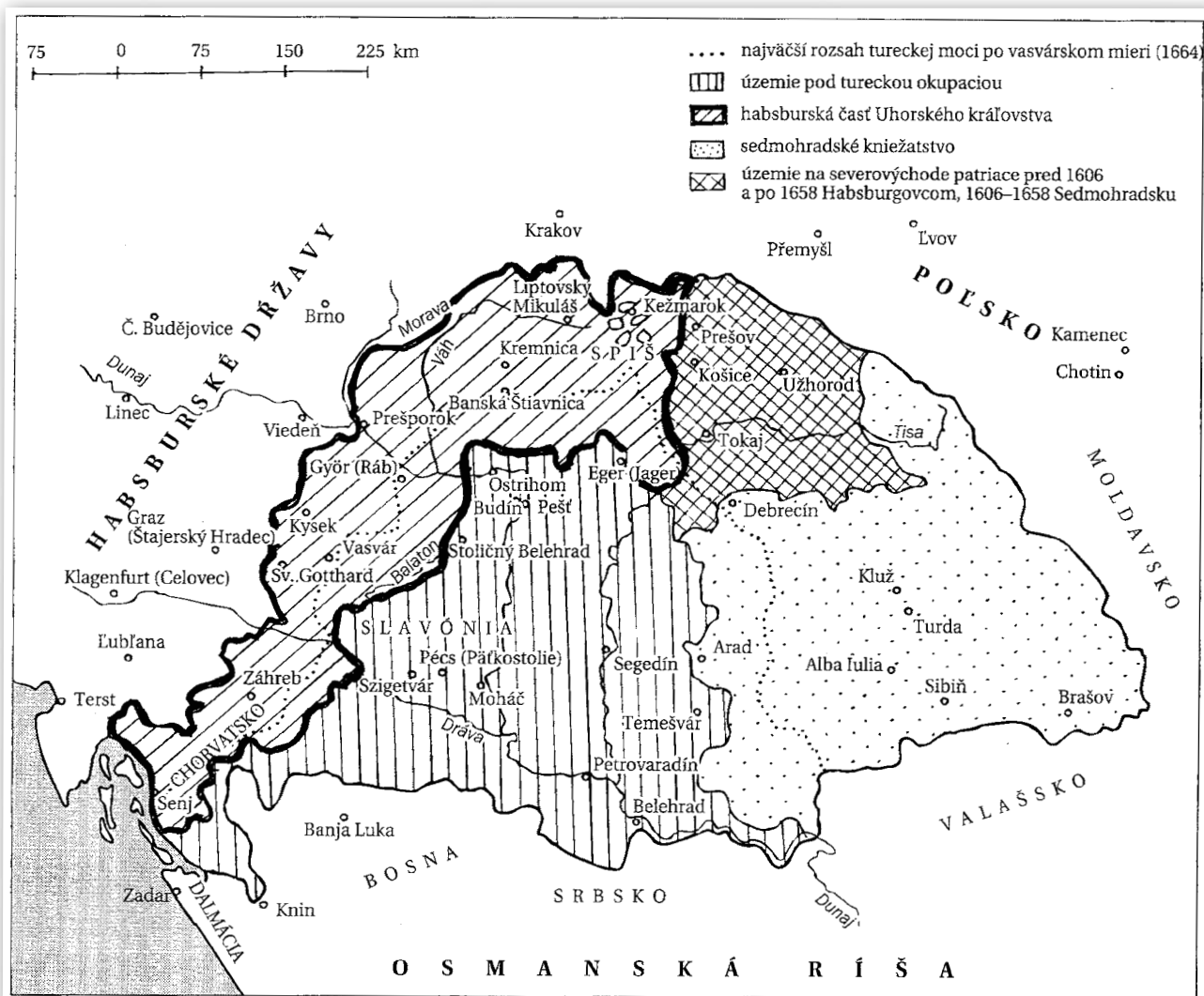
Jánovi Žigmundovi Zápoľskému. Časť šľachty a katolíckeho kléru v septembri 1540 neďaleko Pešti na svojom zhromaždení vyhlásila trojmesačné nemluvňa za svojho panovníka.^{12/} Plány Ferdinanda I., usilujúceho o zjednotenie Uhorska a jeho začlenenie do formujúcej sa Habsburskej monarchie tak opäť nevyšli.

Ferdinand I. tento akt neuznal a rozpútal znova boj o nástupnícke práva v Uhorsku. Ťahal v ňom však za kratší koniec. Po porážke habsburského vojska pri Moháči nemal dostatok síl na to, aby úspešne vzdoroval tlaku osmanských oddielov, ktoré prišli na pomoc Zápoľského záujmov. Turci sa 29. augusta 1541 zmocnili Budína a získali tak významnú základňu pre svoje ďalšie výboje. Uhorská šľachta z východných častí krajiny a Sedmohradska stála aj naďalej na strane Jána Žigmunda, čo oslabovalo snahy Ferdinanda I. o získanie Budína a o zmier na domacom fronte.

V nasledujúcich rokoch Osmani podnikli rad veľkých ťažení do Uhorska. Zmocnili sa Ostrihomu, sídla uhorského primasa, Taty, Stoličného Belehradu (Székesfehérvár) a ďalších. Pod tureckú zvrchovanosť sa dostali aj časti Hontianskej, Tekovskej, Novohradskej a Ostrihomskej stolice. Pokus o dobytie Viedne však nevyšiel. Podarilo sa im ale vybudovať opevnené predmostie Džigerdelen Parkan na území dnešného Štúrova, ležiaceho na druhej strane Dunaja oproti Ostrihomu.^{13/}

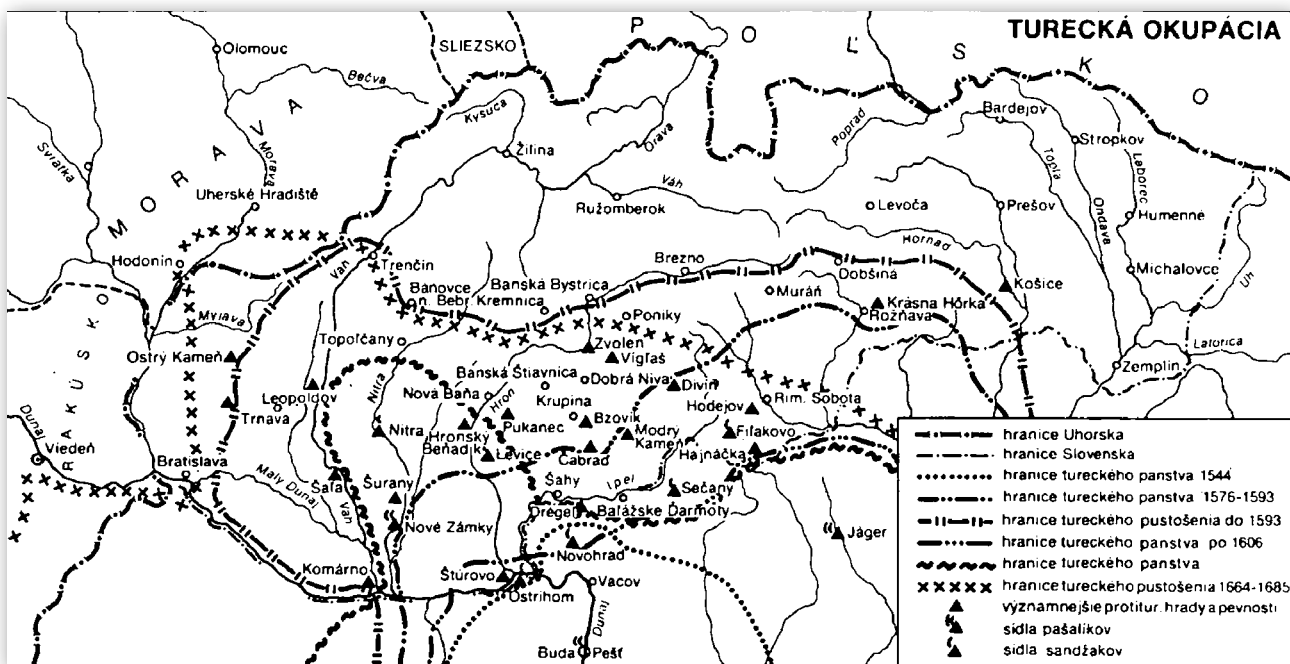
Po roku 1541 tak vznikla nová situácia. Uhorsko sa na obdobie takmer 150 rokov rozpadlo na tri časti:

- stred, priamo ovládaný Turkami,
- sever a západ krajiny vrátane dnešného Slovenska pod vládou Habsburgovcov a
- Sedmohradské kniežatstvo v tureckom područí, formálne patriace Jánovi Žigmundovi.^{14/}

Rozdelenie Uhorska v roku 1547 (zdroj: Dušan Kováč: Encyklopédia Slovenska)

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

Turecká okupácia (zdroj: Kolektív autorov: Encyklopédia Slovenska, VI. diel)

Až v roku 1568 turecký sultán Selim II. uzavrel v Drinopoli mier s potomkom Ferdinanda I., novým uhorským kráľom Maxmiliánom I., predbežne na 8 rokov. Turci si ponechali všetky svoje územné zisky a vynútili si ročný tribút vo výške 30 tisíc zlatých. Na základe zmluvy sa Ján Žigmund zriekol titulu uhorského kráľa. Maxmilián I. ho však uznal za suverénneho vládcu v Sedmohradsku. Stavom ponechal aj v budúcnosti právo slobodnej voľby sedmohradského kniežaťa. Útoky Turkov ale pokračovali aj naďalej a trvali až do roku 1711, keď Habsburgovci uzavreli mier s Turkami v rumunskom Satu – Mare.^{15/}

Po obsadení centrálnych častí Uhorska Turkami sa územie Slovenska až do konca 17. storočia stalo jadrom uhorského štátu. Zákonným nariadením z roku 1536 sa hlavným mestom Uhorska stala Bratislava (vtedy Pozsony). Tu zasadal Uhorský snem a v Dóme Sv. Martina sa konali aj korunovácie uhorských kráľov. Na bratislavskom hrade boli uschované kráľovské korunovačné klenoty. Sídliť tu Uhorská komora, ktorá spravovala všetky štátne príjmy, ako aj miestodržiteľská rada zastupujúca panovníka sídliaceho vo Viedni, či v Prahe. Ostrihomská kapitula po dobytí Ostrihomu Turkami sa presťahovala do Trnavy a arcibiskup presídlil do Bratislavy.

Tlak Turkov na Balkáne spôsobil, že po obsa-

dení časti Chorvátska, sprevádzaného násilím voči pôvodnému obyvateľstvu, mnohí prechádzali na islam, aby ochránili svoje rodiny a majetky. Najväčšia časť sa však rozhodla pre útek z tureckej oblasti do bánskej časti Chorvátska (banátu) a ďalej na sever – do Rakúska, Maďarska, Rumunska, Slovenska a Talianska. Táto kolonizácia prebehla v niekoľkých etapách.

V počiatočnej etape – ešte pred bitkou pri Moháči a krátko po nej – prichádzali na Slovensko najmä príslušníci drobnej a vyššej šľachty, ale aj ďalších skupín slobodného obyvateľstva. Títo získavali u nás majetok, rôzne výsady, resp. službu u miestnych zemepánov.

V ďalšej etape zahrňajúcej 30. a 40. roky 16. storočia, prevažnú časť migrantov tvorili roľníci. Ďalšia nasledovala v 50. rokoch. V poslednej migračnej vlné koncom 60. a 70. rokov, s ojedinelými dozvukmi až do 90. rokov, sa už iba dosídľovali lokality, v ktorých už Chorváti boli usadení v predchádzajúcich kolonizačných vlnách.^{16/}

V nami sledovanom období – t.j. v 16. a začiatkom 17. storočia – sa na uhorskom tróne vystriedali títo Habsburovci:

Ferdinand I. (ako rímsky cisár Ferdinand II.),
Maxmilián I. (ako rímsky cisár Maxmilián II.),

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

Rudolf I. (ako rímsky cisár Rudolf II.),
Matej II.,
Ferdinand II. – Štajerský.

Ferdinand I. panoval od roku 1526 do 25. júla 1564. Do dejín sa zapísal ako tvorca nového štátneho útvaru v srdci Európy. Od samého začiatku svojho panovania sa snažil o to, aby z rôznorodých území líšiacich sa historickým vývojom, národnostným zložením i stupňom ekonomického rozvinutia, vybudoval jednotný celok, riadený z jedného centra. Túto úlohu riešili aj jeho nasledovníci. Bol však prvým Habsburgom, ktorý začal rodiacu sa ríšu riadiť z jedného miesta, ktorým bola Viedeň a to systémom nových ústredných orgánov štátnej správy a nového typu štátnej byrokracie. Jeho pevná ruka, vyžadujúca poriadok najmä v štátnych financiách, nebola šľachte po vôli, lebo si zvykla na polovičné bezvládie počas Jagellovského panovania. Svoj centralizačný program formuloval už na začiatku roku 1527 v tzv. Hofstaatsordnungu – novom dvorskom poriadku. Aj keď v dôsledku odporu

šľachty bol menený, v dvoch kľúčových bodoch zostal neotrasený:

1. povyšoval kráľovský dvor a teda aj s ním spojený aparát na politického činiteľa, nadradeného zemským inštitúciám,
2. zakladal činnosť prvých ústredných úradov, tajnej rady, a dvorskej rady, vojenskej rady a dvorskej komory.

Vo výkonných funkciách nevyžadoval, aby ich vykonávatelia nevyhnutne pochádzali z radov šľachty. Dával prednosť ľuďom nadaným, výkonným a jemu oddaným. Tým umožnil, aby sa uplatnili aj schopní ľudia z nešľachtického stavu. On sám bol v tomto príkladem. Literatúra o ňom uvádza, že vstával už o piatej ráno, aby stihol nával práce. Nechýbalo mu vraj dobré zdravie, húževnatosť, psychická odolnosť, rozprávačský talent, schopnosť taktizovať, striedmosť a zmysel pre realitu.¹⁷¹

Po smrti Ferdinanda I. sa moci ujal jeho syn **Maximilián I.** (ako cisár Maxmilián II.). Za uhorského kráľa ho korunovali v septembri

Ferdinand I.

Maximilián I.

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

1563 v Prešporku (Bratislave). Panoval 12 rokov. Patrili mu tri koruny: ríšska, svätováclavská a svätoštefanská. Do histórie sa zapísal ako človek dvoch tvárí. Navonok sa tváril ako láskavý, prívetivý, ušľachtilý človek. Dával najavo porozumenie, sľuboval, tešil, budil nádeje, no v skutočnosti bol váhavý a k skutkom mal často veľmi ďaleko. Patril teda k tomu typu ľudí, čo oveľa viac sľubujú, ako sú schopní či ochotní dať a urobiť. Avšak napriek tomu bol disciplinovane oddaný dynastickým záujmom. Bol síce mužom ušľachtilých slov, avšak nie činov. Chýbala mu energia a dostatok odvahy. V čase silnej náboženskej reformácie si želanú náboženskú znášanlivosť, ale nič pre ňu v praxi neurobil. Chcel mier, ale nebol schopný ho zabezpečiť. Osobne veľmi trpel náboženskými rozpormi vo všetkých svojich dŕžavách, avšak nedokázal ich urovnať. Bol teda človekom, ktorý mal veľa plánov ale väčšinu z nich neuskutočňoval. Zomrel 12. októbra 1576.^{18/}

Po ňom na kráľovský i cisársky stolec zasadol **Rudolf I.** (ako cisár Rudolf II.). Za uhorského kráľa ho korunovali ešte za života jeho otca dňa 25. septembra 1572 v Dóme Sv. Martina v Prešporku. Českým kráľom sa stal o tri roky neskôr – 22. septembra 1575. Korunovácia sa uskutočnila v chráme Sv. Víta v Prahe. Za ríšskeho kráľa ho zvolili 27. októbra 1575 v Regensburgu (Rezne) na sneme ríšskych kurfirstov. Dňa 1. novembra 1575 ho tu korunovali aj za cisára Svätej ríše rímskej národa nemeckého. Zakrátko po tom zomrel jeho otec Maxmilián I. a všetka moc v ríši prešla na neho.^{19/} Do histórie sa zapísal ako čudák, ale aj podporovateľ vedy a umenia.

Vychovali ho na kráľovskom dvore katolíckeho Španielska. Vrátil sa perfektne vychovaný a pripravený, avšak pre celkom iné pomery, aké vládli v tvoriacej sa Habsburskej ríši. Španielsko bolo po náboženskej stránke jednotné – silne katolícke. Naproti tomu formujúca sa Habsburská ríša bola nesúrodým konglomerátom rozdielnych tradícií a politických práv. Ujal sa vlády, keď prebiehal ostrý zápas medzi katolíkmi a evanjelikmi, teda v čase vrcholiacej protireformácie. Ako jediný Habsburg sa uchýlil na Pražský hrad, ktorý za jeho panovania bol sídlom celej ríše.

Rudolf I.

Až do roku 1580, keď ho postihla prvá psychická kríza, zvládal väčšinu štátnických povinností v podstate bez problémov. Vydal nový dvorský poriadok. Uskutočnil zmeny na dvore a v centrálnych úradoch. Na miesta obľúbených úradníkov svojho otca Maxmiliána I. dosadil svojich ľudí, čím si vytváral spoľahlivé politické zázemie z odborníkov vlastného tábora. Koncom roku 1580 však u neho prepukla ťažká duševná choroba – maniodepresívna psychóza alebo dokonca schizofrénia. Tieto stavy sa potom u neho opakovali častejšie. Zhoršovala ich aj vážna pohlavná choroba – syfilis – ktorou trpel. Počas nich sa uzavierať do samoty a púšťal k sebe len tých, ktorých si obľúbil a veril im. Strata dôvery mala pre konkrétneho človeka ťažké dôsledky. Takáto osoba mu už nikdy nesmela prísť na oči. Jeho samotárstvo postupne prerástlo až do odporu k vystupovaniu na verejnosti, k udeľovaniu audiencií a k riadeniu politických porád. To bola príležitosť pre úzky okruh ľudí, ktorí z toho profitovali. Muselo sa platiť nielen nekonečnou trpezlivosťou, ale aj peniazmi a inými benefitmi za odporúčania, príhovory a stretnutia s panovníkom.

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

Habsburská monarchia sa v rokoch 1593 – 1606 opäť ocitla v dlhej a vyčerpávajúcej vojne s Turkami. Rudolf, ktorý vojenským otázkam nerozumel, si s tým nevedel poradiť. Breme zodpovednosti presunul na svojich dvoch mladších bratov, vo vojenských otázkach rovnako nekompetentných ako on. Len vďaka tomu, že Turci museli čeliť konfliktu s Perziou, dosiahli Habsburgovci určité úspechy a územné zisky. Avšak všade tam, kam vstúpili ich armády – t.j. v Sedmohradsku a v Hornom Uhorsku – ihneď rozpútali brutálne rekatolizačné akcie, ktoré viedli k viacerým ozbrojeným povstaniam. Rudolf v tomto čase bol už naisto pomätený a dohody, ktoré pripravil jeho brat Matej, odmietol akceptovať. Postupne sa stávala z neho úbohá ľudská troska. Jeho výmena na vladárskom stolci sa stala nevyhnutnou. Nemienil sa ho však vzdáť. Abdikoval až 23. mája 1611. Zomrel krátko po tom 20. januára 1612. Nezanechal žiadnych legitímnych potomkov.

Na jeho miesto nastúpil mladší brat **Matej II.** Za uhorského kráľa bol korunovaný dňa 19. novembra 1608 v Prešporku. Nepanoval dlho. Zomrel vo Viedni dňa 20. marca 1619 slobodný a bez legitímneho potomstva.

Vystriedal ho **Ferdinand II.** zo Štajerskej línie rakúskej vetvy Habsburgovcov. Za uhorského kráľa ho korunovali v Prešporku dňa 1. júla 1618.^{/10/}

Všetci uvedení panovníci svojimi postojmi a činmi vytvárali prostredie – teda možnosti i obmedzenia – pre uplatnenie sa nielen príslušníkov šľachty, ale aj schopných jedincov z nižších vrstiev vtedajšej spoločnosti. Čelili nielen rozporom a odporu vnútri šľachty ale aj tureckej expanzii. Ich postavenie komplikovalo i dianie vnútri katolíckej cirkvi.

Už v 15. storočí sa aj v Uhorsku objavili znaky všeobecnej korupcie cirkvi, akými boli prepožičiavanie duchovných hodností, presadzovanie príbuzných či iných chránencov z moci svojho postavenia, súčasné zastávanie viacerých úradov, ako aj sekulárne záujmy kléru. Tieto javy sa stávali predmetom čoraz silnejšej spoločenskej kri-

tiky. Veľká časť vyšších cirkevných hodnostárov katolíckej cirkvi venovala viac pozornosti svetským ako cirkevným záležitostiam.^{/11/} Existovala tu preto vhodná pôda pre šírenie myšlienok, ktoré dňa 31. októbra 1517 vo Wittenbergu zverejnil Dr. Martin Luther. Jeho 95 téz sa považuje za začiatok reformácie v Nemecku, ktorá podnietila v celej Európe proces vieroučného rozkladu a vznik samostatných konfesií pôsobiacich najmä proti predávaniu odpustkov. Tieto tézy vzbudili pozornosť v širšom spoločenskom prostredí, pretože neanalyzovali len vzťah jednotlivca k Bohu ale dotýkali sa aj hospodárskych otázok.

Podľa Luthera nie je potrebné, aby klérus vystupoval ako sprostredkovateľ medzi Bohom a obyčajným veriacim, pre ktorého má byť záväzný len Písmo sväté a nijaké iné cirkevné predpisy. Ríšsky snem v meste Worms preto v roku 1521 vydal tzv. wormský edikt, ktorým na Luthera uvalil kliatbu.^{/12/} Avšak aj napriek tomu sa Lutherovo učenie rýchlo šírilo po celej Európe. Masovou základňou hnutia sa stali obyčajní ľudia. Od čistej, len z Písma svätého vychádzajúcej viery a učenia o slobode ducha očakávali nové, skutočne kresťanské spoločenské zriadenie.

Od roku 1530 bolo šírenie týchto myšlienok aj v Uhorsku podporované niekoľkými magnátmi. Ich motivácia nepramenila v čisto náboženských sympatiách a presvedčení, ale bola spojená so zisťovacími záujmami – získať do spravovania alebo do vlastníctva rozsiahle cirkevné majetky. Rástol aj počet predstaviteľov nižšej šľachty s rovnakou motiváciou.

Na území dnešného Slovenska boli priekopníkmi reformačných ideí mešťania. Postupne sa k nim pripájala šľachta, s ktorou na nové viero-vyznanie museli prechádzať aj poddaní. S protestantizmom sa na Slovensku spájalo aj zavádzanie češtiny ako bohoslužobnej reči (kralická Biblia), postupne výrazne slovakizovanej.

Počas 30. a 40. rokov 16. storočia prijali reformáciu všetky kráľovské mestá východného Slovenska: Prešov, Bardejov, Košice, Levoča, Sabinov, tiež mestá na Spiši a všetky banské mestá

1. Uhorsko v 16. a na prelome 17. storočia

stredného Slovenska. Na západnom Slovensku to boli najmä mestá s prevažne slovenským meštianstvom – Trenčín, Žilina – podobne aj zemepanske mestá ako Bánovce a Nové Mesto nad Váhom. Šírla sa prostredníctvom českých, moravských a sliezskych kazateľov, ktorých jazyku obyvatelia dobre rozumeli. ^{/13/}

Do rúk reformátorov prešla aj prepozitúra Panny Márie v Novom Meste nad Váhom. Ladislav Bánffy, pán Beckovského hradu a patrón prepozitúry sa tiež verejne prihlásil k reformácii. Rozhodol sa preto prepozitúru obsadiť takým kňazom, ktorý by bol stúpencom reformačného hnutia. Stal sa ním v roku 1570 ako prvý evanjelický kňaz Mikuláš Mecher. V období jeho pôsobenia bola otvorená evanjelická škola, jej prvým učiteľom sa stal Ondrej Šupka. Počas nášho bádania sme zistili, že dokumenty, týkajúce sa tejto školy sa v archíve prepošstva, žiaľ, nezachovali. Posledným evanjelickým novomestským prepoštom bol superintendent

Mikuláš Martini. Od roku 1638 patrilo prepošstvo opäť katolíckej cirkvi. ^{/14/} Aj tento akt bol dôsledkom vystupňovaného protireformačného úsilia cisára a katolíckej cirkvi.

V čase nobilitácie Blažej Kálnického – Valoviča bol uhorským kráľom Rudolf I. O ňom je známe, že nebol zástancom reformácie. V roku 1602 vydal rekatolizačné nariadenie, podľa ktorého všetci poddaní na kráľovských majetkoch a na majetkoch niektorých feudálov museli prestúpiť na katolícku vieru. Poddaní museli podľa zásady „koho zem, toho náboženstvo“, vyznávať vieru svojho zemepána. ^{/15/}

Všetko toto: turecká expanzia, rozdelenie Uhorska, rozkol vnútri uhorskej šľachty, centralizačné snahy Habsburgovcov a rozkol v cirkvi, tvorilo prostredie, podmienky a možnosti, do ktorých sa narodil a pôsobil v nich Blažej Kálnický – Valovič, jeho brat, sestra a švagor.

ODKAZY A POZNÁMKY

1. Bližšie pozri:

Kolektív aut.: Krátke dejiny Slovenska. Bratislava, AEP, Historický ústav SAV 2003.

Kováč, Dušan: Dejiny Slovenska. Praha, NLN 2002.

Lendvai, Pál: Tisíc let maďarského národa. Praha, Academia 2002.

Kontler, László: Dějiny Maďarska. Praha, NLN 2001.

2. Tamtiež.

3. Tamtiež.

4. Tamtiež.

5. Kolektív aut.: Encyklopédia Slovenska. VI.zväzok. Bratislava, VEDA 1982.

6. Pozri: Uroda, Štefania: Dejiny chorvátskej zeme a národa. In: Naše slovo pre priateľov Chorvátska. Časopis chorvátskeho klubu v Bratislave č.3/2001, s.16.

Tiež: Botík, Ján: Slovenskí Chorváti. Bratislava, Nakladateľstvo Lúč 2001.

7. Bližšie pozri: Hora – Hořejš, Petr: Toulky českou minulostí. III., Praha, Baronet 1994.

Tiež: Janáček, Josef: Rudolf II. a jeho doba. Praha, Litomyšl, Paseka 2003.

8. Tamtiež.

9. Tamtiež.

10. Pozri: Dejiny Slovenska. Dátumy, udalosti, osobnosti. Bratislava, Slovart 2007.

11. Bližšie pozri : Kolektív aut.: Krátke dejiny Slovenska. Bratislava, AEP, Historický ústav SAV 2003.

12. Pozri: Kronika ľudstva. Bratislava, Fortuna Print 1997.

13. Tamtiež, ako aj Krátke dejiny Slovenska. Bratislava, AEP, Historický ústav SAV 2003.

14. Pozri: Gábriš, Július: Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom.

Bratislava, Obzor 1968.

15. Pozri: Janáček, Josef: c.d.

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

DOCHOVANÉ LEGENDY

 krem originálu Armálesu vydaného cisárom Rudolfom II., a jeho niekoľkých neskorších odpisov sa nezachovali žiadne iné písomné dôkazy o nobilitácii Blažej, jeho brata a švagra. Existuje iba rôznorodé ústne podanie. O toto ústne podanie sa opierajú a berú ho ako bernú mincu aj všetci tí, čo o Blažejovi Kálnickom – Valovičovi niečo napísali.

V obecnej kronike Kálnice v roku 1934 vtedajšia kronikárka, učiteľka miestnej školy Viktória Kováčová, pomerne nepresne napísala: „V obci bola jedna zemianska rodina, menom Valovič, ktorej bolo udelené zemianstvo v roku 1630. Listina o udelení zemianstva sa ešte i podnes nachádza u Ondreja Valoviča Pavkech a je latinského textu.“ Ďalej píše: „Zemania bývali v uličke vo Dvoroch medzi Valovičom Valech a Filipom Jakušech. Ulička táto ešte i dnes nesie meno Zemianske dvory.“¹¹

Dr. Jana Karlíková v štúdiu „História Kálnice do roku 1914“ uviedla takisto pár údajov nepresne, ako uvidíme neskôr: „V čase ... Nádasdyovsko – Bánffyovského delenia Beckovského panstva v r.1590, žil v Kálnici aj Blažej Kálnický – Valovič (Blaseus Kalniczay – Valovicz), ktorý dostal r.1592 od cisára Rudolfa II. erbovú listinu (armáles) a zároveň i povýšenie do zemianskeho stavu ... V listine sa spomína, že armáles dostáva za zásluhy v bojoch proti Turkom. ... Predpokladáme, že Blažej Kálnický mal ... priaznivca v osobe Jána Bánffyho ... V bandériu, ktoré postavil, bojoval s veľkou pravdepodobnosťou i Blažej Kálnický – Valovič. Nakolko svoj armáles dostal od cisára v r.1592, vyznamenať sa v bojoch proti Turkom musel pred týmto rokom. Nie je vylúčené, že sa zúčastnil bitky na rieke Hornáde, južne od Košíc v októbri 1588, v ktorej padlo takmer 2000 Turkov a niekoľko sto bolo zajatých.“¹² V stati sa zmieňuje aj o Valovičovcoch z r.1647, ktorí podľa nej neboli šľachticmi a svoje slobody získali za 50 florénov, ktoré zaplatili svojmu pánovi Ladislavovi Revayovi. Týchto podľa nej nemožno považovať v danom období ešte za zemanov. Domnieva sa, že sa nimi stali pravdepodobne až v roku 1656 vydaním zemianskej listiny.

A konštatuje: „Táto vetva nastupujúcich zemanov – Valovičovcov však nesúvisí s rodinou Blažej Kálnického Valoviča, ktorý svoj armáles a povýšenie do šľachtického stavu dostal,..., v r.1592.“¹³ Svoje tvrdenie opiera o údaje publikované Ivánom Nagyom v Magyarország családai czímerekkel és nemzetrendi táblakkál vydanéj v Budapešti v roku 1856 (voľne preložené: Zborník maďarských šľachtických rodín).

K legendám prispel tiež Štefan Šicko. Zaznamenal, čo zrejme počul od niektorých vykladačov príbehu uvedeného rodu. Napísal: „Traduje sa, že za tureckých vojen prišiel do Kálnice nejaký Valovič s troma synmi. Boli to mocní ľudia a hradný beckovský pán ich naverboval do svojho vojenského oddielu. Šľachtici mali povinnosť pre kráľa postaviť vojakov a oni museli ísť s nimi do boja. Valovičovci sa v tomto boji vraj veľmi osvedčili a jeden z nich mu v boji s Turkami dokonca zachránil život, za čo mu bol udelený „armáles“, čo znamenalo, že bol povýšený i s rodinou do zemianskeho stavu. Valovičovci si vystavali v strede dediny na vtedajšie časy pomerne veľké átriové domy, ktoré sa dali dobre brániť a vedľa nich je ulička, ktorá sa volá Zemianske dvory. Valovičovci boli oslobodení od roboty na panskom. Doteraz je to silný rozvetvený rod v Kálnici.“¹⁴

Živá kronika dediny, Janko Krchnavý zvaný Grimutovský, má na vec názor, že majitelia beckovského panstva získali z dolných zemí odborníka na pálenie uhlia z lipového dreva. Mal to byť Valo – Valovič. Koncovka -ič mala byť znakom toho, že menovaný bol zeman a kandidoval na grófa alebo baróna. Tento dostal aj pozemok do jeho vlastníctva i právo na spomenutú výrobu. Na pozemku (lúke), ktorý dodnes nazývajú „Valové“ (teda patriaci Valovi) mali byť lúky a okolo nich lipový les. Nachádzať sa tam mal prameň dobrej pitnej vody. Valo – Valovič mal aj suseda, akéhosi Bela, vzdialeného asi 2 kilometre. Aj on mal byť šľachtic. Ich sociálny status (šľachtictvo) im umožnil dostať svojich synov do školy. Čítať a písať ich mali naučiť rodičia. Ďalšie vzdelanie mali získať aj od mníchov – protestantov, ktorí sa schovávali na pozemku zvanom „Dorotkové“. Vďaka svojmu vzdelaniu i pôvodu sa mal mladý Blažej dostať na kráľovský dvor do Skalice či

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

Trenčína. Povýšený na zemana mal byť za zásluhy v bitke pri Moháči. Keď Turci obsadili Beckov (v roku 1593 ?), tiahli na Trenčín. Blažej Kálnický sa podľa neho zaslúžil o porážku Turkov v tomto ťažení. A hoci bol luterán a katolícki biskupi to vedeli, aj tak ho navrhli na povýšenie cisárovi Rudolfovi II., ktorý ho 3. apríla 1592 schválil svojím podpisom na Armálese. Po zrušení pálenia uhlia sa Valovičovci presťahovali do obce, kde si postavili alebo aj kúpili domy.^{15/}

Je evidentné, že ani jeden z uvedených interpretov Blažejovho príbehu nevidel Armáles. Ak by ho aj videl, tak pre neznalosť latinského jazyka nemohol rozumieť jeho obsahu. Šíril ďalej to, čo sa po stáročia v čoraz deformovanejšej podobe ústnym podaním šírilo. Ďalšie zmienky o nobilitácii Blažej Kálnického konštatujú iba samotný akt nobilitácie bez toho, aby uvádzali podrobnosti týkajúce sa jeho udelenia.

Z toho, čo sme uviedli, môžeme zvýrazniť najmä:

- dominuje tvrdenie, že Blažej s rodinou získal šľachtický titul za zásluhy v bojoch proti Turkom,
- objavuje sa názor, že už jeho rodičia boli zemanmi, ktorí do Kálnice prišli z dolnej zeme a od Bánffyovcov získali do vlastníctva pozemky v horách s právom na pálenie dreveného uhlia,
- mecenášom Blažej mal byť Ján Bánffy, ktorý sa mal zaslúžiť aj o jeho nobilitáciu,
- došlo k diskontinuite v genealogii uvedeného rodu a ďalší Valovičovci mali získať šľachtictvo nobilitáciou v roku 1657, títo však už neboli pokračovateľmi Blažejovej rodovej línie.

Uvedené, ale aj ďalšie tvrdenia sú súčasne otáznikmi, na ktoré sme hľadali a pokúšali sa dať odpoveď.

PREČO KÁLNICKÝ – VALOVIČ ?

V ústnom podaní panuje názor, že priezvisko *V a l o v i č* je odvodené zo slova *val*, význam ktorého je spravidla akýsi umelý násyp obyčajne spojený s obrannou funkciou. Táto interpretácia

má zrejmu súvislosť s legendou o zásluhách Blažej, jeho brata a švagra v boji proti Turkom. Iný názor priezvisko spája s tým, že v chotári obce v danom období bolo niekoľko rybníkov a voľdu v nich zadržiavali umelo zhotovené valy – násypy.

Branko Stapar, Chorvát žijúci vo Svätom Jure pri Bratislave má na vec odlišný názor, opierajúci sa o znalosť chorvátskeho prostredia. U nás sa zaoberá osudmi Chorvátov po ich príchode a usídlení sa na Slovensku. Podľa neho toto priezvisko je odvodené od svätého Valentína a v Chorvátsku má podobu krstného mena *V a l o*. Koncovka – *ič* znamenala, že sa jedná o syna otca zvaného Valo. Tvrdí tiež, že v Chorvátsku sa priezviská trádajú už od 12. storočia. Príponou – *ič*, alebo –*vič*, vzniklo aj priezvisko Valovič. Prikláňame sa k tejto verzii, pričom sa opierame aj o údaje v publikáciách o usídlení sa Chorvátov a Srbov na Slovensku.^{16/}

V podobe *W a l o u i c h*, *W a l o w i t z* sa nachádzali v obciach Gajary, Suchá nad Parnou, Zohor a Malé Leváre. Záznamy o ich existencii sa tam vyskytujú už od 30. – 40. rokov 16. storočia.

Dokonca v urbári hradného panstva Beckov z roku 1522 v obci Haluzice uvádza osobu menom Clemens Walovich ako prisázného. Aj v iných obciach tohto panstva sa nachádzali osoby s podobnými priezviskami, ako napr. Andreas Walowech (Bošáca), Jacobus a Simon Walkowich a Paulus Walo (Haluzice).

Chceme podotknúť, že v oblasti, kde žili naši Valovičovci sa do 15. storočia priezvisko v dnešnom slova zmysle nepoužívalo. Namiesto toho sa používalo zaradenie do určitého rodu (rodiny), miesta bydliska alebo miesta pôvodu. Až neskoršie sa začalo – síce ešte nie vždy dôsledne – používať priezvisko aj pre poddaných. Dnešný spôsob pomenúvania osôb na Slovensku sa stabilizoval v 17. a 18. storočí a úradne bol kodifikovaný až v období jozefínskych reforiem koncom 18. storočia.^{17/}

Priezviská sa odvodzovali z mien osobných (krstných), podľa stavu a zamestnania, podľa

2. Nobilitácia Blažejja Kálnického – Valoviča

Pohľad z hôr na Kálnicu:

Valové

dedina Kálnica

(foto: Ján Valovič)

telesných, duševných, charakterových, osobnostných znakov a vlastností, z mien národov, či kmeňov, podľa bydliska, často aj prezývky alebo ná dávky, z mien rastlín, zvierat, vtákov, z latinských, nemeckých, a iných národných tvarov osobných mien, ako aj zo zdobnelín pôvodných mien.^{18/} Tak vznikli priezviská ako napríklad Filip, Kováč, Hladký, Krchnavý, Galbavý, Smutný, Krivý, Dlhý, Horvát, Nemec, Šuster, Kálnický a podobne.

Podľa Kvety Kučerovej, zaoberajúcej sa usídlením Chorvátov a Srbov na Slovensku, v inojazyčnom prostredí (maďarskom, nemeckom) je slovanská koncovka -ych, -ových (-ič, -ovič) dokladom, že v čase chorvátskej kolonizácie ide o chorvátskych osadníkov.^{19/}

Otázku sme konzultovali aj s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Podľa PhDr. Milana Majtána, DrSc. „priezvisko *Valovič* pravdepodobne vzniklo z krstného mena *Valo* príponou -ovič, t.j. z domácej podoby mena *Valentín*. Súvislosť so všeobecným pomenovaním *val* „násyp“ je nepravdepodobná.“ V súlade s poznatkami Kvety Kučerovej tiež pripomína, že priezvisko by mohlo mať aj slovenský pôvod, pretože príponou -ovič (pôvodne -ovic) sa tvorili aj slovenské priezviská, prípadne sa vyjadrovala príslušnosť nositeľa k rodine ako celku.^{110/}

Vzhľadom k tomu, že prípona -ič, je v slovenčine zriedkavá, v chorvátčine naopak veľmi častá a aj výskumami chorvátskeho etnika na Slovensku preukázaná, zastávame názor, že priezvisko *Valovič* i jeho nositelia majú chorvátsky pôvod. Je odvodené od krstného (osobného) mena *V a l o*. Meno *Valo* i priezvisko *Valovič* je časté v samotnom Chorvátsku i v Slovinsku. V kálnických horách existuje dodnes dôkaz o prítomnosti nositeľov tohto priezviska pod názvom *Valové* označujúce lokalitu, kde sa mali podľa dochovaného ústneho podania usídlit' a vykonávať svoju činnosť Blažejovi rodičia, prípadne aj ďalší *Valovia* – *Valovičovci*. Táto lokalita je vzdialená iba niekoľko kilometrov od súčasnej obce. Je prístupná predovšetkým z prostrednej doliny, kadiaľ pravdepodobne aj transportovali výsledky svojej práce, ktorými boli drevo a drevené uhlie. Názov uvedenej lokality jasne potvrdzuje, že to boli ľudia, mená ktorých boli *Valo*, teda pôvodne krstného mena rozšíreného v Chorvátsku. Svedčí o tom, že patrili tiež k tým, čo kolonizovali aj túto časť vtedajšieho Uhorska. Uvedené priezvisko bolo v jednotlivých obdobiach zapisované v rôznych podobách. V armálese je uvedené v podobe *Walowych*, neskoršie *Walowijch*, *Walowjeh*, *Walio*, *Walowycz*, *Valovits*, *Valovics*. Tiež sme našli zápisy v zdeformovanej podobe *Balowych*, *Galovics*, *Walahwicz*.

Od konca 17. storočia sa za priezviskom Valovič začína objavovať prímeno Galbavý (človek používajúci ľavú ruku, ľavák, resp. aj v prenesenom význame ako nešikovný), neskoršie aj s ďalšími prímenami v podobách Valovič Galbavý, aliter Krajči, Valovič Galbavý, aliter Palkech, Valovič Galbavý, aliter Ištók, Valovič Galbavý, aliter Martinech a Valovič Galbavý, aliter Valech.

Predikát Kálnický označoval, že novopečený šľachtic – zeman, má svoje sídlo v obci (lokalite) zvanej Kálnica. Dr. Jana Karlíková na základe pramenných údajov uvádza, že už v roku 1395 žil v obci zeman Juraj z Kálnice (de Kalnica) a zemanov Kálnických „je možné sledovať v písomnom materiáli takmer po celé 15. storočie.“ Posledným nositeľom mena Kálnický bol Osvald, ktorý zomrel bez dedičov.^{11/} Domnievame sa preto, že Blažej popri predikáte K a l n i c z a y použil prímenie aliter W a l o w y c h (zvaný Valovič), aby sa odlišil od predošlých Kálnických. V ďalších záznamoch matriky, zoznamy šľachticov) prestávajú členovia tohto rodu používať predikát K á l n i c k ý a používajú iba priezvisko V a l o v i č s rôznymi prímenami (Palkech, Ištók, Valech ...) alebo bez nich.

Z nášho hľadiska je to škoda, lebo dnes by sme mohli ľahšie rozlíšiť medzi Valovičovcami z iných lokalít. Pravda aj tu vzniká určitá pochybnosť, či tak urobili všetci. V zozname šľachty Trenčianskej župy v roku 1748 je zapísaný Adamus Kalniczky. S nositeľmi tohto priezviska ale aj priezviska Valovič je možné stretnúť sa aj v iných súvislostiach. Prostredníctvom internetu sme našli viacero nositeľov oboch priezvisk, žijúcich tak na Slovensku, ako aj v rozličných častiach sveta, napríklad v Maďarsku, Nemecku, Španielsku, USA, Kanade...

Na Slovensku sa v roku 1995 nachádzali nositelia oboch priezvisk v oblasti Bratislavy, Pezinka, Trnavy, Piešťan, Žiliny, Martina, Turčianskych Teplíc, Košíc a Hažína nad Cirochou. (Podrobnejšie pozri prílohy VI/1, 2). Či a ktorí sú spriaznení s našimi kálnickými Valovičovcami, respektíve aj Kálnickými, sa nám nepodarilo hodnoverne zistiť.

ARMÁLES – JEHO OSUDY A SÚČASNÝ STAV

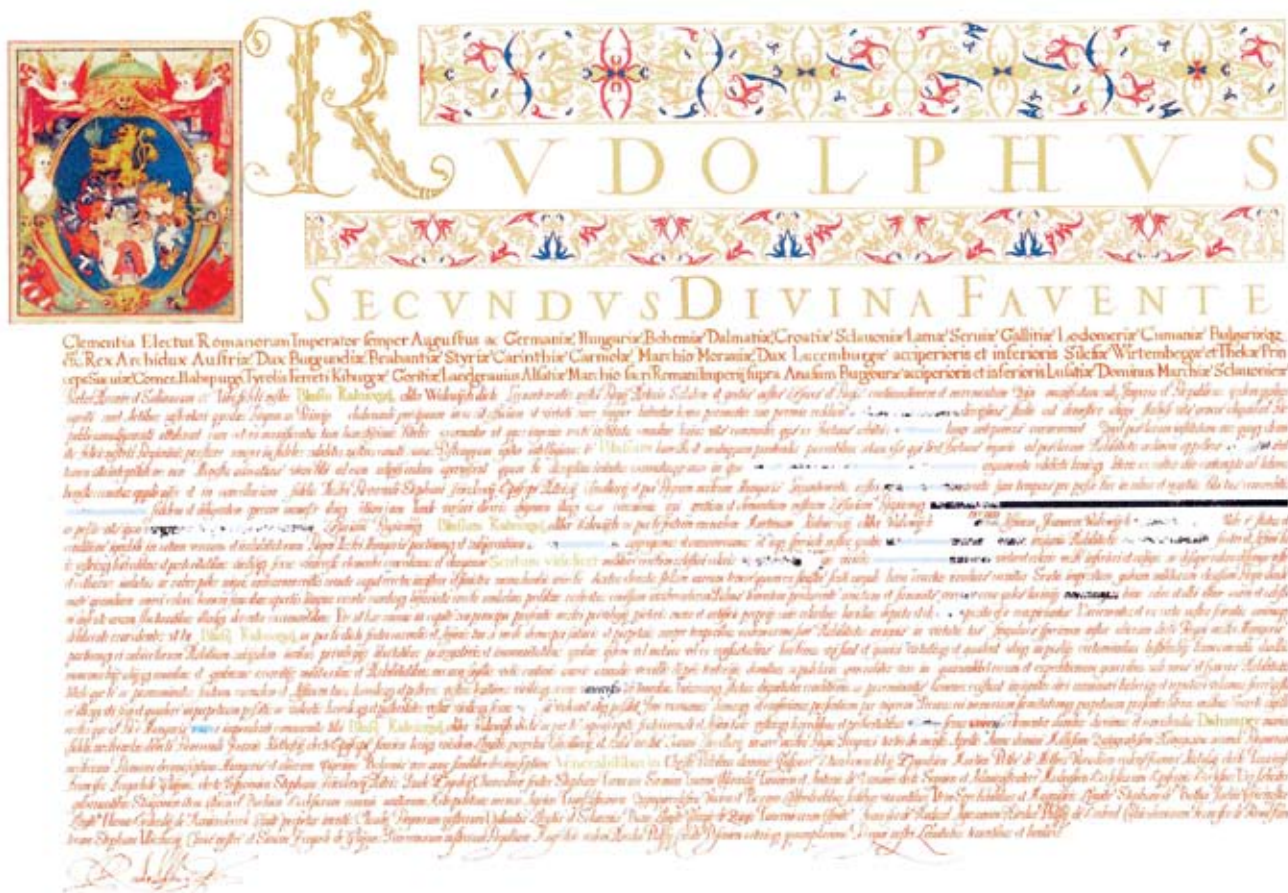
Tento vzácny dokument má pohnutú najnovšiu históriu. Dlho bol opatrovaný celými generáciami Valovičovcov z priamej línie Blažeja. Naposledy sa nachádzal u Pavla Valoviča Palkech na ulici zvanej Zápotočie. Podľa jeho syna Milana ho uschovávali v skrinke umiestnenej na povale alebo tzv. „výške“. Niekedy na začiatku päťdesiatych rokov 20. storočia sa dostal spolu s množstvom ďalších dokumentov a skrinkou do rúk jedného z Valovičovcov – Pavla Valoviča – Ištóka, zvaného tiež „Profesor“. Tento ho údajne vymámil od jeho držiteľov, vraj s nie celkom čistými úmyslami.^{12/}

Dcéra Pavla Valoviča (Marta Pálková) spomína, že jej otec v 50 –tych rokoch 20. storočia zakladal v Novom Meste nad Váhom vlastivedné múzeum a po celom vtedajšom novomestskom okrese zbieral historické artefakty a dokumenty. Neraz ľutoval, že mnoho cenných vecí dedičania vyhodili alebo spálili, pretože im nepripisovali žiadnu hodnotu. Podľa nej podozrievať ho z nečistých úmyslov je nezmysel, pretože priznávať sa vtedy k šľachtictvu bolo často nebezpečné. Podobné dokumenty ani neboli vo sfére záujmu zberateľov. Ona sama ako štrnásťročná videla spomínaný armáles zarámovaný na stene expozície spomenuť múzea.

Nevieme, akými cestami a koľkými rukami prešiel, kým sa ocitol v archívnych fondoch Štátneho archívu v Bratislave. Doklad o tom je v Sprievodcovi archívnych fondov tohto archívu z roku 1959. Odtiaľto ho presunuli do depozitu Štátneho archívu v Bytči, kde sa nachádza dodnes.^{13/}

Armáles sa zachoval v značne poškodenom stave. Zodpovedať dnes otázku, kto nesie na tom najväčší podiel je veľmi ťažké. Zrejme na ňom zanechal stopy aj zub času, možno tiež nie vždy dosť šetrné zaobchádzanie tých, ktorí ho mali v úschove, o čom svedčia odpisy jeho textu z neskorších období. Nie je možné vylúčiť ani podiel tých, čo ho vlastnili po tom, ako sa dostal z rúk Valovičovcov. Poškodenie je najzreteľnejšie na miestach, na ktorých bol poskladaný tak, aby tvoril formát približne A 4.

2. Nobilitácia Blažeja Kálnického – Valoviča

Text Armálesu, reštaurovaný Michalom Krajčíkom (foto: Ján Valovič)

Armáles a detail pečate Rudolfa II.
(foto: Ján Valovič)

O jeho znovunájdenie a reštaurovanie do čitateľného stavu sa zaslúžil Michal Krajčík, jeden z potomkov uvedeného rodu použitím moderných metód, ktoré umožňujú súčasné technológie. Iba vďaka nim bolo možné text prečítať a následne preložiť do slovenského jazyka.^{14/}

Na viacerých miestach sa však text nepodarilo obnoviť ani po porovnaní s dochovaným textom overených odpisov, ktoré sa nachádzajú v bytčianskom a nitrianskom štátnom archíve. Ak by text bol úplný, dozvedeli by sme sa i ďalšie zaujímavé skutočnosti. Celkom chýba text asi v dĺžke

61 cm, čo tvorí približne 382 slabík, resp. asi 52 slov. Napriek tomu však to podstatné zreštaurovaný text obsahuje a odhaľuje. Týka sa to najmä dôvodu nobilitácie, funkcie nobilitovaného, sprostredkované tiež jeho prípadného vzdelania, sociálneho statusu jeho rodičov a príbuzných.

Armáles je napísaný na jemnom pergamene, vyrobenom údajne z kože jahňata s rozmermi 67 x 63 cm. Spodný okraj, tzv. plika, široký 17 cm je preložený tak, že prekryva značnú časť textu s autentickým podpisom cisára Rudolfa II. Uprostred je previazaný šnúrkou so zlatými niťami. Na nej visí okrúhle drevené puzdro o priemere 16 cm. V ňom je ukrytá pomerne dobre zachovaná veľká pečať z červeného vosku s erbom Habsburgovcov o priemere 8 cm. V pravom hornom rohu je dobre čitateľný farebný erb, ktorý spolu s titulom cisár udelil Blažejovi, jeho bratovi, švagrovi a všetkým mužským potomkom tohto rodu. Meno Blažeja je napísané zlatým písmom v tvare Blasio Kalniczay aliter Walowych. V zlate sú vyvedené tiež všetky litery týkajúce sa majestátu Rudolfa II., teda: RVDOLPHVS SECVNDVS DIVINA FAVENTE Clementia Electus Romanorum Imperator ... atď.

Na preloženej časti (plike) širokej 17 cm je vyblednutým atramentom napísaný dnes len z časti čitateľný text začínajúci sa slovami Anno Domini a na dvoch miestach znova meno Blažeja v tvare Blaseus Kalniczay aliter Walowych, ukončený piatimi nečitateľnými podpismi. Pravdepodobne ide o záznam uvedenia Blažeja a jeho príbuzných medzi šľachtu Trenčianskej župy. Text je napísaný v latinskom jazyku. Zrejme aj to bola príčina neskorších deformovaných interpretácií nielen potomkami Blažeja ale aj iných, ktorým sa dostal do rúk.

ARMÁLES O NOBILITÁCII

Získanie Armálesu spolu s udelením erbu bolo akousi vstupenkou do šľachtického stavu. Jeho udeľovanie patrilo počas celého novoveku k výsadám panovníka. Po nástupe Habsburgovcov na uhorský i český trón bol do tohto procesu vnesený určitý systém. Vytváral sa spis zvaný *konvolút*, obsahujúci všetky údaje, týkajúce sa osoby navr-

hovanej k nobilitácii. Kráľovská dvorská kancelária vyžadovala, aby za adepta na povýšenie do šľachtického stavu bola podaná ústna alebo písomná žiadosť, spojená najčastejšie s odporúčaním od nejakej vplyvnej osobnosti. Žiadateľ musel zaplatiť príslušné poplatky a predložiť doklady o ich zaplatení. Dvorská kancelária po doplnení žiadosti o požadované údaje vyhotovila návrh. Ak bol kladný, panovník ho spravidla svojim podpisom schválil. Týmto aktom sa žiadateľ právne stal šľachticom. Samotnému vydaniu nobilitačnej listiny predchádzalo vypracovanie konceptu nobilitačnej listiny, súčasťou ktorej bol aj popis (blason) a vyobrazenie erbu. Naše úsilie smerovalo k získaniu práve týchto dokumentov. Nebolo však korunované úspechom. Všetky oslovené archívy nám oznámili, že sa v ich fondoch nenachádzajú.

Ako sme uviedli, získanie šľachtického titulu nebolo zadarmo, aj keď bolo akousi formou odmeny či uznania zásluh daného človeka. Panovníkovi bolo treba platiť za to, že povolil udelenie nobilitácie a erbu. O tom, aké vysoké poplatky sa platili v 16. storočí, nemáme z uhorskej dvorskej kancelárie žiadne poznatky. O ich výške máme iba približnú predstavu z údajov v českej literatúre. Podľa nej v 18. storočí za grófsky titul panovník požadoval 2000 zlatých, za prostý šľachtický stav 150 zlatých. Vzhľadom na večne prázdnu štátnu pokladňu, panovník žiadateľom tieto poplatky spravidla neodpúšťal.

Druhú skupinu tvorili poplatky pre úradníkov, ktorí sa podieľali na vzniku konkrétnej listiny. Osobitne boli odmeňovaní vyšší úradníci vrátane dvorného radcu, ktorý mal na starosti nobilitačné konanie, nasledoval sekretár, pisár ako aj náklady na listinu (pergamen, vosk, farby ...).

Osobitnú skupinu tvorili poplatky maliarovi. Celý proces nobilitácie musel byť zavŕšený zverejnením nobilitačnej listiny a prijatím novopečeného šľachtica medzi šľachtu príslušnej stolice na jej zhromaždení (kongregácii). Pre tento akt bolo nevyhnutné vyhotoviť opis nobilitačnej listiny v kancelárii tzv. hodnoverného miesta, predchodcu notárstva.^{15/}

Pre hrubú predstavu o tom, ako uvedené poplatky zaťažili žiadateľa o šľachtický titul

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

uvádzame niekoľko príkladov týkajúcich sa príjmov niektorých skupín cisárovho dvora. Členovia Rudolfovej osobnej stráže mali mesačný plat až do roku 1612 vo výške 8 -12 zlatých, teda ročne asi 96 – 114 zlatých. Hvezdár svetového mena Tycho de Brahe mal ročný plat 1000 zlatých, zatiaľ čo jeho nástupca Ján Kepler len asi 500 zlatých. Aký bol príjem kráľovského miestodržiteľského notára sa nám nepodarilo zistiť. Predpokladáme však, že sa pohyboval niekde medzi uvedenými sumami.^{116/} Vidíme teda, že zlatka mala značnú hodnotu a obnosy, ktoré bol nobilitovaný povinný uhradiť, predstavovali pre neho výraznú finančnú záťaž.

Pre uskutočnenie nobilitácie však nestačili iba Blažejove zásluhy. V prípade Rudolfa II. závisela tiež od stavu jeho mysle a aj od toho, kto mu návrh predkladal. Zdá sa, že konjunkcia planét dňa 3. apríla 1592 bola pre tento akt mimoriadne priaznivá a svedčí o tom, že aj tí, čo mu listinu k podpisu predkladali, patrili do okruhu tých, ktorí sa tešili jeho priazni. K nim určite patrili nitriansky biskup a miestodržiteľský zástupca v Uhorsku Štefan Fejerkövy, ako aj hlavný kancelár uhorského dvora Ján Kutasy. V Armálese sa o Jánovi Kutasym hovorí ako o milovanom, vyvolenom biskupovi rábskom, miestnom večnom županovi, radcovi a hlavnom kancelárovi na uhorskom dvore.^{117/}

V čase svojej nobilitácie zastával Blažej post **kráľovského miestodržiteľského notára** v kancelárii Štefana Fejerköviho, vtedajšieho miestodržiteľského zástupcu Rudolfa II. v uhorskom kráľovstve.^{118/} Sídлом miestodržiteľskej rady a teda aj jej kancelárie bola od roku 1530 Bratislava. Od roku 1549 sa stala stálym úradom a tvorilo ju 10 členov – radcov.

Patrili k nim: miestodržiteľ – palatín, hlavný kancelár, pokladník, krajinský sudca, personalis, taverník, traja vojenský velitelia a predstavený uhorskej komory. V tomto zložení rada rozhodovala o všetkých vnútroštátnych záležitostiach, vnútornej správe, vykonávala dozor nad vojenskými záležitosťami, súdnictvom a činnosťou uhorskej komory. Písomnú agendu z tejto činnosti vybavovala jej vlastná kancelária.^{119/} Miestodržiteľ bol najvyšším zástupcom panovníka v Uhorsku. Predsedal uhorskej miestodržiteľskej

rade s právom rozhodovať o najdôležitejších otázkach. Do roku 1673 svojou prsteňovou pečatou potvrdzoval všetky jej písomnosti.^{120/}

Blažej zrejme pôsobil v tej časti kráľovskej miestodržiteľskej kancelárie, ktorá mala na starosti vojenské záležitosti. Odtiaľto pravdepodobne pramenia legendy o jeho účasti v bojoch proti Turkom. Patril zrejme k spoľahlivým a dôveryhodným úradníkom, ktorý svoju prácu, ako sa vyzdvihuje aj v Armálese, vykonával „horlivo, verne a usilovne“ a taktiež aj na tomto mieste „chvályhodne žil.“^{121/} Teda dôvodom jeho nobilitácie neboli zásluhy získané v bojoch s Turkami, ale svedomitá práca ako spoľahlivého a aktívneho štátneho úradníka pôsobiaceho v službách kráľovského miestodržiteľa v Uhorsku. On bol tým, čo sa zrejme najviac exponoval v danej veci. Miestodržiteľ musel byť teda s jeho prácou, jej výsledkami i spôsobom života veľmi spokojný a Blažejove zásluhy sa museli vymykať z obvyklého rámca práce úradníka. Ako sa však Blažej dostal do jeho služieb, sa nám nepodarilo zistiť. Nespochybnujeme však to, že sa v určitom období Blažej mohol spolu s bratom a švagrom podieľať aj na bojoch proti Turkom. Nie však ako radový vojak a so zbraňou v ruke. Palma v jeho erbe svedčí skôr o tom, že sa pravdepodobne angažoval pri rokovaniach o mier s Turkami.

Funkcia notára – tobôž na takom vysokom úrade – si vyžadovala aj patričné vzdelanie. Toto je ďalšia neznáma, na ktorú sme sa snažili nájsť odpoveď. Nielen pre potvrdenie toho, že bol vzdelaný. Bolo to najmä preto, lebo sme očakávali, že sa dozvieme o ňom ďalšie údaje, týkajúce sa jeho veku, konfesie, ako prosperel, kto bol jeho mecenášom a pod. Na Slovensku však v tom čase bola len veľmi riedka sieť škôl. Začali pribúdať až v 16. a 17. storočí a boli otvorené aj pre príslušníkov nešľachtického stavu. V dôsledku reformácie vznikalo pomerne veľa protestantských, najmä evanjelických škôl. Ešte predtým vznikli školy v Nitre, Bratislave, v Spišskej kapitule, pri starých kláštoroch v Hronskom Beňadiku, na Zobore pri Nitre, v Skalke pri Trenčíne a inde.^{122/} Čo sa v nich učilo? Základom vyučovania bola *latinská gramatika*, ďalej *rétorika*, ktorá mala naučiť žiaka koncipovať listy a úradné listiny,

2. Nobilitácia Blažeja Kálnického – Valoviča

dialektika ho mala naučiť správne a presne myslieť. Úroveň výučby však nebola príliš vysoká. V prípade Blažeja by mohli pripadať do úvahy školy na Skalke pri Trenčíne, v Nitre, v Novom Meste nad Váhom, resp. v Bratislave. Ako sme už konštatovali, v archíve novomestského prepoštvstva sa žiaľ nezachovali žiadne dokumenty týkajúce sa školy a tak už nemožno potvrdiť ani vyvrátiť, či bol Blažej jedným z jej žiakov.

Snažili sme sa získať informácie aj o jeho prípadnom univerzitnom vzdelaní. Na Slovensku však neexistovali žiadne univerzity. Academia Istropolitana, ktorá vznikla 29. mája 1465 nemala dlhé trvanie a v čase, ktorý by mohol prichádzať do úvahy, už neexistovala. Ďalšia univerzita v Trnave vznikla až 6. mája 1635. Táto teda bola tiež za zenitom Blažejovho života. Najbližšie univerzity sa nachádzali vo Viedni, Olomouci, Prahe a Krakove. Tu sme aj hľadali. V žiadnej z nich sa však nezachovali záznamy o možnom štúdiu Blažeja na nich. To však nemusí znamenať, že na niektorej z nich aj neštudoval. V archíve Ústavu dejín Univerzity Karlovej v Prahe sme zistili, že z obdobia o ktoré sme sa zaujímali, sa nedochoval ani jediný originálny písomný prameň, kde by boli evidovaní poslucháči, resp. graduovaní z pražskej univerzity. Zachovala sa iba fotokópia najstaršej univerzitnej matriky Liter decanorum facultatis philosophiae 1367 – 1583. Tam však jeho meno nie je uvedené. Navyše v Prahe právnická fakulta v tom čase neexistovala a obnovili ju až v roku 1622.

Podobné zistenie máme aj z Univerzity Palackého v Olomouci. V Krakove študovalo niekoľko študentov z Uhorska s menom Blažej. Nebol to však ani v jednom prípade nami hľadaný Blažej Walowych, resp. Valo, Valio či Valovics. Nami hľadaný Blažej sa nenašiel ani v záznamoch Viedenskej univerzity.

Docent Peter Svobodný z Ústavu dejín a archivu Univerzity Karlovej v Prahe sa vyjadril tiež v tom zmysle, že nami hľadaný Blažej vôbec nemusel študovať na univerzite, lebo vtedy sa podľa neho u notárov ani univerzitné vzdelanie nevyžadovalo.^{123/} V Armálese sa však výslovne zdôrazňuje, že bol „dobře vo vedách vzdelaný.“^{124/}

Nepredpokladáme teda, že si vystačil iba s nejakým vtedajším základným vzdelaním.

Otázka vzdelania – miesta i dosiahnutej úrovne – aj vzhľadom k neurodenosti rodičov zostane zrejme nezodpovedaná. Z tohto obdobia sa zachovalo pomerne málo listinného materiálu a ako sme načrtli, aj ten, čo sa možno zachoval, by bolo treba veľmi namáhavo hľadať na pomerne rozsiahlej ploche.

Armáles vyvracia legendy o tom, že Blažejovi rodičia boli zeman. Doslova sa v ňom totiž uvádza: „ty, Blažej pochádzaš z počestných a nikdy netrestaných rodičov, ktorí sa, hoci možno krivdou osudu nemohli odvolávať na preslávny šľachtický stav, jednako však svojím bezúhonným životom a počestnou výchovou ti otvorili cestu k jeho dosiahnutiu.“^{125/}

Blažejovi rodičia a zrejme aj ďalší sa pravdepodobne ako chorvátski migranti usadili v Kálnici niekedy v polovici, resp. v 60. rokoch 16. storočia. V tom čase patrila Kálnica do panstva Bánffyovcov, ktorí pochádzali z Dolnej Lindavy (Alsó Lindva), dnes Lendava v Slovinsku, patriacej vtedy Chorvátsku. Dôvodom chorvátskej kolonizácie nebol len tlak Osmanov na Chorvátsko. Majitelia panstiev v Uhorsku prijímali kolonistov ochotne aj preto, aby doplnili stavy pracovníkov, ktoré boli decimované nielen tureckými nájazdmi ale aj vysokou úmrtnosťou poddaných v dôsledku chorôb a epidémií..

Je však možné, že na tom, čo tvrdí Janko Krchnavý – Grimutovský (živá kronika obce), môže byť kúsok pravdy. Z literatúry o chorvátskej kolonizácii totiž vieme, že popri príslušníkoch vysokej šľachty, ktorým po príchode na nové územie, boli ponechané ich šľachtické privilégia, sa v radoch chorvátskych kolonistov nachádzala aj drobná šľachta – zemianstvo. Len niekoľkým z nich sa podarilo znovu nadobudnúť majetky stratené v Chorvátsku a udržať si svoju šľachtickú pozíciu aj po príchode na Slovensko. Možno sa iba domnievať, že k tým, čo v pôvodnej domovine boli zemanmi, avšak nepatrili k tým šťastným, čo im obnovili šľachtictvo, patrili tiež rodičia Blažeja a jeho súrodencov. Týmto sa možno dá vysvetliť

2. Nobilitácia Blažej a Kálnického – Valoviča

aj jeho vzdelanie, prijatie do štátnych služieb i pozícia kráľovského miestodržiteľského notára. Kto mu však pomohol k tomuto postu, nemáme relevantné dôkazy. Existujú iba určité indície, ktoré však nemusia zodpovedať skutočnosti.

Ako uvádza Jana Karlíková, v čase delenia beckovského panstva v roku 1590 v obci Kálnica bola zaznamenaná existencia troch ľudí (rodín) s priezviskom typickým pre chorvátske etnikum: Valentín Valovič, Juraj Valovič a Štefan Bovič (Bonyovich).^{126/} Usadili sa tu zrejme z iniciatívy niektorého z Bánffyovcov, ktorí sa mohli stať aj mecenášmi nášho Blažej a podporovať ho pri získavaní vzdelania a možno aj pri prijatí do štátnych služieb. Domnievame sa, že spomenutý Valentín Valovič mohol byť otcom Blažej, Martina a dcéry, ktorej meno sa však v listinných prameňoch nezachovalo a Juraj otcom Jána Valoviča zvaného Valo, manžela Blažejovej sestry.

Do šľachtického stavu Rudolf II. nepovýšil iba Blažej. Spolu s ním – ako to bolo zvykom – šľachtický titul udelil aj jeho bratovi Martinovi a švagrovi Jánovi Valovičovi, zvanému Valo. V Armálese sa doslova uvádza, že do šľachtického stavu povyšuje *Blažej a Kálnického, ináč Valoviča* a skrze neho aj jeho pokrvného brata *Martina Kálnického, ináč Valoviča* a tiež švagra *Jána Valoviča zvaného Valo*. Zdôrazňuje, že menovaných „z nešľachtického stavu a postavenia pripájame a pripočítavame do spoločenstva pravých a nespochybniteľných šľachticov v našom kráľovstve Uhorsku a jeho podriadených častiach.“^{127/}

Nobilitáciou sa Blažej a menovaní príbuzní v zmysle Tripartitum – zbierky zvykového práva Uhorska, dostali medzi privilegovanú vrstvu. Hoci boli iba zemanía, teda šľachtici s najnižšou hodnosťou, rovnako ako magnáti a vysoký klérus dostali sa medzi personifikované „mýtické telo a úd svätej koruny“, s rovnakými právami a slobodami ktoré patrili všetkým privilegovaným.^{128/} Týmto sa dá vysvetliť, prečo sa časť Kálnice nazývaná „zemianske dvory“, stávala akýmsi azylom aj pre prenasledovaných poddaných, ako sa traduje v pamäti obyvateľov Kálnice. Otázkou je, do akej miery mohli tieto práva a slobody realizovať vzhľadom na svoje finančné a materiálne možnosti.

Podľa Armálesu sa povýšenie medzi privilegovanú vrstvu nevzťahovalo len na menovaných žijúcich Valovičovcov. Týkalo sa aj všetkých **mužských** potomkov Blažej, Martina a Jána. V tejto súvislosti Rudolf II. vyslovil v Armálese želanie, aby Blažej, jeho pokrvný brat a švagor, všetci ich legitímni dedičia a potomkovia mužského pohlavia „boli všetkými ľuďmi akéhokoľvek stavu, hodnosti, postavenia, vyznamenania ako nobilitovaní spomínaní, menovaní, pokladaní a považovaní.“^{129/}

Spolu s uvedením medzi šľachtu im cisár udelil aj šľachtický erb s právom používať ho kdekoľvek v bitkách, zápasoch, v rytierskych hrách, turnajoch, dueloch, súbojoch a v iných vojenských cvičeniach a v šľachtictve, ako aj na pečatiach, plášťoch, baldachýnoch, zlatých prsteňoch, zástavách, štítoch, stanoch, domoch, náhrobkoch a vo všeobecnosti na akomkoľvek druhu vecí a vybavenia.

V Armálese je uvedený popis erbu Blažej Valoviča. Tento erb tvorí vojenský štít nebomodrej farby, zelený trávnik (pažiť), muž oblečený v spodnom odeve a nohaviciach fialkastej farby a od vrchu v pozdĺžnom červenom odeve (plášti), obutý v koturniach (poľovníckych črieviciach),

Veľký erb Blažej Kálnického – Valoviča (foto: Ján Valovič)

2. Nobilitácia Blažej a Kálnického – Valoviča

na vztýčenej hlave červený klobúk zdobený čiernymi perami z volavky, ľavú ruku má položenú vbok, zdvihnutá pravá drží zlatú hviezdu a v ľavom rohu štítu sa nachádza šafranový mesiac. Na štíte je položená kolčia (turnajová) **prilba**, korunovaná kráľovskou korunou.

Klenot tvorí veľký lev zlatej farby s otvorenou papulou a vyplazeným jazykom, s dvojitém vztýčeným chvostom, postavený na obidvoch nohách a v oboch labách pevne držiaci vytrhnutú palmu aj s koreňmi.

Prikryvadlá – padajú zvrchu alebo temena prilby z jednej strany červenobielej a z druhej strany zlatomodrej farby na plochu štítu..^{/30/}

Kresba erbu však oproti uvedenému opisu vykazuje niekoľko odchýliek. Klobúk nemá červenú farbu a aj tri volavčie perá majú každé z nich inú farbu. Muž v erbe drží vo svojej pravej ruke niečo neurčité, čo však nevyzerá ako hviezda. V opise erbu sa nenachádza šablá, ktorú je ale možné identifikovať v kresbe pri ľavom boku stojacej postavy. Tiež lev a prikryvadlá majú inú farbu ako sa uvádza v opise.

Podľa Ladislava Vrtela „podstatou erbu je jeho blazon.“^{/31/} Pri výklade erbu teda nie je rozhodujúce to, čo je nakreslené ale to, čo je ako text zakotvené v nobilitačnej listine. Žiaľ túto zásadu nedodržali pri jeho rekonštrukcii ani Frederik Ferdemayer a Denis Pongracz.^{/32/}

Pečate s týmto vyobrazením sa nám nepodarilo nájsť. Istú podobnosť sme našli na pečati Kálnice z rokov 1736 a 1756, na ktorej sa nachádza turnajová prilba a v štíte vzpriamená postava držiaca v pravej vztýčenej ruke niečo, čo pripomína richtársku palicu alebo kráľovské žezlo a pravú ruku položenú vbok. Podľa Dr. Karlika, riaditeľa Múzea v Novom Meste nad Váhom, postava predstavuje svätého Štefana, uhorského kráľa, ktorý bol údajne patrónom beckovského kostola. Podobný motív sme objavili tiež v znaku Dubrovníka, na ktorom je zobrazený Sv. Blažej, patrón tohto mesta a celej Dalmácie.

Obe vyobrazenia mohli slúžiť ako inšpirácia a predloha aj pre erb Blažej a Kálnického Valoviča.

Pečať obce Kálnica z roku 1756 (foto: Ján Valovič)

SIGNATÁRI NOBILITÁCIE

Na konci Armálesu sa nachádza rozsiahly zoznam vysokopostavených osôb v mene ktorých Rudolf II. podpísal nobilitačnú listinu. Sú to:

Gašpar Stankovački,
Martin Pete (de Hethes),
Ján Kutaši,
František Forgáč (de Ghymes),
Štefan Fejerkövi,
Pavol Zegedy,
Štefan Tarnovio,
Ján Cherödy,
Anton Dominis,
Štefan Bátori,
Tomáš Erdődy (de Monyorókérék),
Juraj Zrínsky,
František Nádašdy,
Mikuláš Pálfi (de Erdőd),
František Révai,
Štefan Ilešházi,
Šimon Forgáč (de Ghymes).

Súčasne uvádza, že listinu okrem menovaných podpisuje aj za diecéznych biskupov ostrihomskej, kaločskej a bácskej diecézy, za kanonika unitárov, metropolitu, ako aj za jágerského, sedmohradského, päťkostolského, vacovského

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

a bosnianskeho biskupa, tiež za bratislavského župana a za ostatných viacerých držiteľov stoličných úradov svojho kráľovstva. ^{/33/}

Pozrime sa na tieto vysokopostavené osoby bližšie. A začnime kráľovským miestodržiteľom, u ktorého Blažej Kálnický Valovič vykonával svoj úrad.

Štefan Fejerkövi (Fejerkövy),
(1522 – november 1596)

V roku 1567 sa stal hlavným opátom v Panonhalme, potom bol biskupom v chorvátskom Knine, v roku 1573 vo Vespře a v rokoch 1587 – 1596 v Nitre.

V roku 1596 ho cisár Rudolf II. vymenoval za kardinála v Ostrihome. Miesto však Fejerkövi neobsadil, lebo krátko po vymenovaní skonal. Po politickej stránke zohrával významnú úlohu od roku 1588 až do svojej smrti, keď vykonával funkciu kráľovského miestodržiteľa v Uhorsku. V zozname biskupov nitrianskeho biskupstva sa nachádza ako 48. biskup. ^{/34/}

Gašpar Stankovački

V Armálese je uvedený ako záhrebský biskup. Počas krátkej doby – od 11. januára 1596 do svojej smrti 30. júna 1596 bol bánom Chorvátska a Dalmácie. ^{/35/}

Martin Pete de Hethes

(1552 – 5. 10. 1605, Viedeň)

V Armálese je uvedený ako varadínsky biskup. V rokoch 1598 - 1602 bol dvorským kancelárom a zároveň aj rábskym biskupom. Dňa 10. októbra 1604 ho vyhnali mešťania z Levoče, lebo už ako kráľovský miestodržiteľ chcel evanjelikom násilím odobrať mestský kostol. ^{/36/}

Ján Kutaši (Kutasy)

(polovica 16. stor. – 16. 9. 1601, Trnava)

Študoval vo Viedni. Po štúdiách sa stal učiteľom v Trnave. V roku 1577 pôsobil ako kanonik v Ostrihome, od roku 1587 ako arcibiskupský vikár v Päťkostolí. V roku 1592 sa stal sídelným biskupom v Rábe (Győr). 22. januára 1597 bol vymenovaný za arcibiskupa v Ostrihome, kde pôsobil až do roku 1601 aj ako kráľovský miestodržiteľ. Viac ráz sa angažoval v roli diplomata

pri rokovaní s Turkami. Mal značný podiel aj na vnútornej správe štátu. V Armálese je uvádzaný ako vyvolený biskup rábsky, miestny večný župan, radca a na uhorskom dvore hlavný kancelár. ^{/37/}

František Forgáč de Ghymes

(Ferenc Forgács), (1566 – 16. 10. 1615)

V Armálese sa spomína ako vyvolený biskup vesprémsky.

Zastával významné funkcie: vesprémsky biskup (1587), nitriansky biskup a župan (1596), arcibiskup ostrihomský sídlia v Trnave (1607 – 1615).

Forgáčovci patrili k najstarším uhorským šľachtickým rodom. Svoj pôvod odvodzovali od veľkomoravského rodu Poznan. Viacerí Forgáčovci zastávali vysoké dvorské hodnosti a významné funkcie vo verejnom živote (župani, palatín, krajinský sudca, hlavní kapitáni a vojvodcovia, biskupi, arcibiskupi,...).

Začiatkom 16. storočia sa rod rozčlenil na dve základné línie: gýmešskú a haličskú, ktoré sa postupne delili na ďalšie vetvy. V období rokov 1582 – 1594 držali v zálohu panstvá hradov Trenčín a Bánovce, v rokoch 1569 – 99 aj Šurany a Komjatice. ^{/38/}

Pavol Zegedy (Szegedy)

V Armálese je uvedený ako čanádsky biskup. ^{/39/}

Štefan Tarnovio

V Armálese je uvedený ako sriemsky biskup. ^{/40/}

Ján Cherödy (Šerédy),

(1540 – 4. 8. 1597, Trnava)

Uvádza sa ako kninský biskup (Knín sa nachádza v Chorvátsku pri Šibeniku).

V rokoch 1592 – 1596 bol aj ostrihomským arcibiskupom, sídlia v Trnave. ^{/41/}

Anton de Dominis, (1560 – 1624, Rím)

V Armálese je uvedený ako vyvolený senjský biskup a modrušský administrátor.

Mesto Senj leží na pobreží Chorvátska oproti ostrovu Krk. Modruš leží východne od neho vo vnútrozemí.

Narodil sa ako Marko Domnianich na ostrove Rab. Bol arcibiskupom v Spliti, zrejme až do decembra 1616, keď odišiel do Londýna. Bol tiež filozofom, fyzikom a matematikom. Patrilo do okruhu chorvátskych protestantských vzdelancov. Po tom, ako sa dostal do konfliktu s cirkevnými dogmami a autoritami, odišiel do Anglicka a prednášal na univerzite v Cambridge, kde vydal teologické dielo *De republica Ecclesiastica* (1617), ktoré útočilo na pápeža a rímsku cirkev. V Prahe sa nachádza jeho stará tlač z roku 1619.^{142/}

Na konci života sa vrátil do Ríma. Tu ho však zatkli a inkvizícia ho uväznila. Zomrel vo väzení a jeho telo bolo spolu s jeho zabavenými rukopismi a knihami verejne spálené na hranici.

Štefan Bátori

V Armálese je uvedený ako sudca kráľovskej tabule.

Bátoriovci boli starobylý rod, ktorý pôvodne žil v Nemecku. Do Uhorska prišli v 11. storočí. V 16. a 17. storočí vlastnili viaceré majetky. Prímenie Bátori začali používať od roku 1279, keď sa usadili v lokalite Báthor. Prvý Báthory ako majiteľ hradu Devín – Štefan III. (zomrel 1531) bol hlavným županom v stolicách Zala a Temeš a kapitánom dolnej časti Uhorska. Od roku 1518 bol poradcom Ľudovíta II. a od roku 1519 uhorským palatínom. Po bitke pri Moháči dostal od Ferdinanda I. panstvo Devín do dedičnej držby ako odmenu za verné služby. Aj ďalší príslušníci rodu mali význačnú úlohu v politických aj cirkevných dejinách Uhorska. Posledným majiteľom panstva z tohto rodu bol Štefan V., ktorý zomrel v roku 1605. V Armálese je uvedený práve on.^{143/}

Tomáš Erdődy de Monyorókerek, (1558 – 1624)

V Armálese sa uvádza ako večný gróf na Mons Claudius a bán kráľovstva dalmátskeho, chorvátskeho a slavonskeho.

Tento rod patrilo k najstarším grófskym rodom Uhorska. Tomáš Erdődy bol chorvátskym bánom dva razy. Bánom sa stal už ako 24-ročný po tom, keď Rudolf II. zosadil z tejto funkcie Kristiana Ungnada, Tomášovho svokra, pre slabé výsledky obrany pred nájazdmi Turkov, spory s magnátmi, saborom (chorvátskym zem-

ským snemom a cisárskymi dôstojníkmi. Erdődy opakovane ubránil mesto Sisak – centrum bánskej hranice a nakoniec tu 22. 6. 1593 Turkov na hlavu porazil. Hodnosti bána sa vzdal 15. mája 1595 na protest proti nečinnosti Rudolfovho brata Mateja v pätnásťročnej vojne s Turkami.

Predikát Monyorókerek bol odvodený od maďarského názvu mestečka Eberau, ktoré dnes leží v rakúskej spolkovej krajine Burgenland neďaleko mesta Eisenstadt. Až do roku 1921 celá táto spolková krajina patrila Uhorsku.

Mons Claudius (Moslavské pohorie, maďarsky Monoszló) je osamelé horské pásmo v chorvátskej Slavónii nad riekou Lonja.^{144/}

Juraj Zrínsky (Juraj IV. Zrínsky, Zrínyi), (13. 4. 1549 – 4. 5. 1603)

V čase Blažejovej nobilitácie bol taverníkom Rudolfa II. Túto funkciu zastával celkom 36. rokov. Rod Zrínyiovcov pochádza z Chorvátska a svoj význam nadobudol predovšetkým v 16. a 17. storočí. Preslávil sa v bojoch s Turkami. Jeho meno je odvodené od hradu Zrinje, blízko rieky Uny. Ich pôvod sa odvíja od starého chorvátskeho rodu Šubičov. Postupne sa Zrínski stali pánmi mnohých majetkov, hlavne v Medzimuří. Počas reformácie patrili k nemnohým chorvátskym šľachticom, ktorí konvertovali k protestantizmu. Patrilo k nim preukázateľne aj uvedený Juraj.^{145/}

František Nádašdy (Nádasdy), (1555 – 4. 1. 1604, Šárvár)

V Armálese je uvedený ako stajník Rudolfa II.

Tento rod je listinne doložený od 13. storočia. Ich majetky ležali zväčša na území dnešného Maďarska. Ich hlavným sídlom bol hrad a panstvo Fogaras. Majetky získali vo Felső Lindva (Horná Lindava), Lepsény a Chust. Na Slovensku získal František v roku 1602 panstvo Čachtice. Bol manželom Alžbety Báthoryovej, známej ako Krvavá grófka. Zúčastnil sa na protitureckých bojoch v pätnásťročnej vojne ako kapitán preddunajských vojsk. V historickej literatúre je zobrazovaný ako drsný chlap a výborný vojak, pred ktorým mali rešpekt aj Turci. Pre jeho tnavú pokožku ho prezývali aj Čierny beg. Pre rod získal barónsky titul. Jeho syn Pavol v roku 1625 získal titul grófa.^{146/}

2. Nobilitácia Blažeja Kálnického – Valoviča

Mikuláš Pálfi de Erdőd,

(10. 9. 1552 – 23. 4. 1600, Červený Kameň)

Na uhorskom dvore cisára Rudolfa II. mal funkciu pohárnika. Pálfiovci ako uhorský šľachtický rod až do poslednej štvrtiny 16. storočia patrili medzi bezvýznamných zemanov. Počas vojen s Turkami sa Mikuláš Pálfi vyznamenal ako vojvodca. Od roku 1580 bol županom bratislavskej stolice a hlavným kapitánom bratislavského hradu. Postupne sa stal kráľovským komorníkom (1581), hlavným kapitánom Komárna (1584), Nových Zámkov (1588). V roku 1595 bol hlavným kapitánom Ostrihomu. Je hodnotený ako najvýznamnejší vojvodca v päťnásťročnej vojne proti Turkom. Barónom sa stal v roku 1581. Titul grófa nemeckej ríše získal v roku 1595. V roku 1598 spolu s bratislavským hradným panstvom získal aj titul bratislavského hradného kapitána a župana bratislavskej stolice. Neskoršie bol aj krajinským sudcom. Bohatstvo a politickú moc založil v roku 1593 kúpou panstva Červený Kameň od Fuggerovcov. Zomrel v roku 1606 ako 48 ročný. Pochovaný je v krypte Dómu Sv. Martina v Bratislave.^{147/}

Mikuláš Pálfi de Erdőd

František Révai (Rewa, Révay)

Za cisára Rudolfa II. bol dverníkom.

Tento rod má svoj pôvod v Srijmsku a je známy od 13. storočia. Na Slovensko prišli po bitke pri Moháči a usadili sa v Turci. Na barónov ich povýšili v rokoch 1556 a 1635, grófske tituly získali 17. júna 1723.^{148/}

Štefan Ilešházi,

(1541 – 5. 5. 1609, Viedeň)

Za Rudolfa II. bol majstrom jeho kráľovskej kúrie. Pochádzal z uhorského šľachtického rodu. Jeho predkovia žili na Žitnom ostrove, kde pôvodne vlastnili drobný zemiansky majetok v obci Eliášovce /Illésháza/, ktorá sa dnes nachádza v okrese Dunajská Streda. Prví členovia rodu sú známi až od druhej polovice 15. storočia. Slávu a bohatstvo založil Štefan I., ktorý v službách Habsburgovcov získal zásluhy v bojoch proti Turkom a dosiahol hodnosť palatína v Uhorsku. Patril k najvýraznejším postavám svojej doby. Preslávil sa v protitureckých bojoch, na sklonku života ako diplomat a jeden z najdôležitejších aktérov Viedenského mieru medzi Bočkajom a panovníkom a tiež Žitavského mieru uzavretého s Turkami. Bol to tvrdý, húževnatý, nezlomný bojovník telom i dušou. Ako podžupan, komorný radca, župan a kráľovský radca dokonale

Štefan Ilešházi

2. Nobilitácia Blažej a Kálnického – Valoviča

poznal štátnu mašinériu. Bol výborným rečníkom, vyznal sa v právnych otázkach. Vďaka svojej šikovnosti nadobudol značný majetok. Vlastnil majetky v Likave, Jure pri Bratislave, Pezinku, Stupave, Čabradi, Sitne, Košeci, Trenčíne, na Morave v Tovačove, Brumove, Vsetíne, v okolí Hodonína a ěrd vo Fejárskej stolici. Rodinne bol spriaznený s Pálfiovcami, keď sa oženil s Katarínou Pálfiovou, sestrou Mikuláša Pálfiho, hlavného veliteľa cisárskych vojsk.^{/49/}

Šimon Forgáč de Ghymes
(1527 – 24. 9. 1598)

V čase Blažejovej nobilitácie zastával funkciu čašníka Rudolfa II. Bol tiež hlavným kapitánom zadunajských vojsk a účastníkom bojov proti Turkom v pätnásťročnej vojne.^{/50/}

Uvedený prehľad signatárov Blažejovej nobilitácie ukazuje, že išlo o významných cirkevných a svetských činiteľov. Vzhľadom k funkcii Blažej ako kráľovského miestodržiteľského notára sa domnievame, že tento sa s väčšinou menovaných stretol a možno aj bližšie poznal. S niektorými pri rokovaníach s Turkami alebo ako úradník miestodržiteľskej kancelárie aj pri zabezpečovaní vojenských akcií proti Turkom. Do zorného poľa sa dostáva tiež rad významných činiteľov z oblasti Chorvátska, najmä Dalmácie,

čo môže súvisieť s jeho chorvátskymi koreňmi a potvrdzovať ich.

Cisár Rudolf II. podpísal nobilitačnú listinu dňa 3. apríla 1592. V danom čase mohol mať Blažej okolo 35 – 40 rokov. Predstavy o jeho účasti v bitke pri Moháči v roku 1526 sú preto nezmyslom. Svedčia o neznalosti historických reálií. V čase nobilitácie by mal už vek okolo 90 rokov. Domnievame sa, že sa narodil niekedy v rozmedzí rokov 1552 – 1557. S týmto názorom sa stotožnili aj niektorí odborníci, s ktorými sme túto otázku konzultovali.

Podľa vtedajších zvyklostí novopečený šľachtic musel byť do roka po jeho nobilitácii uvedený medzi šľachtu príslušnej župy, v ktorej sa nachádzalo jeho sídlo. Údaje o tejto udalosti sa rôznia. Podľa overeného odpisu Armálesu z roku 1724 nachádzajúceho sa v Štátnom archíve v Ivanke pri Nitre mal byť Blažej spolu so svojim bratom a švagrom uvedený medzi šľachtu Trenčianskej župy 15. apríla 1594.^{/51/} V iných dokumentoch Trenčianskej župy z rokov 1826 a 1846 sa uvádza dátum 1593.^{/52/} Tento dátum sa nám zdá byť pravdepodobnejší. Vychádzame pritom nielen z porovnania ťažko čitateľného textu zápisu na plike originálu Armálesu, ale aj z domnienky, že dotčení úradníci župy mali k dispozícii okrem Armálesu aj príslušný kongregačný spis z tohto aktu.

ODKAZY A POZNÁMKY

1. Pamätná kniha Kálnice 1934-1960. In: Obecný úrad Kálnica.
2. Karlíková, Jana: História Kálnice do roku 1994. In: Kálnica. Obecný úrad v Kálnici 1996, s. 29-30.
3. Tamtiež, s. 31.
4. Stano, Milan: Kálnické príbehy. Bratislava, Vydavateľstvo Štúdio humoru, satiry atď. 2007, s. 20.
5. Pozri:
List Jána Krchnavého – Grimutovského zo 14. 4. 2008 k histórii nobilitácie Blažej a Kálnického – Valoviča. In: Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča.
Kempelen, Béla: Magyar nemes családok.V.kötet. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvallata 1913, s. 336.
Tiež: Federmayer, Frederik: Lexikón erbov šľachty na Slovensku I. Trenčianska stolica.
Šľachta trenčianskej stolice podľa súpisov z rokov 1596 a 1646/47. Bratislava, Hajko – Hajková 2000, s. 271.
6. Botík, Ján: Slovenskí Chorváti: Etnokultúrny vývin z pohľadu spoločenských poznatkov. Bratislava, Lúč 2001.
Tiež: Klačka, Jozef: Genealogický výskum chorvátskych rodín. In: Chorvátska národnosť na Slovensku. História, onomastika, národopis. Bratislava, Slovenské národné múzeum 1999.
Kučerová, Kveta: Chorváti a Srbi v strednej Európe. Bratislava, VEDA 1976.

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

7. Pozri: Majtán, Milan: Predstupeň našich priezvisk. In: Historická revue č.1, roč.V., s. 27.
Tiež: Príručka ku genealogickému výskumu na Slovensku a v slovacikálnom zahraničí.
Martin, Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť 2004, s. 88-90.
8. Pozri: Mates, Vladimír: Jména tajemství zbavena. Malá encyklopedie nejčastějších příjmení.
I. a II. díl. Praha, EPOCH 2002 a 2003.
Tiež: Šišmiš, Milan: Osobné mená v genealogickom výskume. In: Príručka ku genealogickému výskumu na Slovensku..., s.76-86.
9. Pozri: Klačka, Jozef: c.d.
10. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, list č. JP-267/09, osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča. V súpise mestečka Beckov z roku 1684 sa nachádza množstvo mien, ktoré svedčia o tom, že Valovičovci neboli ojedinelou chorvátskou rodinou v tejto časti Slovenska, ktorá sa tu usadila. Iba pre ilustráciu uvádzame niektoré z nich, napr. Peter Deskovics, Pavo Jovanovics, Vidak Mikolovics, Horvat Istok, Jurco Mihalovics, Radoe Rakovicz a ďalší.
Pozri: MV SR SNA Bratislava. Súpis mestečka Beckov 1684. II C 584, fasc. 83, 84, Nr. 88 – 138, Folio 161.
11. Pozri: Karlíková, Jana: c.d., s. 24 a 26.
12. Záznam rozhovoru s Milanom Valovičom Palkech dňa 9.6.2008. Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča.
13. Listina – armáles farebný Blažej Kálnický 1592. MV SR ŠA Bytča.
14. Originál slovenského prekladu je vo vlastníctve Pavla Barinycha a Igora Ďuriča. Tvoria súčasť ich osobných archívov.
15. Bližšie pozri:
Starý, Marek: Udělování erbu a stavu v českém zemském právu před a po Bílé Hoře.
Krejčík, Tomáš: Diplomatika erbovních listin vydaných českou panovnickou kanceláří 14. – 18. století. In: Erbové listiny. Patent of Arms. Martin, Slovenská Genealogicko-heraldická spoločnosť 2006.
16. Pozri: Janáček, Josef: Rudolf a jeho doba.
Hodnota platidiel sa počas vlády Habsburgovcov menila. Zlatý ako taký neexistoval, bol to iba názov peňažnej jednotky. Za vlády Rudolfa II., jeho predchodcov i nasledovníkov sa razili dukáty, toliare a groše, denáre a obolusy. Názov zlatý sa dával sume 100 denárov aj vtedy, keď týchto 100 denárov predstavovalo podstatne nižšiu hodnotu ako jeden dukát. V 16. storočí sa na našom území používali ako počtové jednotky uhorský zlatý a rýnsky zlatý. Uhorský zlatý a rýnsky zlatý predstavoval 100 denárov alebo 200 obolov alebo 300 viedenských denárov či fenigov, teda väčšie množstvo drobných mincí, pretože rýnsky zlatý ako 240 viedenských fenigov značil len 80 uhorských denárov. Bližšie k tejto otázke pozri: Hlinka, J. – Kazimír, Š. – Kolníková, E.: Peniaze v našich dejinách. Bratislava, Obzor 1976.
17. Pozri: Armáles.
18. Tamtiež.
19. Pozri: Encyklopédia Slovenska. VI. zv. Bratislava, VEDA 1982, s.1623.
20. Pozri: tamtiež, III.zv., s.577.
21. Pozri: Armáles.
22. Pozri: Encyklopédia Slovenska.V.zv., s.707.
Tiež: Matúš Kučera: Stredoveké Slovensko. Bratislava, Perfekt 2002, s.99-100.
23. Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča.
Zložka: Korešpondencia. Archívy, univerzity.
24. Pozri: Armáles.
25. Tamtiež.
26. Pozri: Karlíková, Jana: c.d., s.27 a 28.
27. Armáles.

2. Nobilitácia Blažej Kálnického – Valoviča

28. Tripartitum – trojdielna kniha zákonov – potvrdilo platnosť článkov Zlatej buly, vydanej Ondrejom II. v roku 1222, ktorá vyhlasovala jednotné práva a privilégia šľachty ako celku, t.j. oslobodenie od daní a od povinnosti ubytovať vojsko, vyňatie zo všetkej jurisdikcie okrem kráľovskej a palatínskej,...
Bližšie pozri: Lendvai, Pál: Tisíc let maďarského národa. Praha, Academia 2002, s.77.
Tiež: Kontler, László: Dějiny Maďarska. Praha, NLN 2001, s.507-508.
29. Pozri: Armáles.
30. Tamtiež.
31. Vrteľ, Ladislav: Heraldická terminológia I. Martin, Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2003, s.34.
32. Pozri: Federmayer, Frederik – Pongrácz, Denis: c.d., s.330.
33. Armáles.
34. Pozri: Pallas Nagylexikon. www.kisklexikon.hu/fejerkovy.htm/.
35. Tamtiež.
36. Pozri: [http://public.carnet.hr/-Croatian Academic and Research Network](http://public.carnet.hr/-CroatianAcademicandResearchNetwork).
Tiež: Rychlík, Jan – Perenčević, Milan: Dějiny Chorvatska. Praha, NLN 2007, s. 493.
37. Pozri: Honzák, František: Dejiny Slovenska – dátumy, udalosti, osobnosti. Bratislava, Slovart 2007.
Tiež : www.slachta.kosztolanyi.com.
38. Tamtiež.
Tiež: Encyklopédia Slovenska, heslo Forgách.
Tiež: Honzák, František: c.d.
39. Encyklopédia Slovenska, heslo Forgách.
40. Pozri: Pongrácz, Denis: c.d.
41. Tamtiež.
42. Pozri: <http://lexikon.katolikus.hu>.
43. Rychlík, Jan – Perenčević, Milan: c.d, s. 441.
Tiež: www.croatianhistory.net, www.wikipedia.com.
44. Pozri: Pongrácz, Denis: c.d..
45. Tamtiež. Tiež: www.worldstatesmen.org. Croatia, www.wikipedia.org.
46. Pozri: www.slachta.kosztolanyi.com.
Tiež : Rychlík, Jan – Perenčević, Milan: c.d, s. 94-95.
47. Pozri: Ďurič Igor: Hrad Slovenska: Čachtice. In : Národná obroda, 8.6.2004.
Tiež Encyklopédia Slovenska, heslo: Nádašdy.
48. Pozri: Pongrácz, Denis: c.d.
Tiež: Novák, J.: Rodové erby na Slovensku I. Kubínyho zbierka pečatí. Martin, Osveta 1980
49. Pozri: Pongrácz, Denis: c.d.
Tiež : Encyklopédia Slovenska, heslo Illesházy.
50. Tamtiež, heslo Pálffy.
51. MV SR ŠA Nitra. NŽ I. Nobilitaria. Odpisy armálesov. Č. škatule 2. Kalniczai al. Valovič.
52. MV SR ŠA Bytča, TrŽ I. Č. škatule 153. Kongregačné spisy 1826, 1846, spisy Observationes.

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

LITERATÚRA

Zmienky o Blažejovi, jeho bratovi a švagrovi v literatúre sú oveľa chudobnejšie, ako by sme si želali a aj očakávali vzhľadom k jeho pomerne vysokému spoločenskému postaveniu v danej dobe. V rozsiahlej maďarskej literatúre o šľachtických rodoch Uhorska, ktorú sme mali k dispozícii, sa našlo o ňom iba niekoľko zmienok.

Béla Kempelen stroho uvádza: „Kálniczay (alias Valovics) – Czímeres levele kelt 1592. ápr. 3. (Nyitram. Lt)“ ^{11/} Preložené: Kálnický (zvaný Valovič) – Armáles vydaný dňa 3. apríla 1592 (archív Nitra).

V publikácii o Kálnici je táto zmienka rozšírená o údaj, že erbovú listinu dostal od Rudolfa II. za zásluhy v boji proti Turkom. Tiež sa tu konštatuje, že sa v roku 1598 spomína v portálnych súpisoch ako „libertinus Kalniczay“ (oslobodený od daní) a v roku 1603 v zápise o zaplatení dane medzi armalistami ako Blasius Wallio de Kalnicza. ^{12/}

Často citovaný Iván Nagy sa o nobilitácii Blažej a jeho príbuzných vôbec nezmieňuje. Pod heslom *Valovics család* (rodina Valovič) konštatuje iba zmienku o tejto rodine v Trenčianskej župe. Uvádza, že majetok v Kálnici mali už v roku 1666. Zmieňuje sa o tom, že tu v roku 1721 žil Mikuláš (Miklós). Podľa neho v tomto čase mala táto rodina už 35 členov mužského rodu. ^{13/} Je zrejmé, že nečerpá z originálu Armálesu, ale iba zo súpisov šľachty toho obdobia.

O nobilitácii Blažej sa dozvedáme viac z práce Szluhu Mártona: „Nyitra vármegye nemes családjai“. V nej uvádza: „Dňa 3. apríla 1592 kráľ Rudolf v Prahe udelil šľachtický titul Blažejovi Kálnickému zvanému Valovič, miestodržiteľskému notárovi, jeho súrodencovi Valentínovi a príbuznému Jánovi Valovi. V Trenčianskej župe ich zverejnili 15. apríla 1594 (piaty deň po Veľkej noci) v Trenčíne...

V roku 1725 v Nitrianskej župe pri preverovaní a v roku 1731 župa v súpise šľachticov

potvrdila šľachtictvo Jána Kálnického zvaného Valovič, ktorý sa tam odvolal ako armalista, obyvateľ Trenčianskej župy Ján Valovicz (!). V rokoch 1754/55 zhromaždenie šľachty potvrdilo zoznam, na ktorom vystupujú Ján a vdova po Štefanovi, žijúca v Novom Meste nad Váhom.“ ^{14/}

Rovnaké údaje o nobilitácii sú aj v publikácii o šľachte v Trenčianskej stolici od Federika Federmayera a Denisa Pongrácza. Jej autori vychádzali z údajov súpisu šľachty tejto stolice z rokov 1646/47, ako aj z Armálesu uloženého v archíve v Bytči. Potvrdzujú údaj zo súpisu šľachty v roku 1646 o kálnických zemanoch Jurajovi a Mikulášovi Václavoviečovcoch. Predpokladajú však, že ide o omyl v písaní priezviska, pretože všetky existujúce zmienky a údaje, ktoré našli, spomínajú iba šľachtický rod Valovičovcov a predpokladajú, že aj spomínaní Juraj a Mikuláš patria do tohto rodu. Potvrdzujú tiež, že týchto Valovičovcov nobilitoval 3. apríla 1592 Rudolf II. a listinu vydal nielen pre Blažej a Kálniczaya, inak Valoviča, ale aj pre jeho brata Valentína a ich švagra Vala. ^{15/} V súlade s našimi poznatkami konštatujú, že o konkrétnom pôsobení príslušníkov rodu informácie nenašli. Cenné je tiež to, že vôbec po prvý raz uvádzajú popis i vyobrazenie ich erbu. Avšak aj napriek ich precíznosti sa dopustili niekoľkých nepresností. Uviedli rovnako ako Szluha v rozpore s originálom textu z Armálesu, že Blažejov brat sa menoval Valentín (Armáles uvádza Martina). Tiež pri zobrazení erbu sa nedržali prísne jeho opisu ako je uvedený v Armálese (farba čižiem, spodný odev, volavčie perá, trávnik). Stalo sa tak zrejme preto, lebo nečerpali z dochovaného originálu, ale iba z jeho odpisov z neskoršieho obdobia, v ktorých chýbajú údaje o Blažejovom bratovi Martinovi a jeho švagrovi Jánovi Valovičovi zvanom Valo. Tieto odpisy očividne neboli urobené v čase ich nobilitácie, ale oveľa neskoršie. Absentuje v nich väčšina toho textu, ktorý chýba aj na dochovanom origináli. Rovnako meno Valovič je písané v podobe Valovics, hoci v originále má tvar Walowych. Meno Valentín namiesto Martin sa uvádza iba na poslednej strane odpisu, kde je zaznamenaný tiež dátum ich uvedenia medzi šľachtu Trenčianskej stolice. ^{16/}

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

Už citovaný maďarský autor Béla Kempelen uvádza tento rod pod heslami Galbavi – Kálniczay (alias Valovics) a aj Valovjeh (alias Galbavi). Konštatuje, že pri súpise šľachty v rokoch 1754 – 55 v Trenčíne, boli prijatí medzi potvrdených šľachticov (teda znovu im potvrdili už predtým udelené šľachtictvo) Štefan, Juraj, Michal, Andrej a Adam.¹⁷⁷ Odvoláva sa pri tom na iný zdroj, totiž na Siebmacher Wappenbuch des Adels von Ungarn (Siebmacherova kniha erbov uhorskej šľachty), ktorý v súvislosti s nobilitáciou iných Valovičovcov v Bratislavskej župe konštatuje, že v danom čase, t.j. v rozmedzí rokov 1665 a 1675, žili v Trenčianskej župe ďalší šľachtici – Valovičovci. Uvádza ich ako **známy rod už v roku 1666**, teda nie **od** roku 1666, **usadený v Kálnici**.^{18/}

O kálnických Valovičovcoch sa zmieňuje tiež A. Halaša. Uvádza: „Roku 1748 dňa 5. augusta a v nasledujúce dni vydržovalo zemianstvo stolice trenčianskej kongregáciu v slobodnom kráľovskom meste Trenčín, pri ktorej príležitosti bol zostavený a uhodnovernený menoslov zemianskych rodín na území stolice v ten čas obydlených. Seznam tento vykazuje nasledovné rodiny...: V Beckove Galbavý ináč Valovič, v Kálnici Valovjeh ináč Galbavý.“^{19/} Uvedených Valovičovcov zaradil medzi kurialistov, teda majetnejších zemanov.

Ďalšie údaje o nich pochádzajú z roku 1647. V publikácii o Kálnici sa o nich zmieňuje Dr. Jana Karlíková. Spomína listinu Ladislava Revaya a jeho ženy Alžbety Drugetovej, v ktorej sú uvedení Mikuláš, syn Jána a ďalší Mikuláš a Martin, synovia Juraja Valoviča. Mala im patriť celá želiarska usadlosť v Kálnici.^{110/} Podľa Jany Karlíkovej uvedení Valovičovci získali od Révaya určité slobody, za ktoré mu museli zaplatiť 50 florénov. Ďalej tvrdí, že „v tomto období ich ešte nemôžeme pokladať za zemanov. Tými sa stali pravdepodobne až v r.1656 vydaním zemianskej listiny.“^{111/} Z toho vyvodzuje záver, že „táto vetva nastupujúcich zemanov – Valovičovcov však nesúvisí s rodinou Blažejka Kálnického – Valoviča.“^{112/}

Na tomto mieste musíme zdôrazniť, že tu došlo k nedorozumeniu, keď zápis do zoznamu šľachticov je vydávaný za nový akt nobilitácie.

Na takéto tvrdenie nie sú hodnoverné doklady. Naopak. Doteraz objavené súpisy šľachty z Trenčianskej i Nitrianskej župy nespochybniteľne dokazujú kontinuitu tohto rodu odvodzovaného od nobilitácie Blažejka, jeho brata a švagra. Niečo také nenachádzame ani v dochovanej pamäti obce. Neexistuje ani doklad v podobe Armálesu, ktorý by oprávňoval spomínanú autorku na uvedené tvrdenie. Ak by totiž existoval, je viac ako pravdepodobné, že by si ho generácie týchto akoby iných Valovičovcov boli navzájom odovzdávali a preukazovali ním svoje šľachtictvo. Aj v nami citovanej literatúre, či už maďarskej alebo slovenskej proveniencie, sa zmienky o vydaní novej zemianskej listiny v roku 1656 nenachádzajú. Naopak. V Štátnom archíve v Bytči opatrujú originál Armálesu vydaného cisárom Rudolfom II. Blažejovi a jeho príbuzným a taktiež jeho odpisy z neskoršieho obdobia (25. august 1725 a 5. marec 1740). Aj v Štátnom archíve v Ivanke pri Nitre evidujú iba tento Armáles a jeho neskorší odpis (22. apríl 1724). (Bližšie pozri prílohy I/1, 2, 3).

Hodnoverný nie je ani argument o platbe 50 florénov Ladislavovi Révayovi, ktorými si mali u neho vykúpiť slobody, akými disponovali libertíni (slobodníci) alebo šľachtici. Podľa súpisov zemianstva (Regesta seu conscriptiones nobilum 1573 – 1825) platili takéto daňové taxy pre jednotlivé skupiny šľachty: magnáti vlastníci rozsiahle hradné panstvá platili od 2 po 14 zlatých. Šľachtici zaradení medzi majetných (Nobiles possessionati) platili od 50 denárov po 2 zlaté. Zemanovia, kurialisti a armalisti platili od 30 do 50 denárov (bohatí), stredne majetní 15 až 25 denárov, chudobní okolo 10 denárov. Nemajetní platili pod 10 denárov alebo im dane boli celkom odpustené a namiesto čísla bol pripísaný ich biedny stav *miserabilis*.^{113/}

Uvedené údaje teda skôr svedčia o tom, že títo Valovičovci, ktorí zaplatili 50 florénov (denárov) patrili už vtedy k vrstve zámožnejších zemanov a touto platbou si nemuseli a ani nevykupovali slobody, ktoré im už dávno predtým udelil Rudolf II. Naviac, právo udeľovať podobné výsady nemali iní šľachtici, lebo toto právo patrilo výlučne do právomoci kráľa a cisára.

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

Takáto zmätočnosť je vysvetliteľná nie príliš dôslednou evidenciou, či nepresnými zápsmi vedenými v súpisoch šľachty, ale tiež v matrikách vedených cirkvou. Stávalo sa pomerne často, že boli uvedené skomolené, či nesprávne mená. Tiež v súpisoch šľachty nebol pomerne často uvedený ich status. Tí istí boli raz kurialisti, inokedy armalisti a nezriedka aj ako libertíni. Množstvo takýchto dokumentov sa tiež stratilo alebo podľahlo skaze. Svedectvo o tom podáva aj niekdajší archivár Jozef Watzka. Konkrétne o archívnych fondoch trenčianskej župy uvádza: „Fond utrpel značné straty tým, že po zrušení župného úradu v Trenčíne v roku 1922 bola jeho správa zverená Okresnému úradu v Trenčíne – veľa písomností podľahlo skaze, dokonca za slovenského štátu župný kancelista Náthy odovzdal do zberu za dve nákladné autá súdnych písomností. Náprava prišla až v roku 1950.“^{/14/}

K tomuto treba dodať, že aj zrušenie šľachtických titulov a výsad šľachty po vzniku Československa v roku 1918, ale aj a možno najmä po roku 1948 spôsobilo, že potomkovia šľachtických rodov, najmä z nižších vrstiev tohto stavu, prestali považovať tieto dokumenty – až na výnimky – za niečo cenné, čo je dôležité nielen pre nich ale aj pre históriu a v nie jednom prípade ich „archivovali“ cez komín a možno aj menej noblesným spôsobom. Aj Valovičovci – Palkech uchovávali Armáles po celé stáročia a spolu s ním, ako sme už uviedli množstvo ďalších cenných listín. Stačila však chvíľka nepozornosti a zaváhania a mnohé z nich, ak nie všetky odišli do nenávratna.

MATRIKY A REGESTÁ

V snahe dopátrať sa svedectiev o zakladateľoch šľachtických rodov Blažej, Martina a Jána Valovičovcov, ale aj o ich pokračovateľoch, obrátili sme sa s nádejou aj na cirkevné matriky. Preskúmali sme matriky oboch cirkví: rímskokatolíckej i evanjelickej a.v., vedených ich beckovskými farnosťami. Vychádzali sme z poznania, že cirkev už dávnejšie vyvíjala úsilie o zavedenie akejsi evidencie svojich farníkov. Toto úsilie trvalo niekoľko storočí. Matrika tak, ako ju poznáme dnes, sa rodila s veľkými a dlhotrvajúcimi ťažkosťami.

V Uhorsku sa touto otázkou zaoberala Vesprém-ska synoda v roku 1515, ktorá nariadila každému farárovi, aby viedol knihu, do ktorej by zaznamenával mená pokrstených, ich rodičov a krstných rodičov, tiež deň a rok narodenia dieťaťa.

Ako sme sa mohli presvedčiť pri štúdiu týchto matrik, toto nariadenie v praxi nebolo dostatočne a dôsledne realizované. Práve preto katolícka cirkev venovala tejto otázke pozornosť aj na koncile v Tridente (1545 – 1563), ktorý na svojom 24. zasadnutí v novembri 1563 vyhlásil doktrínu o sviatosti manželstva ako dobrovoľného a nerozlučiteľného zväzku. Nariadil, aby sa viedli o tom knihy, do ktorých sa mali zapisovať mená manželov, svedkov a miesto uzavretia manželskej dohody. Do týchto matrik mali byť spočiatku zapisovaní aj príslušníci evanjelickej cirkvi.

Napriek nariadeniam a opatreniam cirkevných vrchností zostávalo zavedenie matrik do praxe neuspokojivé. Väčšia pozornosť im bola venovaná až v časoch panovníčky Márie Terézie a jej syna Jozefa II., ktorí si uvedomili ich dôležitosť z hľadiska hospodárskych, vojenských a štatistických potrieb štátu. Bol to Jozef II., ktorý ich vyhlásil za verejnoprávne knihy a nariadil aj konkrétnu formu, v akej ich mali viesť.

Jazykom matrik bola spočiatku a pomerne dlhý čas latinčina, neskôr maďarčina a sporadicky aj slovenčina. Vždy to však záležalo od osobnosti daného farára, ktorý matriku viedol. Až do 1. októbra 1895 sa matriky viedli len ako cirkevné. Až od tohto dátumu boli zriadené štátne matričné úrady. V matrikách, ktoré viedli, sa začali zapisovať také dôležité identifikačné údaje, akými boli údaje o narodení, sobáši, úmrtí, jeho príčine, mená rodičov, presná adresa ich bydliska, ako aj ich sociálne postavenie.^{/15/}

Matriky, ktoré sa nachádzajú v Štátnom archíve v Bratislave sú bádateľom k dispozícii na filmoch. Nevykazujú príliš dobrú kvalitu, čo je dozaista dané aj kvalitou ich predlôh.

Matriky rímskokatolíckej cirkvi vedenej farnosťou v Beckove sú k dispozícii od roku 1676.^{/16/} Obsahujú záznamy prevažne o pokrs-

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

tených z obce Beckov a iba sporadicky aj z iných obcí, spadajúcich pod túto farnosť. Vykazujú značný stupeň poškodenia, takže sú ťažko čitateľné a mnoho údajov z tohto dôvodu v nich chýba. Tiež farár, ktorý ich viedol, nechodil celkom určite na hodiny krasopisu. Prvý zápis bol do matriky urobený dňa 3. mája 1676. V Beckove sa v nej nachádza rad priezvisk, ktoré svedčia o tom, že ich predkovia tam prišli počas chorvátskej kolonizácie nášho územia. Vyskytujú sa priezviská ako Stankowich (Stankovič), Mlinarovich (Mlynarovič), Petrovicz (Petrovič), Krajčovič, Markovič. Pomerne často sa v nich vyskytuje priezvisko Galbavý, s ktorými boli spriaznení aj kálnickí Valovičovci.

Údaje o Valovičovcoch z Kálnice sa vyskytujú veľmi zriedka a aj to často v skomolenej podobe. Konkrétne to boli:

- Joanni Balowych (Valovič ?),
nar. 2. februára 1679,
- Martino Galovics (Valovič ?),
syn Štefana a Magdalény, nar. 15. júna 1679,
- Joan, syn Jiřího Wallowyz,
nar. 31. januára 1694,
- Georgius, syn Martina Walowitz a Dorota
Záhorák, nar. 7. augusta 1694,
- Stephanus, syn Stephany Valovics.

V ďalšom období sa už údaje o Valovičovcoch objavujú častejšie a v plnom znení ich uvádzame medzi dobovými reáliami a prílohami.

Ako vidno z uvedených príkladov, v zápisoch chýbajú z hľadiska identifikácie také dôležité údaje ako sú sociálny status, adresa bydliska, ďalšie prímenie, konfesia a ďalšie, ktoré by umožnili odlíšiť osoby patriace k určitej rodovej línii, najmä ak mali rovnaké krstné meno. Zo získaných údajov však možno bezpečne zistiť a na základe toho aj konštatovať, že ľudia s priezviskom Valovič sa v tejto lokalite celkom určite nachádzali. Domnievame sa však, že nositeľov tohto priezviska bolo oveľa viac, ako by sa mohlo usudzovať na základe existujúcich zápisov v uvedených matrikách. Dôvodov pre to mohlo byť viac. Predovšetkým väčšina z nich sa hlásila k evanjelickej cirkvi a ignorovala preto povinnosť zapisovať sa do matriky katolíckej

cirkvi. Možné je aj to, že ľudia si na túto novotu iba začínali zvykať a chvíľu trvalo, kým ju začali aj akceptovať.

Farský úrad evanjelickej cirkvi v Beckove začal viesť matriky narodených od roku 1793 a sobášnych od roku 1792.¹⁷⁷ Prví Valovičovci sú v nich zaznamenaní od roku 1794. Bola to Anna, dcéra Jána Valoviča Galbavých a Anny rodenej Mišech, tiež Anna, dcéra Andreja Valoviča a Evy Samecovej (Samecz). V týchto matrikách sa už Valovičovci vyskytujú pravidelne aj s uvedením mien oboch rodičov, krstných rodičov, konfesie, sociálneho statusu, presnejším označením bydliska, ako aj s ďalším rozlišovacím znakom – prímením – ako napríklad Palkech, Ištók, Martinech, Valech, Galbavý alebo len ako Valovič. Väčšina z nich si uvádzala aj svoje šľachtictvo (nemes, nobilis, zeman). Veľmi často tí istí sú zapísaní len ako roľník – zeman alebo len ako roľník. Pri menách Valovičovcov sa v rubrike sociálny status nachádzajú tiež sluhovia, slúžky, nádenníci. To svedčí o sociálnej diferenciácii prebiehajúcej z najrozličnejších príčin počas storočí vnútri jednotlivých Valovičovských rodov. Podľa existujúcich záznamov neexistovala hádam ani jedna rodina v Kálnici, ktorá by nebola nejakým spôsobom spriaznená s týmto rodom – buď priamo sobášmi alebo cez inštitút krstných rodičov. Matriky ukazujú pomerne vysokú pôrodnosť ale aj úmrtnosť. Rodičia svojim deťom najčastejšie dávali mená Ján, Ondrej, Juraj, Štefan, dievčatám Eva, Anna, Zuzanna. Tie isté mená sa často opakujú. Ak dieťa po narodení a krste zomrelo, to isté meno dali nasledujúcemu potomkovi. Interval medzi jednotlivými pôrodmi bol väčšinou dva roky. Ak otec ovdovel, nová svadba sa konala veľmi skoro, pretože bolo treba sa postarať o deti i o domácnosť.

Ďalšími cennými dokumentami, ktoré sme preskúmali boli **Daňové taxálne súpisy** z rokov 1596 – 1687, **Regestum** – zoznam rodín a osôb šľachty, patriacich k trenčianskej spoločnosti držiteľov pôdy, kurialistov ako aj armalistov, bezpečne zistených od roku 1733 – 1840, **Kongregačné spisy** a aj ďalšie dokumenty týkajúce sa tohto rodu.¹⁷⁸ Okrem kálnických Valovičovcov sú v nich zaznamenaní nositelia tohto mena tiež v Haluziciach, Beckove, v Kočovciach a Ivanovciach.

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

Ide o pomerne dlhý zoznam, ktorý úplný uvádzame v časti Dobové reálie a prílohy (Príloha II/1). V archíve Nitrianskej župy sa zachovali takisto dokumenty – **Súpisy šľachty od roku 1639**, v ktorých je zaznamenaná existencia nositeľov priezvisk Kálnický a Valovič v lokalite Čachtíc, ku ktorým vtedy patrili aj osady Komárno a Želovany.^{119/} Tieto takisto bližšie uvádzame v časti Dobové reálie a prílohy (Príloha II/3).

V daňovom taxálnom súpise pravdepodobne z roku 1598 (v listine chýba pravý horný roh s číslicou vymedzujúcou konkrétny rok) je zápis *Blasius Kalniczay*. Zaraďujú ho medzi kurialistov s poplatkom 25 denárov.^{120/} Od jeho nobilitácie i uvedenia medzi šľachtu trenčianskej župy je to vôbec prvá zmienka o ňom. Predtým sa pravdepodobne väčšinou zdržiaval v Bratislave, čo súviselo s výkonom jeho funkcie ako kráľovského miestodržiteľského notára. Po úmrtí Štefana Fejerkövyho ako uhorského kráľovského miestodržiteľa v roku 1596 zrejme jeho nástupca nemal záujem o služby Blažej a tento sa vrátil do Kálnice. Ďalšia zmienka o ňom je až z roku 1603.^{121/} V daňovom taxálnom súpise je uvedený medzi armalistami, ako *Blasius Wallio de Kalnicza* s poplatkom 25 denárov. V ďalších súpisoch, ktoré sú datované rokmi 1620, 1624, 1625, 1627, 1630 sa už zmienky o ňom, respektíve jeho príbuzných, nenachádzajú. To však neznamená, že v uvedenom medziobdobí nemohol byť ešte na živu.

Až v daňovom súpise z roku 1646 a 1660 sa v Kálnici uvádzajú *Georgius Waclawowiech* a *Nicolaus Waclawowiech*.^{122/} Podobne sú uvedení aj v urbári hradu Beckov 1611 (1679). V tomto urbári sa spomína aj *Joannes Kalniczky* so sídlom v Zamarovciach (Szomorócz).^{123/} Ide zrejme o opakujúcu sa chybu pisára, ako zhodne s nami konštatuje aj už zmienený Federik Federmayer. Domnievame sa tak aj preto, lebo v ďalšom súpise z roku 1650 sa títo uvádzajú už ako *Georgius* a *Nicolaus Walovics*.^{124/} Zemanía Waclawowiech sa v súpisoch šľachty Trenčianskej župy vyskytujú tiež, avšak v iných lokalitách.

V ďalších rokoch sú v daňových súpisoch šľachty Trenčianskej župy uvedení: v rokoch 1658 a 1660 *Johannes et Martinus Walowych*,

Martinus et Nicolaus Walowych, v roku 1666 *Familia Walowics*, v roku 1669 v Rozson Kalnicz *Martini Walowycs* a *Rita Galbavich*, v roku 1670 opäť iba ako *Familia Valovics*. Kálnicu v tom čase tvorili Panská Kálnica a Rožňová Kálnica.^{125/}

Medzi kongregačnými spismi Trenčianskej župy sa zachoval ojedinelý dokument – rodostrom Blažejovho brata Martina.^{126/} Podľa tohto dokumentu mal Martin troch synov: Martina, Jána a Štefana. Ich potomkovia sú tu zaznamenaní až do roku 1796. Medzi nimi sa nachádza aj jeho pravnuk Andrej, ktorý sa z Kálnice presťahoval do Haluzíc a pravdepodobne tu a v blízkych Ivanovciach založil ďalšiu vetvu Kálnických Valovičovcov (bližšie pozri Prílohu II/2).

Ďalšie zmienky o Valovičovcoch z Trenčianskej župy sú až zo súpisu šľachty od roku 1733 do roku 1840. V tomto zozname sa prvý raz za menom objavuje aj slovo *aliter* (zvaný) *Galbavich*.^{127/} Od roku 1748 sa vyskytuje už pravidelne. Z nám dostupných prameňov nevieme presne určiť, kedy sa títo dostali do príbuzenstva s Valovičovcami. Možno je to rok 1669, keď sa v Rožňovej Kálnici uvádzajú Martin Valovič a jeho manželka Rita Galbavich. Na túto otázku ale nevieme dať spoľahlivú odpoveď. Čo je však isté je to, že už v roku 1748 v Beckove a Ivanovciach sa zapisuje Georgius Galbavý ako šľachtic s prímenom Valovič. V rokoch 1754 a 1765 sa zapisujú v Kálnici už bez tohto prímena. Svoje šľachtictvo neodvodzovali od panovníkom vydanéj nobilitačnej listiny, ale zo spriaznenosti s Valovičovcami, ako oprávnenými nositeľmi šľachtictva odvodeného od nobilitácie Blažej, Martina a Jána z apríla 1592. Pravdepodobne z tohto zdroja čerpali aj zostavovatelia zoznamov uhorských šľachticov (Nagy, Kempelen a ďalší) a uvádzali ich ako právoplatných šľachticov, čím prispievali k nesprávnym interpretáciám údajov o rode Valovič.

Podľa názoru Michala Krajčíka „Medzi rokmi 1765 a 1781 dochádzalo medzi rodinou Galbavý a rodinou Valovič k sporom o šľachtický titul. Zdá sa, že rod Galbavý začal tento spor už pred rokom 1721, keď sa prvá Galbavá vydala do domu Valovič. Pod dojmom písania mena Valovič

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

– Galbavý, príslušníci rodu Galbavý začali veriť tomu, že sobášom získal šľachtický titul aj ich celý rod. Tieto lákavé predstavy boli živé tiež tým, že okolo roku 1740 do domu Galbavý v Beckove prišla za nevestu istá Valovičová. Tak sa v zozname šľachty v Beckove z roku 1747 objavuje zápis: Georgius Galbavý alias Valovič.^{128/} Nevieme, o čo sa Michal Krajčík opieral. Zrejme vychádzal iba zo spomienok svojho starého otca. V nami skúmaných dokumentoch sme sa žiaľ nedopátrali, ako sa oba rody dostali do príbuzenstva. Ani zo spisu *Observationes*, ktorý vznikol niekedy v období medzi rokmi 1802 až 1824 to nie je zrejmé, keď sa v ňom uvádza doslova: „S prezývkou Galbavý, čo ani sám nevieš, ba ani iní toho priezviska, čo sa stretávajú v protokoloch z roku 1748 a 1768 ...“^{129/} Konštatuje však, že neexistuje dôvod, aby boli Galbaví uznávaní ako zákonní dedičia šľachtictva, odvodeného od príbuzenstva s rodinou Valovičovcov, povýšených do šľachtického stavu v apríli 1592. Tvrdenie o sporoch medzi oboma rodmi už z roku 1740 však má reálny podklad. Pravdepodobné je aj to, že nešlo iba o neoprávnené používanie šľachtického titulu ale aj o majetky. Kongregačné spisy Trenčianskej župy z roku 1826 to dokazujú.^{130/} V dokumente *Observationes* a *Regestum* sa opakovanne zamieťa šľachtictvo Galbavých a konštatuje, že cisár Rudolf II. nobilitoval iba Blažejka Kálnického – Valoviča, jeho brata a švagra. Nájdené dokumenty dokazujú, že Galbaví neboli šľachtici. Boli však vedení v súpisoch Trenčianskej i Nitrianskej župy ako libertíni, čo nie je to isté. Oni si to však zrejme mysleli a museli byť opakovanne presvedčovaní o opaku (bližšie pozri Prílohy IV/1, 2, 3, 4).

Viacerí Valovičovci, ktorí sa vydali do sveta, sa z času na čas museli uchádzať o potvrdenie svojho šľachtictva. Všetci sa pritom odvolávali na Armáles udelený 3. apríla 1592 Blažejovi Kálnickému – Valovičovi, jeho bratovi a švagrovi. Boli to najmä tí, čo sa odsťahovali mimo Trenčianskej župy – do Čachtíc, Želovian, Komárna (osadám patriacim k Čachticiam), Starej Turej, ktoré vtedy patrili rovnako ako aj Nové Mesto nad Váhom do Nitrianskej župy, ako aj do žúp Tolna, Krašov – Severin a Zvolen.

Zachovali sa o tom autentické dokumenty z rokov 1811 a 1812 *Nos universitas, Denique, De eo Utrum?, Opinio, Informiales*,...^{131/} napísané v latinskom a maďarskom jazyku. Po ich preložení do slovenského jazyka sa ukázalo, že išlo aj o uznanie šľachtictva a majetkových práv dvoch potomkov z kálnickej vetvy Valovičovcov: Pavla Valoviča – Galbavého, ktorý presídlil do Krašovskej župy (nachádzala sa pri rumunských hraniciach) a Juraja, syna Jána Valoviča – Galbavého narodeného v Čachticiach s koreňmi v Kálnici, ktorý pôsobil v Tolnianskej župe a vrátil sa späť do osady Želovany (Zsolna falva) patriacej do Čachtíc. Rozsiahle vyšetrovanie sa konalo z podnetu Pavla i Jána Valoviča – Galbavých. O uznanie šľachtictva žiadal tiež ďalší Ján Valovič, patriaci do kálnickej vetvy Valovičovcov, usadený takisto v obci Želovany.

V spise *Nos universitas* ... (My všetci, celá poľnosť prelátov, barónov, magnátov a šľachty Trenčianskej župy ...) sa uvádza, že „hlavnú zodpovednosť nám zveril vynikajúci vyvolený Pavol Valovič, inak známy Galbavý vo výnimočnej naliehavosti ...“^{132/} Súčasne sa v tomto spise konštatuje, že sa aj „Ján so svojím synom Jurajom domáhal dedovizne v meste Čachtice v Nitrianskej župe, ... ktorý sa z menovanej obce presťahoval do Tolnianskej župy.“^{133/} Aj on sa domáhal dedičských práv, ktoré predtým bez pochybností patrili Jánovi a Jurajovi Valovičovcom, inak Galbavým, dožadujúcim sa šľachtictva dňa 18. februára 1755 po svojom pradedovi, ktoré bolo nadobudnuté podľa žiadosti na základe originálu nobilitačného dokumentu. Táto žiadosť bola posúdená a kladne vybavená na Generálnom zhromaždení šľachty Trenčianskej župy dňa 21. januára 1755.^{134/} Ako vyplýva z obsahu rozsiahleho spisu, všetci vyššie menovaní sa o uznanie svojho šľachtictva a z neho vyplývajúcich majetkových i iných práv a výsad usilovali zrejme preto, že z nejakých dôvodov (presťahovanie do inej župy, ...) sa nezapísali do zoznamu šľachticov Trenčianskej, respektíve Nitrianskej župy. Usudzujeme tak z konštatovania, že sa „stal bezprávnym nie svojím zavinením.“^{135/} Spomínaný Ján Valovič zvaný Galbavý sa domáhal šľachtických práv aj pre svojho druhého syna, tiež Valoviča, ktorý takisto „v tej

3. Pramene o káľnických Valovičovcoch

istej župe ..., upadol do zabudnutia, hoci býval v tej istej župe, ..., ako druhý syn menovaného Jána Valoviča – Galbavého.“^{/36/} Boli predložené súdne spisy z roku 1755 a vypočutí nielen do-
tknutí žiadatelia ale aj ďalší.

Matrikár cirkevnej obce, čachtický evanjelický farár a.v. Michal Klimko dňa 19. januára 1811 doložil, že 7. júna 1745 bol v Čachticiach pokrs-
tený Ján Valovič. Jeho rodičmi boli Juraj Valovič a Anna, rodená Križanová z Čachtíc. Ďalej uviedol, že 15. júna 1761 bol v Čachticiach po-
chovaný Juraj ako evanjelik (luterán). Potvrdil tiež, že dňa 22. januára 1780 bol pokrs-
tený Pa-
vol, ktorého rodičmi boli Ján Valovič a Mária, rodená Gelová.^{/37/} Rodina Gelovcov bola tiež ve-
dená v zoznamoch trenčianskej šľachty ako ku-
rialisti a armalisti.

Zhromaždenie (Nos universitas...) prelátov, ba-
rónov, magnátov a šľachticov Nitrianskej župy za
účasti viacerých hodnostárov, právnych znalcov
a sudcov dňa 6. júla 1811 na neverejnom zasad-
nutí v Čachticiach vykonalo šetrenie. Vypočulo
týchto svedkov: šľachtica Štefana Tomka (č.62),
rímskeho katolíka, bývajúceho na panstve Želova-
ny, Adama Ščevka (Štefka), 86 ročného rímskeho
katolíka, Adama Šimu, 94 ročného rímskeho ka-
tolíka a podžupana Jozefa Erdödyho z Novomest-
skej jurisdikcie. Položili im nasledujúce otázky:

1. Či poznali niekedy Jána Valoviča a jeho syna Juraja?
2. Odkiaľ tento pán prišiel bývať do Čachtíc ?
3. Či mal ten istý pán syna Jurka v Čachticiach a ako sa volá?
4. Či si svedok spomína, že ten pán Juraj Valo-
vič odišiel z Čachtíc bývať niekam inam,
kedy a kam?
5. Či sa odtiaľ znova nevrátil do Čachtíc k svo-
jim a kedy sa podľa svedka prihlásil?
6. Či ten istý Ján Valovič, syn Jurajov, akých
(ktorých) mal synov, koľko ich mal a ako
sa volajú ?

Prvý svedok Štefan Tomka po zložení prísahy
uviedol, že od malička býval v dedine Želovany, kde
celkom určite býval Ján i Juraj Valovič a bývali
v tom istom dome, kde býval jeho bývalý obyvateľ

dožadujúci sa zistenia, žalujúci Ján Valovič. Odkiaľ
tento Valovič aj so synom prišli do Želovian, mu
nie je známe. Istotne však vie, že Juraj Valovič, bý-
vajúci v Želovanoch na dolnom konci odišiel, no
nevie kam, ktorý to bol, ale že sa zasa vrátil späť.
Hovorí sa, že v Želovanoch aj zomrel. Ďalej uviedol,
že podľa iných svedkov sa Juraj Valovič i so synom
do Želovian vrátil. Podľa neho Ján Valovič, syn Ju-
raja Valoviča má od prvej manželky syna Pavla,
od druhej Žigmunda a Donáta.

Ďalší svedkovia uvedení vyššie potvrdili prav-
divosť tejto výpovede. Pokiaľ ide o druhý bod,
bude treba podľa nich zistiť, prečo dedo dožad-
ujúceho sa so svojim synom Jurajom prisťahoval
z panstva Káľnica na panstvo Želovany na do-
movský pobyt.^{/38/}

Súčasťou spisu sú aj svedecké výpovede o
šľachtickom titule Pavla Valoviča – Galbavého,
prestávaného z Krašovsko – Severinskej župy
(spis Informiales Super Nobilitare Egregii Paulus
Vallovics aliter Galbavy ad Kottum Krassovien-
sem emigrantis). Okrem iného sa v nich uvádza:
„... keďže večité práva nikdy neporušil, bol uzna-
ný z rodiny Valovičových ináč Galbavý nazývaný
na území panstva Káľnica..., jemu práva kuria-
listu budú patriť na základe nepochybného
šľachtictva a to pravého v tejto župe v registri
zapísaného. Dovoľávajúceho sa tiež dedovizne
šľachtickej Jána Valoviča Galbavých z tej istej ro-
diny prichádzajúceho, toho Jána s jeho synom
Jurajom v žiadosti deda z mesta Čachtice, ..., kto-
rý odišiel do župy Tolnianskej..., dožadujúcich sa
šľachtictva 18. februára 1755 ...“^{/39/}

V uvedenej žiadosti sa konštatuje, že „Žiadosť
bola spísaná platne. Pretože ... dedo Juraja Valo-
viča Galbavých ako prvý sa narodil v Čachticiach
ako Ján, otca Jána žiadateľa o šľachtický titul.
Tento sa odsťahoval do Tolnianskej župy, avšak
po krátkom čase sa vrátil do Čachtíc a jeho syn
... tiež Ján Valovič Galbavý, otec žiadateľa ... zo-
stal ... v meste Čachtice a usadil sa tam. Mal sy-
na Pavla, ktorý je naliehavým žiadateľom o šľach-
tictvo, už po pradedovi ...“^{/40/} Nasledujú:
matričný zápis a hodnoverné šetrenie v Nitrian-
skej župe. Z toho vyplynulo, že „... bol hodnover-
ným žiadateľom o šľachtický titul.“^{/41/}

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

Výsledky rozsiahleho šetrenia boli prerokované na Generálnom zhromaždení šľachty Nitrianskej župy 6. novembra 1811 a Trenčianskej župy 20. januára 1812. Trenčianska župa na tomto základe dňa 20. januára osvedčila a priznala šľachtictvo Pavla Valoviča Galbavého.^{/42/} V zápise sa uvádza: „ako bolo nariadené neodkladne výslovne šľachticom Pavlom Valovičom a tiež šľachtickej rodiny Valoviča Galbavého ... okrem svedeckých výpovedí šľachticov Jána Valoviča Galbavého, ktorý sa odvoláva na neuznanie šľachtictva prostredníctvom uvedených pokusov ako dostačujúco zákonných a nič mu nebráni, čo už bolo dosiahnuté z pokusných konaní zo strany nášho daňového úradu a inými náležitými uváženími postupmi tieto záležitosti okrem dlhov a toľkokrát vyslovenými požiadavkami domáhajúceho sa zemana Pavla Valoviča Galbavého o zákonné šľachtictvo označeného našou župnou pečiatkou v záujme budúcich práv ich záruky po strate, ktoré by sa mu mali priznať a udeliť mu, preto treba svedecké zápisy, čo sme sa rozhodli.“^{/43/} Pod čiarou sú uvedené podpisy účastníkov zhromaždenia šľachticov Trenčianskej župy.

Spis obsahuje záznam o uznaní šľachtictva *Jánovi* z panstva Kálnica, žijúceho v Čachticiach pre syna Juraja podľa originálu z roku 1700, *Jurajovi s otcom*, z Čachtíc sa odsťahovanému do Tolnianskej župy, *Jánovi* bývajúcemu v Čachticiach po žiadosti o šľachtictvo matrične zapísaného roku 1755, *Pavlovi* vystahovanému do Tolnianskej župy (zrejme ide o chybný zápis, lebo Pavol sa vystahoval do Krašovsko – Severínskej župy).^{/44/}

O potvrdenie šľachtictva žiadali tiež ďalší potomkovia čachtickej línie kálnických Valovičovcov. V rokoch 1836 – 1838 to boli Michal a Ján zo Starej Turej. Obaja boli uvádzaní ako veľkoobchodníci so syrom vo Zvolenskej župe (svedectvo o tom sa nachádza v Prílohe V/3). V roku 1845 o to isté žiadal Žigmund z Brezovej (Nitrianska župa) a Karol z Podhradia (zrejme Zemianskeho Podhradia v Trenčianskej župe).

Z tohto obdobia sa v archíve nachádza dopis v maďarskom jazyku, datovaný 14. júla 1845

tohoto znenia: „Vysokourodená šľachtická stolica. Veľmi pokorne Vás ... prosím, aby ste potvrdili, že dňa 20. januára 1812 mne a nebohému Pavlovi Valovičovi na zhromaždení šľachty bolo potvrdené šľachtictvo, ktoré mi bolo udelené na základe armálesu nielen v Nitrianskej stolici ale aj v Honte. Týmto Vás prosím, aby ste mi obnovili šľachtictvo a súčasne aj vydali hodnoverné potvrdenie o ňom.“^{/45/}

Pod textom je podpísaný *Žigmund Valovič*, zapísaný v Nitrianskej stolici, nájomca v obci Želovany, syn Juraja Valoviča z jeho druhého manželstva. Podľa poznámok v dolnej časti dopisu je poznámka: Z archívu vybrala a dotýčný prevzal + nečitateľný podpis.

* * *

Dokumenty, ktoré sme mohli študovať nás vedú k záveru, že Blažej, jeho brat Martin a švagor Ján vytvorili základ široko rozvetveného stromu troch základných línií kálnických Valovičovcov.

Sme presvedčení, že pokračovateľmi Blažejovej línie boli tí Valovičovci, ktorí sa v ďalších obdobiach označovali prímenom Galbaví – Palkech (Pavkech). Tí, čo dodnes nesú prímenie Ištok, sú zrejme potomkovia Blažejovho brata Martina. Toto prímenie je podľa všetkého odvodené od maďarskej domáckej podoby mena Štefan. S prímenom Valech budú s veľkou pravdepodobnosťou potomkovia ich švagra Jána Valoviča zvaného Valo. Všetci ich **mužskí** potomkovia mali a majú právo na používanie šľachtického titulu.

Náš výskum ukázal, že nielen v Kálnici ale preukázateľne aj v Čachticiach, Haluziciach, v Beckove, v Kočovciach, Ivanovciach, v Novom Meste nad Váhom, na Starej Turej, Brezovej, ale aj v Tolnianskej župe (nachádzajúcej sa v dnešnom Maďarsku) a Krašovsko – Severínskej župe (nachádzajúcej sa v dnešnom Rumunsku) a možno aj inde, sa môžu nachádzať ďalší Valovičovci, ktorí patria do už spomenutého košatého stromu kálnických Valovičovcov. Príbuzenstvá v iných obciach dnes môžu síce existovať,

3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

no nám sa ich na základe dostupných prameňov nepodarilo preukázať. Nám dostupné pramene však jednoznačne vyvracajú názor, že dnešní nositelia mena Valovič nie sú pokračovateľmi Blažaja, Martina a Jána, povýšených cisárom Rudolfom II., ale akejsi novej nastupujúcej línie šľachticov v Kálnici, tiež Valovičovcov. Rovnako ako iným bádateľom, ani nám sa nepodarilo zistiť, čím sa jednotliví nositelia kálnickej línie, mena Valovič, okrem Blažaja, zapodievali. Všetko však nasvedčuje tomu, že väčšina z nich sa venovala hospodáreniu na získanej pôde. Možno iba tí, čo odišli do iných žúp sa mohli venovať aj iným činnostiam. Niektoré indicie nasvedčujú, že napríklad Juraj, ktorý odišiel do Tolnianskej župy, zrejme pôsobil ako bankový úradník, Ján a Michal v službách grófa Mikuláša Forgáča ako justiční pracovníci, Žigmund a Karol ako veľkoobchodníci so syrom.

Dokumenty, ktoré sme mali možnosť preštudovať svedčia o tom, že potomkovia Blažaja nedokázali nadviazať na jeho úspech. Nepozdvihli ho ani na vyššiu úroveň, ako to bolo v prípadoch niektorých iných, im podobných nižších šľachticov, ktorí vyšli z podobných sociálnych pomerov a dokázali sa dostať až medzi magnátov.

Okrem tohto kálnického šľachtického rodu Valovičovcov sme sa v prameňoch stretli aj s inými nositeľmi tohto mena. Boli medzi nimi prostí ľudia (Záhorie), kňazi i šľachtici (Turčianska, Bratislavská, Nitrianska a Trenčianska župa,...). Dnes sa s nositeľmi tohto mena môžeme stretnúť v mnohých lokalitách Slovenska. Podľa „Databázy vlastných mien a názvov lokalít na Slovensku k roku 1995“ to bolo 681 krát v 131 lokalitách. Meno Valovičová dokonca 730 krát v 147 lokalitách (bližšie pozri Prílohy VI/1, 2). Mnohí z nich dnes sú významní hudobníci, fotografi, inžinieri, riaditelia škôl i ďalší činitelia. Všetci však dokázateľne majú spoločné, že pôvodným domovom ich predkov bol juh Európy: Slavónsko, okolie Dubrovníka a Dalmácia. Viac svetla by mohol vnieť výskum na podklade dnes dostupných genetických testov. To by si však okrem množstva finančných prostriedkov žiadalo aj záujem a ochotu nositeľov uvedeného priezviska.

V publikácii „Kálnica“ sa uvádza, že v Panskej Kálnici bol richtárom od roku 1770 až do roku 1784 Andrej Valovič, od roku 1879 Andrej Valovič – Valech. V rokoch 1927 – 32 funkciu predsedu Obecného úradu v Kálnici vykonával Ondrej Valovič – Palkech.^{146/} Viacerí nositelia tohto priezviska boli aktívni v správe obce. Pred prvou svetovou vojnou sa dvaja Valovičovci – Ondrej Valovič Palkech a Ondrej Valovič Ištók – zúčastnili ako členovia deputácie do Viedne ku kráľovi Františkovi Jozefovi I. Chceli sa domôcť toho, aby páni, ktorí sa zúčastňovali na poľovačkách v kálnickom revíri a ktorí ich chceli urbárskym zákonom ukrátiť na ich právach, na súdoch im naklonených, neuspeli. Priniesli aj obeť na životoch počas I. svetovej vojny. Medzi 23 padlými boli aj Ondrej Valovič, Ján Valovič, Štefan Valovič. V Slovenskom národnom povstaní sa zúčastnil tiež Rudolf Valovič. Medzi obeť druhej svetovej vojny možno zaradiť Štefana Valoviča (narodeného 28. októbra 1872), ktorému pri pasení dobytká vo Vankovciach (Prostredná dolina) dňa 5. mája 1945 odtrhla nohu mína a na následky tohto zranenia zomrel. Podobné nešťastie sa stalo aj Rudovi Valovičovi Galbavých (narodenému 8. apríla 1921), keď ako člen partizánskej hliadky stúpil na mínu, ktorá mu odtrhla nohu. Po druhej svetovej vojne sa členom Rady Miestneho národného výboru za Demokratickú stranu stal Ondrej Valovič. Vo voľbách v roku 1960 za poslancov MNV okrem iných zvolili Rudolfa Valoviča (č. 43) a Štefana Valoviča Palkech (č. 121).

Valovičovci sa tiež aktívne zúčastňovali na organizovaní kultúrneho a spoločenského života v obci ako amatérski divadelníci či muzikanti. V ochotníckom divadelnom krúžku to bola Amália Bednáriková, rodená Valovičová Palkech a Štefan Valovič Palkech. V miestnej dychovke boli jej dlhoročnými aktívnymi členmi Ondrej Valovič Valech a už spomínaný Štefan Valovič Palkech (známy tiež pod prezývkou Piják). Za veľmi záslužnú a prospešnú činnosť treba považovať aj včelárstvo, na čele ktorého v súčasnosti v obci ale aj v širšom okolí stojí Tibor Valovič. Nielen na Slovensku, ale aj vo svete robí dobré meno rodu umelecký fotograf Dušan Valovič, pochádzajúci z Kálnice a patriaci do rodovej línie Valovič – Valo, prezývanej Valech.

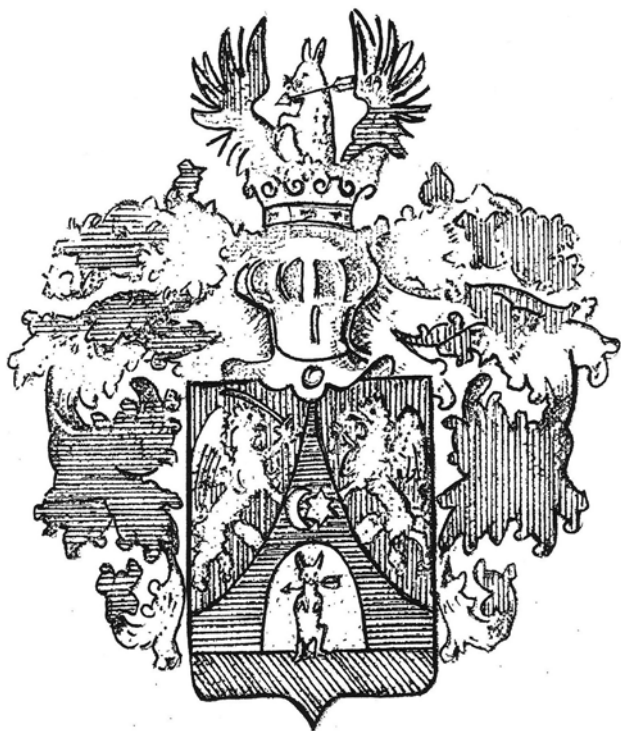
3. Pramene o kálnických Valovičovcoch

ODKAZY A POZNÁMKY

1. Kempelen, Béla: Magyar Nemes családok. V.kötet. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvallata 1913, s. 336.
2. Kálnica, c.d., s. 29, 30.
3. Nagy, I.: Magyarország családai czímerekkel és nemzetrendi táblakkal. I. – XII. XII.kötet. Pest, Friebeisz 1857 – 68, s.28 – 29.
4. Szluha, Márton: Nyitra vármegye nemes családjai. Zv.2. L – Sz. Budapest, Heraldika kiadó 2005.
5. Federmayer, Frederik – Pongrácz, Denis: Lexikón erbov šľachty I., s. 271, 272.
6. MV SR ŠA Nitra.Nž I. Škat. č.2 Nobilitaria. Odpisy amálesov. NOB. OA. Kalniczai aliter Valovič, MV SR ŠA Bytča. TrŽ – I. Škat. č.153 Kongregačné spisy 1826. Odpis Armálesu z roku 1725.
7. Kempelen, Béla: c.d., s.336.
8. Tamtiež.
9. Halaša, A.: Zemianske rodiny z Trenčianskej. In: Sborník museálnej slovenskej spoločnosti, Turčiansky Svätý Martin 1908, roč.XIII., s.35 a 41.
10. Kálnica, c.d., s. 31.
11. a 12. Tamtiež.
13. Pozri: Federmayer, F. ..., c.d., s. XIII.
Tiež: Sprievodca po archívnych fondoch. Spracoval J.Watzka a kol.Bratislava 1959, s.58.
14. Sprievodca, ..., s. 56.
15. Pozri: Schullerová, Jana: Matriky ako prameň genealogického výskumu. In: Príručka ku genealogickému výskumu na Slovensku a v slovacikálnom zahraničí. Martin, SGHS 2004, s.138 – 140.
16. MV SR ŠA Bratislava, sig. filmu č.13-15, matriky č. 36 – 38.
17. MV SR ŠA Bratislava, sig. filmu č.18,19, matriky č. 43 – 46.
18. MV SR ŠA Bytča, TrŽ – I, Škat č. 267 Daňové taxálne súpisy 1596 – 1687, Tr Ž – I, Šk. 153 Kongregačné spisy 1826, Tr Ž – I. Nobilitaria. Regestum 1733 – 1840. MV SR ŠA Nitra. Šk.5. Kongregačné písomnosti Nitr. župy, rok 1754, II/349, rok 1780,II/471, Šk. č.1. Zbierka Gyulu Etheyho.
19. MV SR ŠA Nitra. Nobilitaria. Súpisy šľachty 1639 – 1730, škatuľa č.1, 1731 – 1796, škatuľa č.2, 1804 – 1830, škatuľa č.3.
20. MV SR ŠA Bytča. TrŽ – I. Šk. 276 Daňové taxálne súpisy 1596 – 1687. Dane Taxa, ič. 797, Restantiae a.159..., fólia č. 4.
21. Tamtiež, Dane Taxa, ič.798, rok 1603, s.14 a 15.
22. Tamtiež, Taxa, ič.804, Regestum 1646, s.12, Taxa, ič.808, Regestum 1660, s.17.
23. MV SR SNA Bratislava. Urbár hradu Beckov 1611 (1679), II C 585, fasc. 84, Nr. 58-12 folio 223 365 c (mikrofilm).
24. MV SR ŠA Bytča. Tr Ž – I. Šk. 267, Taxa, ič.805. Regestum 1650, s.25.
25. Tamtiež, Taxa, ič. 807, 808, 810, 811, 812.
26. MV SR ŠA Bytča. Tr Ž – I. Šk. 153 Kongregačné spisy 1826.
27. MV SR ŠA Bytča. Tr Ž – I, Šk. 267 Taxa, ič.811 Regestum 1669
28. Spomienky Michala Krajčíka. Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča.
29. MV SR ŠA Bytča. Tr Ž – I. Nobilitaria, Čajta 1811 – 1845 – Observationes, Šk.153 Kongregačné spisy 1826 – Observationes.
30. MV SR ŠA Bytča. TrŽ – I. Šk. 153 Kongregačné spisy 1826.
31. MV SR ŠA Bytča. TrŽ – I. Nobilitaria, Čajta 1811 – 1845.
- 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44. a 45. Tamtiež.
46. Pozri: Kálnica, c.d., s. 63.

4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete

Blažej, Martin a Ján neboli na Slovensku prvými Valovičovcami a ani tými, čo ako prví z nich patrili do privilegovanej vrstvy šľachticov. Prvú zmienku k tomuto priezvisku možno nájsť už v roku 1262. Jeho nositelia žili v obci Trnovo (maďarsky Tarnó), nachádzajúcej sa asi 10 kilometrov juhozápadne od Turčianskeho Svätého Martina. Borovszky Samu vo svojej publikácii Magyarország vármegyei és városai – Nógrád vármegye to potvrdzuje. Uvádza doslova: „Je to starý šľachtický rod, ktorý podľa „Regestum de Thurnuch“ z roku 1391 už v roku 1262 dostal ako dar Trnovo a v roku 1578 novú donáciu.“ Ďalej uvádza aj niektorých významnejších príslušníkov tohoto rodu.

Cenné sú údaje, ktoré uvádza o ich erbe ^{11/}:

Červený štít je zdola nahor rozdelený modrým klinom, týčiaci sa zlatý grif z jednej strany drží zdvihnutý meč, z druhej strany šíp. Na zelenom pozadí (oblohe) je strieborný polmesiac sprevádzaný šesťcípou zlatou hviezdou, pred jaskyňou stojí vzpriamený zajac s krkom prestreleným šípom.

Klenot na prilbe tvoria červenostrieborné a modrozlaté rozťahnuté orlie krídla, medzi nimi zajac nachádzajúci sa aj v štíte.

Prikryvadlá sú modrozlaté a červenostrieborné.

(Kresba erbu je prevzatá z Adeliges Jahrbuch, Luzern 1957, strana 57.)

Podobný znak sa nachádza aj v erbe Tarnóczyovcov – bežiaci zajac prestrelený šípom. ^{12/} Títo šľachtici tiež pochádzali z uvedenej obce. Podľa Ivána Nagya boli pokrvne príbuzní s turčianskymi Valovičovcami ^{13/} z uvedenej obce. Ako ich predok sa spomína rytier Maladik pôvodom z Haliče už z roku 1256. Príbuznosť s týmto rodom možno doložiť aj totožným symbolom v ich erbe – zajacom prestreleným šípom, respektíve so šípom v papuli.

V súkromnej zbierke Frederika Federmayera je evidovaných deväť pečatí osôb nesúcich meno Valovič :

- v Bratislavskej stolici Franciscus Valovics (1798) a Stephanus Valovics (2 pečate, 1751 – 1752),
- v Turčianskej stolici Gabriel Valovics de Tarnó (1722),
- v Trenčianskej stolici tri pečate Joannes Valovics (1696 – 1700). Všetky tri pečate obsahujú erb vo dvoch variantoch. Starší, pôvodne ešte renesančný variant, užívaný členmi rodu najmä v 17. storočí dokladajú pečate z rokov 1696 a 1698. Mladší barokový variant, ktorý vznikol pravdepodobne na prelome 17. a 18. storočia, dokladá pečať z roku 1700. Hlavným erbovým znakom je zajac, spoločný a dávny symbol všetkých šľachticov z turčianskeho Trnova.

Starší erb tvorí štít, ktorý z oboch strán obo-pínajú palmové ratolesti.

4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete

V dolnej časti štítu sú nebeské telesá – vpravo hviezdička a vľavo polmesiac.

Nad nimi sedí doprava obrátený zajac s hrudou prestrelenou šípom.

Nad štítom je zemianska listová korunka.

Mladší erb z roku 1700 tvorí hrotom farebne delený štít.

V hrote doprava beží zajac s hrudou zvrchu prestrelenou šípom.

V horných poliach štítu sú nebeské telesá – vpravo hviezdička, vľavo polmesiac.

Nad štítom je turnajová prilba s korunkou a prikryvadlami. Klenot tvorí od pásu vyrastajúci doprava obrátený šípom prestrelený zajac.

Podľa Frederika Federmayera aj tento Valovič pochádzal z uhorského šľachtického rodu Valovičovcov z turčianskeho Trnova. Ján Valovič pôsobil v Trenčianskej a Turčianskej stolici. Spomínaný je vo funkcii slúžneho Turčianskej stolice. Listinne bol naposledy doložený v roku 1709 v *Nitrianskej stolici* Joannes Valovics de Tarnó (1706), Joannes Valovics (1776) a Stephanus Valovics (2 pečate, 1751 – 1752) ^{14/}

Všetci uvedení Valovičovci mali erby s rovnakým motívom. Žiaľ, ani v jednom prípade

nefiguruje erb, ktorý by patril káľnickým Valovičovcom.

Ďalší Valovičovci s erbom sa nachádzali v obci Košťany nad Turcom pri Martine. ^{15/}

Vo svojom erbe mali takisto zajaca prestreleného šípom. Klenot tvoril stojaci zajac prestrelený cez krk šípom a nad ním s nápisom *Walowicz Kosztja*.

(Vyobrazenie je prevzaté z publikácie Ladislava Vrtela: *Osem storočí slovenskej heraldiky*. Martin, Matica slovenská, 1999, s. 200).

Iván Nagy vo svojom prehľade rodín uhorskej šľachty uvádza aj Valovičovcov vo Vysočanoch (mali sa nachádzať pri Trenčíne) a v Haluziciach. Rodina z Vysočian podľa neho pochádzala z Turca a bola pokrvne spriaznená s Tarnóczyovcami, ako sme už uviedli vyššie. Údaje o týchto Valovičovcoch datuje do 17. a 18. storočia. ^{16/} V Haluziciach v roku 1837 podľa neho žil Valovič menom Martin so synmi Martinom, Štefanom, Jánom a Jurajom. ^{17/} Títo ale patrili ku káľnickým Valovičovcom.

Ďalej tvrdí bez bližšej špecifikácie, že podľa súpisu šľachticov v Trenčianskej župe v roku 1748 bývali tiež *Martin starší*, mladší *Ján*, *Juraj*, *Michal*, *Štefan* a mladší *Juraj*. V roku 1803 to boli *Juraj*, *Ján* a jeho dvaja synovia Ondrej a Ján, ďalej *Ondrej* a jeho traja synovia Ondrej, Adam a Ján, ďalej *Štefan* a jeho syn *Štefan*, *Juraj* so synmi Ondrejom a Jánom, potom *Adam* a jeho synovia

4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete

Štefan a Ján, ďalej *Ondrej a Ján* so synom Štefanom, napokon *Adam* so synmi *Ondrejom* a *Adamom*, *Juraj* so synom *Adamom*. V Kálnici podľa neho v danom čase žilo už 35 príslušníkov mužského rodu s menom Valovič.^{18/} Ani po porovnaní so súpisom šľachty (Regestum) sa nedá jednoznačne určiť, či vyššie uvádzaní Valovičovci patrili do tejto obce.

Autor ani v jednom prípade neuvádza dobu a dôvod nobilitácie, respektíve ich erby, ktorými by sa dali lepšie identifikovať jednotlivé rodové vetvy.

Ďalší autor – Béla Kempelen – sa zmieňuje tiež o tom, že pri súpise šľachty v rokoch 1754 – 55 žili na území Nitrianskej župy Štefan a Ján Valovič, v Bratislave Ján a Martin, v Turci Andrej, Pavel a Ladislav v obci Trnovo. Armáles im podľa neho mal byť vydaný 25. januára 1669 v Bratislave a v uvedených župách mali byť prijatí medzi potvrdených šľachticov.^{19/}

V Siebermacher Wapenbuch des Adels von Ungarn^{110/} sa uvádza, že kráľ Leopold II. dňa 25. 1. 1669 udelil nobilitačnú listinu *Martinovi Valovičovi*, jeho manželke *Anne Faberovej*, jeho synovi *Jurajovi*, *Jánovi* a *Michalovi*, tiež jeho zaťovi *Martinovi Čepaničovi*.

V udelenom erbe sa v znaku (štíte) nachádza na zelenej pažiti zlatý (žltý) lev, v zdvihnutej pravej labe drží tri ruže.

Klenot tvoria rozťahnuté orlie krídla medzi ktorými vyrastá lev.

Šľachtická listina bola zverejnená v Šamoríne dňa 21. 1. 1675. Spolu s nimi spomína aj Valovičovcov z Trenčianskej stolice, usadených v Kálnici, Jána Valoviča vo Vysočanoch (nachádzajú sa pri dedine Nedašovce v okrese Bánovce nad Bebravou), ďalších v Haluziciach a v Turci.

Uvedení Valovičovci neboli pokrvne príbuzní

s Valovičovcami z Kálnice. Veď ak by boli potomkami Blažej, Martina a Jána, ktorí získali šľachtictvo už v roku 1592, tak by nemuseli usilovať o jeho znovunadobudnutie, respektíve o znovuprijatie medzi šľachticov, lebo by sa mohli vierohodne preukázať buď originálom alebo overeným odpisom nobilitačnej listiny a žiadať iba o znovupotvrdenie svojho šľachtictva v tej župe, v ktorej mali sídlo.

Okrem Valovičovcov patriacich k šľachticom, boli medzi významnými nositeľmi tohto mena aj **kňazi**, ktorí pochádzali z obcí na Záhorí a boli zrejme potomkami tých Valovičovcov o ktorých sme sa už zmienili v súvislosti s výkladom mena Valovič (Gajary, Kúty a pod.) V literatúre sú uvádzaní:

- **Franciscus Valovics** – teologické štúdiá absolvoval v roku 1793 v Bratislave. V trnavskom vikariáte vykonával funkciu tajomníka i sekretára. Z tohto obdobia sa v našom archíve nachádza kópia listiny z roku 1798, na ktorej je podpísaný ako vicekancelár. Zo zdravotných dôvodov požiadal o vymenovanie za farára. Pôsobil na fare v Bajóte pri Ostrihome. Zomrel 13. februára 1803. Jeho pozostatky by mali byť uložené v hrobke farského kostola tejto farnosti. Nevieme, či ide o toho istého Františka Valoviča z Bratislavskej stolice, ktorého sme spomínali v súvislosti s pečaťami v zbierke Federika Federmayera.
- **Georgius Valovics** – teologický seminár absolvoval 24. mája 1766. Od roku 1769 vykonával pastoračnú činnosť ako kaplán, neskoršie ako farár v Skalici a v Šintave. Zomrel 13. mája 1777.
- **Josephus Valovics** – narodil sa v roku 1766 v Kútoch. Štúdium filozofie a teológie ukončil v Bratislave v roku 1791. Ako farár pôsobil v Slovinobani a v Banskej Belej. Zomrel 11. júna 1837.
- **Martinus Valovics** – pochádzal z Radošoviec. Študoval na Trnavskej univerzite, kde v roku 1675 získal hodnosť bakalára a o rok neskoršie aj magistra filozofie. Ako farár pôsobil od roku 1680 v Sliačoch v Liptovskej stolici, v Gbeloch, Brodskom a Radošovciach. Zomrel 10. februára 1715.
- **Mathias Franciscus Valovics** – teologické štúdiá

4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete

absolvoval v trnavskom Pázmaneu. Od 1. októbra 1709 ako farár pôsobil v Lakšárskej Novej Vsi, v Gajarochoch a v Malackách. Zomrel 11. mája 1755.

- **Michael Valovics** – ako farár pôsobil od 26. septembra 1733 v Jure nad Hronom a od októbra 1737 v Novej Bani. Zomrel v roku 1778.^{/11/}

Pre úplnosť uvádzame tiež, že v literatúre sme našli aj erb Valovičovcov pravdepodobne z Dalmátskeho Chorvátska. V štíte tohto erbu je neúplné koleso so šiestimi špicami. Posledná šestina kolesa chýba a na hornej špici sú tri volavčie perá, na ktorých sedia traja vtáci, (snáď havrani)^{/12/}

Ďalšie údaje o Valovičoch sa v tomto zdroji nenachádzajú.

Ako vidíme, priezvisko Valovič bolo na území dnešného Slovenska, ale zrejme aj Chorvátska pomerne rozšírené. Jeho nositelia zo sociálneho hľadiska patrili do širokej škály od roľníkov, remeselníkov, cez kňazov až po šľachticov. Žili a pôsobili na pomerne širokom teritóriu, najmä však v Bratislavskej, Trenčianskej, Nitrianskej a Turčianskej stolici. Viacerí z nich boli činní vo významných funkciách vtedajšej štátnej i cirkevnej správy.

* * *

Od začiatku 18. storočia až do veľkej hospodárskej krízy v tridsiatych rokoch 20. storočia došlo k veľkým pohybom obyvateľstva v Európe, ktoré neobišli ani Slovensko. Medzi tými, čo sa pohli zo svojich domovov nachádzame aj nositeľov priezvisk Valovič a Kalnický, ktorí rovnako ako iní odchádzali z domova pre nepriaznivé ekonomické a sociálne podmienky, vysokú preľudnenosť a nepriaznivé existenčné možnosti.

Boli to najmä ľudia zo slabších sociálnych vrstiev, ktorí odchádzali s vidinou lepších podmienok pre svoj život a uplatnenie sa. V novšej dobe odchádzali aj z politických a ideologických dôvodov. Vysoký počet slovenských vysťahovalcov smeroval ešte počas trvania rakúsko – uhorskej monarchie na juh Európy: do Maďarska, Rumunska, Srbska a Chorvátska, kde aj dnes nachádzame jazykové ostrovy či etnické enklávy. Mnohé z nich odolali tlaku inojazyčného prostredia a zachovali si svoje pôvodné zvyky, jazyk i kultúru z pôvodného domova. Inde, najmä v Maďarsku sa však vo veľkej miere asimilovali. Práve v tomto prostredí to zaznamenávame v maďarizovanej podobe ich pôvodného priezviska (Valovics, Kalniczky) i v prijímaní typických maďarských krstných mien (Géza, Gyula, László, György, Endre, ...). Podobne je tomu aj v iných krajinách, ako sú Nemecko, USA a pod. Drvivá väčšina z nich pravdepodobne nemá žiadnu súvislosť s líniou Blažej, Martina a Jána Kálnických – Valovičovcov.

V prúde vysťahovalcov do zámoria, najmä do štátov USA a Južnej Ameriky, sa ocitlo aj veľa nositeľov priezviska Valovič. V zoznamoch The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation (Nadácie Socha Slobody – ostrov Ellis) sme našli 38 záznamov. Z kálnických Valovičovcov sa tam nachádzajú títo:

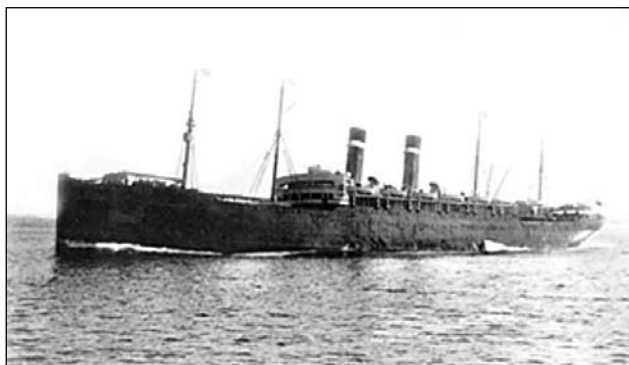
- **Štefan Valovič** (Istvan Valovics), 25 ročný, ženatý, prišiel dňa 11.9.1906 na lodi Grosser Kurfürst z Brém,
- **Ján Valovič** (János Valovics), 30 ročný, prišiel dňa 21.6.1909 na lodi Vanderland z Antverp spolu s 19 ročnou slobodnou Zuzannou (Zsursi),
- **Zuzanna Valovičová** (Suzanna Valovics), 25 ročná, slobodná, prišla dňa 2.7.1912 na lodi Vanderland z Antverp,
- **Zuzanna Valovičová**, 22 ročná, slobodná, prišla dňa 17.12.1912 na lodi Main z Brém,
- **Štefan Valovič** (Stefan Valovic), 28 ročný, slobodný, prišiel do USA v roku 1923.

V uvedenom zozname je rad ďalších Valovičovcov pochádzajúcich z iných obcí Slovenska: z Kuklova, Holíča, Lábu, Jaslovských Bohuníc,

4. Ďalší Valovičovci na Slovensku a vo svete

Trnavy, Závodu, Bratislavy, Radošinej a Ratnoviec pri Piešťanoch. Títo, okrem spoločného priezviska by mohli mať s káľnickými Valovičovcami prípadne aj spoločných predkov v dávnejšej minulosti. To by si však vyžadovalo ďalšie, pomerne rozsiahle skúmanie. Bohužiaľ dokumentácia k tomu potrebná sa buď nezachovala alebo nie je zatiaľ prístupná (viď budapešťiansky archív). Už v čase jazykových a grafických úprav tejto knihy sa nám podarilo skontaktovať s Ing. Jozefom Valovičom, pôvodne z Jasloviec, narodeného v roku 1942 (dnes Jaslovské Bohunice), ktorý si z detstva pamätal rodinnú tradíciu, že Valovičovci prišli do Jasloviec „asi pred 200 rokmi zo Starej Turej, a že vlastne boli zemanmi.“ Prirodzene po zrušení šľachtického stavu v roku 1918 a v časoch socializmu táto informácia nebola pre neho nejako významná a až na pohrebe bývalého riaditeľa školy, svojho strýka Dr. Šimona Valoviča v roku 1999 sa dozvedel, že táto informácia nebola len legendou, ale že

strýko v roku 1945 spálil dokumenty o zemianstve rodu z obavy, aby prichádzajúca sovietska armáda rodinu pre jej pôvod neprenasledovala. Z jaslovských Valovičovcov sa do USA ešte pred prvou svetovou vojnou vysťahoval Jozefov prastrýko (narodený v roku 1889), ktorého potomkovia dnes žijú v Pittsburgu, New Yorku a v Kalifornii pod menom Valovich a jeho sestra Jozefína narodená v roku 1894, ktorá však nemá potomkov. Z územia dnešného Maďarska a Rumunska sa v zoznamoch The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation uvádza rad vysťahovalcov z Krašovskej a Tolnianskej župy, ktorí by mohli mať súvislosť s tými Valovičovcami, ktorí odišli najprv do Čachtíc a potom aj do uvedených žúp Uhorska a dožadovali sa uznania svojho šľachtictva, ako sme to dokumentovali v tretej kapitole tejto publikácie. Medzi vysťahovalcami figuruje tiež niekoľko Slovincov s menom Valovic.

Lod' VANDERLAND, na ktorej priplával 21. 6. 1909 z Antverp do New Yorku 30 ročný, ženatý János Valovics a 19 ročná, slobodná Zsuzsi Valovics z Káľnice. Dňa 2. 7. 1912 na nej priplávala aj 25 ročná, slobodná Suzanna Valovics z Káľnice. Lod' bola postavená v roku 1900 v škótskom Clydebanku, v 1915 bola premenovaná na SOUTHLAND. V tom istom roku ju torpédovali v Egejskom mori, no zachránila sa. V roku 1917 sa po torpédovaní nemeckou ponorkou potopila pri írskych brehoch.

Lod' GROSSER KURFÜRST, na ktorej priplával 11. 9. 1906 z Brém do New Yorku 25 ročný, ženatý István Valovics z Káľnice. Lod' bola postavená v roku 1900 v Gdaňsku. V roku 1917 bola premenovaná na USS AEOLUS, v roku 1922 na CITY OF LOS ANGELES. Zošrotovaná bola v 1937 v Japonsku.

ODKAZY A POZNÁMKY

1. Pozri: Borovszky, Samu: Magyarország vármegyei és városai – Nógrád vármegye, Budapest, Országos Monografia Társaság, 1898.
Tiež: Adeliges Jahrbuch. Luzern 1957, s. 57.
2. Pozri: Federmayer, Frederik: c.d., s. 252, 253.
3. Pozri: Nagy, Iván, c.d., s. 28, 29.
4. Korešpondencia s Frederikom Federmayerom. Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča.
5. Pozri: Vrteľ, Ladislav: Osem storočí Slovenskej heraldiky. Matica Slovenská 1996, s. 200.
6. Pozri: Nagy, Iván: c.d., s. 28, 29.
7. Tamtiež.
8. Tamtiež.
9. Kempelen, Béla: c.d., s.15
10. Tamtiež, s.121.
11. Némethy de Eadém, Ludovicus: Series Parochiarum et Parochorum. Strigoni, Typis Gustavi Buzarovits MDCCCXIV (1814).
12. Eterovich, Adam S.: Croatian ad Dalmatian Coats of Arms. Palo Alto. California 1978, s.187.

*S*voju prácu sme nazvali *Blažej Kálnický zvaný Valovič*. Chceli sme tak zdôrazniť, že to bol práve on, ktorý sa zaslúžil o to, že vznikla nová šľachtická dynastia v malej, bohom zabudnutej dedinke zvanej Kálnica. Spolu s rodičmi a súrodencami a zrejme aj ďalšími, dorazil sem po dlhej a strastiplnej púti, keď boli v dôsledku tlaku Turkov nútení opustiť svoje domovy v Chorvátsku. Udomácnili sa tu natoľko, že splynuli s prostredím a ich potomkovia dnes ani nevedia, kde majú svoje korene.

Nezaoberali sme sa ním a nimi preto, že patrili do vtedy privilegovanej vrstvy spoločnosti. Chceli sme vyzdvihnúť najmä to, že sa tak stalo vďaka schopnostiam tohto človeka ktorými disponoval, jeho nadaniu, vytrvalosti, poctivosti a disciplinovanosti pri plnení úloh, ktorými ho poverili. Mohol ich však uplatniť aj vďaka zmenám, ktoré boli vyvolané udalosťami danej doby. Máme na mysli najmä to, že s nástupom Habsburgovcov na uhorský trón mali aj schopní ľudia z radov nešľachticov možnosť pôsobiť v štátnych službách nielen ako vojaci ale aj na iných postoch.

Vyvinuli sme značné úsilie, aby sme zistili kde Blažej získal potrebné vzdelanie na to, aby mohol vykonávať funkciu miestodržiteľského notára. Živili sme sa nádejou, že takto sa nám podarí zistiť ďalšie potrebné informácie o ňom, najmä jeho vek a na základe toho odvodiť aj dátum príchodu jeho rodičov na územie dnešného Slovenska. Tiež sme predpokladali, že získame hodnoverný údaj o tom, kto mu umožnil dosiahnuť vzdelanie, teda to, kto bol jeho protežantom.

Rovnako tak bolo neúspešné i naše pátranie po tom, ako sa dostal do služieb kráľovského

miestodržiteľa Štefana Fejerkövyho. Pátrali sme v rozličných archívoch na Slovensku, v Prahe, Olomouci, Krakove, Viedni a v Budapešti veriac, že v archíve tohoto vysokého činiteľa v Uhorsku nájdeme nejaké stopy svedčiacie o činnosti aj Blažej Kálnického – Valoviča. Neuspeli sme v tomto smere ani v biskupskom archíve v Nitre.

Počas výskumu sa ukázalo, že potomkovia Blažej, Martina i Jána Kálnických – Valovičovcov sa dostali aj mimo materskej obce. Stopy vedú do viacerých miest nielen v Trenčianskej ale aj Nitrianskej a Hontianskej župy na Slovensku. Ba čo viac, aj na územie dnešného Rumunska – do Krašovsko – Severinskej a dnešného Maďarska – do Tolnianskej župy. Potomkovia niektorých z nich dnes žijú na viacerých miestach nielen na Slovensku, ale aj za jeho hranicami. Ísť ďalej po týchto stopách by si vyžiadalo nielen veľa času ale aj finančných prostriedkov, ktoré sú však nad možnosti autorov. Hlavný cieľ, ktorý sme svojou prácou sledovali, totiž porovnať legendy s informáciami obsiahnutými v dochovaných dokumentoch, sme však splnili. Veríme však, že v archívoch môžu existovať aj ďalšie dokumenty, ktoré by mohli rozšíriť, respektíve spresniť doterajšie poznatky nielen o zakladateľoch šľachtického rodu Kálnických – Valovičovcov ale aj ich potomkov. Pre budúceho možného bádateľa sme naznačili, po akej stope by sa mal vydať a akými jazykovými znalosťami by mal disponovať.

Spolu s Pavlom Dvořákom zdieľame názor, že „*práve to je na dejinách vari to najkrajšie: nerady sa zriekajú svojich tajomstiev... A ak už musia, robia to len neochotne, po kúskoch a bez definitívy.*“

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suae semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita huius
e nec non honesta aduocationis viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum laude versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelestis ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et obposita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatis vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentis litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
narum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite perpetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

Dobové reálie a prílohy

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suae semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita huius
e nec non honesta aduocationis viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum laude versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
primus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelestis ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et obposita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatis vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentis litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite perpetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

Armalisti

Príslušníci nižšej šľachty. Hierarchicky, právne, spoločensky a majetkovo stáli na konci jej feudálneho rebríčka po predialistoch a kurialistoch. K nižšej šľachte ich zaraďovala armálna listina a panovníkom potvrdený erb. Armalisti vlastnili menšie majetkové podiely a osobne boli slobodní. Ako stavovská vrstva stratili svoje privilegované postavenie v roku 1848 zánikom feudalizmu v Uhorsku.

Baróni

Príslušníci vyššej šľachty. Názov *baro* pôvodne znamenal závislého človeka v službách inej osoby, neskôr sa ustálil pre služobníkov panovníka. Baróni dostali majetky priamo od kráľa a boli jeho vazalmi. Ich hlavnou povinnosťou bola vojenská služba a vystrojenie určeného počtu vojakov do boja. Mali právo bojovať pod vlastnou zástavou (bandériom). V Uhorsku do 16. storočia to boli poprední šľachtici, ktorí zastávali najvyššie úrady kráľovstva, tzv. *barones regni ex officio*. Začiatkom 16. storočia patrili k nim: palatín, krajinský sudca, chorvátsky, slovinský (slavónsky), dalmátsky a severínsky bán, vojvoda sedmohradský a župan sikulský, majster jazdiarne a župan temešský a bratislavský. Od 16. storočia, keď na barónov bolo za vojenské zásluhy povýšených mnoho príslušníkov nižšej šľachty (napr. Révayovci z Turca a iní), sa zaužívalo aj *dedičné barónstvo*, t.j. právo používať titul barón, aj keď dotýčny šľachtic už nezastával úrad, ktorý ho k tomu oprávňoval. V spoločenskom rebríčku šľachty baróni nasledovali za kniežatami, vojvodami a grófmi, avšak pred nižšou šľachtou.

Bán

Titul kráľovských miestodržiteľov v Chorvátsku v období 13. – 19. storočia.

Bandérium

V brannom systéme Uhorska to bola vojenská jednotka bojujúca pod zástavou (bandériom) toho, kto ju postavil, vystrojil a viedol do boja (župa, magnát). Svoj význam bandériá strácali už od roku 1526, najmä však od zavedenia stálej armády v roku 1715. V roku 1848 boli zrušené. Stála armáda bola od roku 1715 dopĺňovaná aj stavaná verbovačkami a lapačkami,

za vlády Márie Terézie (1740 – 1780) pravidelnými odvodmi.

Donačná sústava

Súhrn predpisov a právnych noriem vzťahujúcich sa na šľachtické donačné majetky (donácia = darovanie, donor = darca). Vznikla v 11. – 12. storočí, keď väčšina pôdy patrila panovníkovi, ktorý ju udeľoval do individuálnej držby za zásluhy a za poskytované protislužby (služba v kráľovskom vojsku).

Do roku 1351 mohli šľachtici, ktorí nemali mužské potomstvo, v prípade smrti voľne disponovať svojím majetkom, ktorý bol ich bezpodmienečným a voľným donačným vlastníctvom.

Po roku 1351 sa všetky majetky šľachticov zomrelých bez mužského potomstva stávali opäť majetkom panovníka, ktorý ich ďalej udeľoval zaslúžilým osobám. Táto úprava bola nutná aj z hľadiska zachovania donačnej sústavy ako takej, lebo od čias Ondreja II. sa kráľovský pozemkový majetok postupne zmenšoval a panovník nemal z čoho udeľovať donácie.

Donačná sústava sa plne vyvinula a uzákonila v druhej polovine 14. a 15. storočia. Písomne ju petrifikovalo Verböczyho Tripartitum.

Predmetom donácie bol pozemkový majetok alebo práva, napr. oslobodenie od mýt, daní, udelenie súdnej autonómie. Od 15. storočia sa šľachta usilovala zákonmi prijímanými na krajinských snemoch obmedzovať donačnú právomoc panovníka vo svoj prospech tým, že donácie nemohli nadobúdať slobodné kráľovské mestá, obce alebo cudzinci.

Donácia sa udeľovala *privilegiom* a obdarovaný musel byť do držby majetku úradne uvedený. Dôvodmi na základe ktorých sa donačný majetok vracal späť panovníkovi bolo vymretie rodu, delikt nevery alebo zrady.

Grófi

Z nemeckého *graf*, lat. *comes*, maď. *ispán*.

V ranofeudálnom Uhorsku to bol titul kráľovského úradníka centrálnej alebo komitátnej (župnej) správy, neskôr príslušníka vyššej šľachty. Jeho pôvod siaha až do rímskeho obdobia, keď veľmožov, ktorí sprevádzali cisára, nazývali komesmi (grófmi). Za čias Karola Veľkého sa tak nazývali úradníci na čele jednotlivých správnych

obvodov zvaných *gau*. Podľa franských vzorov sa zriaďovali verejnoprávne obvody aj vo Veľkomoravskej ríši a od 11. storočia aj v Uhorsku na čele s komitátnymi špánmi (*comes comitatus*), ktorým boli podriadení nižší správni úradníci niekoľkých hradských obvodov v rámci komitátu – hradní špáni (*comes castri*, Burggraf). Najvyšším centrálnym úradníkom bol dvorský špán (*comes palatinus*, nádorišpán). Od 15. storočia sa titulom *comes* (gróf) začali v Uhorsku označovať veľmoži, ktorí vlastnili väčšie pozemkové majetky, v období neskorého feudalizmu príslušníci vyššej šľachty (napr. Forgách – 1560, Illesházy – 1593, Esterházy – 1863, ...) v rámci hierarchie: zeman – baróni – grófi – kniežatá. Titul udeľoval kráľ jednotlivcovi z radov šľachty alebo dedične celému šľachtickému rodu, prípadne určitej vetve rodu.

Heraldicky sa príslušnosť k tomuto stupňu šľachtictva označovala deväťcípou korunou v klenote erbu rodu.

Stavovské výsady a titul gróf, rovnako ako aj iné šľachtické tituly a privilégia, boli zrušené v roku 1918 Národným zhromaždením ČSR.

Jobagióni

Pôvodne to boli slobodné osoby vo vazalskom pomere, neskôr označenie poddaných.

Medzi jobagiónmi mali osobitné postavenie *jobagióni svätého kráľa* (*iobagiones sancti regis*), ktorí svoje majetky a postavenie odvodzovali od čias kráľa Štefana I., zakladateľa uhorského štátu alebo od jeho najbližších nástupcov.

Omnoho početnejšími boli *hradní jobagióni* (*iobagiones castri*), ktorí tvorili vojenské posádky kráľovských hradov. Ich majetky sa nachádzali spravidla v okolí kráľovských hradov na kráľovskej pôde.

Z týchto sociálnych skupín sa v 12. – 13. storočí vyvinula šľachta, ktorej panovník udeľoval pôdu a dedičné majetky (tzv. *filii iobagionum*). Časť hradných jobagiónov upadla do poddanského stavu, ktorý sa sformoval zo služobného nevoľníckeho obyvateľstva a zvyškov jobagiónov.

Od konca 13. storočia do rokov 1848/49 termín *jobagión* označoval v Uhorsku (nevoľných) poddaných.

Kongregácie

Názov pochádza z latinského *congregatio* – združenie, zhromaždenie

Za včasného feudalizmu to boli *snemové zhromaždenia šľachty*. Boli zvolávané už za prvých Arpádovcov (tzv. *congregationes generales*). Konali sa nepravidelne vždy na sviatok Sv. Štefana. Neskôr sa z nich vyvinuli snemy.

V období feudalizmu sa stali *stoličnými zhromaždeniami šľachty*. Od 14. storočia sa na nich schádzala šľachta príslušnej stolice, aby prerokovala dôležité otázky verejnoprávneho a súdneho charakteru. Postupne prevzali všetky verejnosprávne funkcie stolice a stali sa politickým fórom šľachty, ktorá na nich presadzovala svoje mocenské postavenie. Niekedy boli zvolávané aj z iniciatívy palatína alebo krajinského sudcu. Zhromaždenia všetkej stoličnej šľachty sa nazývali *generálne kongregácie*, a ak boli zvolané len z niektorých okresov alebo obvodov, nazývali sa *partikulárne* alebo *parciálne* kongregácie. Konávali sa na rôznych miestach stolice, od 16. – 17. storočia obvykle v jej sídle, kde bol stoličný dom.

Ako správny orgán stolice zanikli. V druhej polovici 19. storočia ich funkciu prevzal *správny*, neskôr *municipiálny* výbor.

Kúria

Z latinského *curia* – zemiansky dvor. V stredoveku to bola *hospodárska jednotka* označujúca dom s určitou rozlohou poľnohospodárskej pôdy.

Termín označuje tiež *vidiecke sídlo strednej a drobnej šľachty*. Bola to prízemná alebo jednoposchodová murovaná obytná budova so skromnou architektonickou výzdobou. Často bývala umiestnená na vyvýšenom mieste v obci alebo pri potoku. Na rozdiel od kaštiela nemala nikdy obrannú funkciu.

Kurialisti

Z latinského *curialis* – patriaci ku kúrii, vlastníci kúriu. Boli to príslušníci nižšej šľachty – zeman. Formálne mali také práva ako ostatní šľachtici. Aj keď mali aktívne i pasívne volebné právo (právo voliť a byť volení), pre svoje slabé hospodárske pozície sa nezúčastňovali na snemoch. Len výnimočne boli volení do stoličných

orgánov. Zúčastňovali sa zhromaždení stoličnej šľachty, kongregácií, kde tvorili menej kvalitnú časť zhromaždenia. Osobne boli slobodní, ale ich hospodárske a sociálne postavenie sa viac približovalo poddanému obyvateľstvu, pretože okrem vlastnej práce boli podľa zákonného článku 3/1507 a Tripartita povinní platiť aj pozemkovú daň (*lucrum camerae*) a občas vojenské dane, podľa čoho sa aj volali *nobiles taxati*. Šľachtické regálne práva mohli nadobudnúť len osobitným udelením. Ich šľachtické výsady zrušili marcové zákony z roku 1848.

Libertíni

Pozri heslo Slobodníci

Magnáti

Tiež *domini, barones, magnates, procures* (z lat. *magnates* – veľmoži). Boli to príslušníci vyššej šľachty, ktorá sa ako samostatný stav formálne konštituovala zákonným článkom 1/1608 rozdelením dovtedy jednotného šľachtického stavu na vyššiu a nižšiu šľachtu, fakticky však jestvujúcim už predtým.

Spočiatku k nim patrili tzv. *barones regni in officio*, t.j. nositelia vysokých krajinských hodností. V 15. a 16. storočí sa utvorilo dedičné barónstvo, t.j. právo užívať barónsky titul, aj keď jeho nositeľ už nebol v úrade, ktorý ho k tomuto titulu oprávňoval.

Na uhorskom sneme, a to aj po marcových zákonoch z roku 1848, tvorili magnáti tzv. *magnátsku tabuľu* (hornú snemovňu), ktorá bola reprezentatívnym orgánom, obsadzovaným nie voľbami, ale podľa rodových výsad a funkcií, zatiaľ čo dolnú snemovňu tvorili volení poslanci. Magnátska tabuľa zostala až do rozpadnutia Uhorska v roku 1918 (okrem rokov 1849 – 1860) doménou aristokratických špičiek uhorskej spoločnosti, ako aj vysokých štátnych a cirkevných hodnostárov.

Magnáti ako stav boli u nás zrušení jedným z prvých zákonov Československa po roku 1918.

Miestodržiteľ

Zástupca uhorského panovníka počas jeho neprítomnosti v krajine. Od roku 1485 bola táto funkcia spojená s funkciou palatína. Od roku

1526, keď na uhorský trón nastúpili Habsburgovci sídliači vo Viedni, resp. v Prahe a Ferdinand I. pri funkcii miestodržiteľa zriadil Uhorskú miestodržiteľskú radu, miestodržiteľ sa stal *najvyšším zástupcom panovníka v Uhorsku*.

Funkcia miestodržiteľa bola i po roku 1526 spojená s funkciou palatína, ktorý predsedal Uhorskej miestodržiteľskej rade s právom rozhodovať v najdôležitejších otázkach. Do roku 1673 svojou prsteňovou pečatou potvrdzoval všetky jej písomnosti. V prípade, že funkcia palatína nebola obsadená, panovník menoval osobitného miestodržiteľa. Zástupcom miestodržiteľa bol krajinský sudca, prípadne taverník. Funkcia miestodržiteľa zanikla zrušením Uhorskej miestodržiteľskej rady.

Nobilitácia

Povýšenie do šľachtického stavu, nadobudnutie šľachtictva. Akt, ktorý vždy prislúchal výlučne do kompetencie panovníka. Od poslednej tretiny 13. storočia, keď sa u nás pravidelnejšie začalo pre šľachticov používať pomenovanie *nobilis*, sa postupne vyvinul pevný právny úzus nobilitácie, ktorý bol uzákonený začiatkom 16. storočia v Tripartitum.

Z právneho hľadiska sa rozlišovalo *pôvodné* (originálne) a *odvodené* (derivátne) nadobudnutie šľachtictva.

K *pôvodnému* nadobudnutiu patrili: *darovanie donačného majetku* panovníkom privilegálnou listinou, pričom obdarovaný musel byť do roka riadne uvedený – štatúovaný do držby darovaného majetku, *prefekcia* – šľachtic zomierajúci bez mužského potomka prenechal donačný majetok niektorej ženskej osobe svojho rodu, čo však muselo byť schválené kráľovským privilegiom, *synovská adopcia* – vymierajúci šľachtic (deficient) si určil za dediča niekoho, kto nebol príslušníkom rodu, k platnosti čoho však takisto bol potrebný kráľovský súhlas. Strácala účinnosť, ak sa adoptantovi dodatočne narodil zákonný dedič, *bratská adopcia* – pôvodne prijatie iného šľachtica za brata; neskôr sa pripúšťalo, že deficient mohol prijať za brata aj nešľachtica, takže tu už išlo v pravom slova zmysle o nobilitáciu, *legitimácia z milosti* – kráľ privilegiom legitimoval nemanželské dieťa deficienta. Od prelomu 14. a 15. storočia *udelenie armálnych listín* (*Armáles*), ku

konečnej platnosti bolo treba publikovať ich v príslušnej stolici, *receptia* (prijatie) *cudzinca* za domáceho šľachtica (indigeniácia).

Odvožené šľachtictvo sa nadobúdalo: *narodením* zo zákonitého otca – šľachtica alebo z prefikovanej (právne zrovnoprávnenej) matky alebo nezákonnej matky – šľachtickej, *vydajom* za šľachticu – nadobúdala ho len žena osobne a len na ten čas, kým sa znova nevydala za nešľachticu.

Nobilitácia stratila u nás právne opodstatnenie zánikom feudalizmu v roku 1848.

Palatín

Z latinského *palatinus*, *comes palatinus*, *comes curialis*, *maior*, *magnus comes*, bol najvyšší krajinský hodnostár v Uhorsku, predtým na Veľkej Morave. Tu mal na starosti organizáciu a správu života na veľkomoravskom kniežacom dvore, najmä otázky súdnictva a veliteľstva. V počiatočnom období uhorského štátu, ktorý v značnej miere prevzal veľkomoravskú organizačnú štruktúru, bol správcom kráľovského dvora. Mal na starosti zásobovanie kráľovského dvora, organizáciu vnútorného života kráľovského dvora, organizáciu ochrany kráľovského dvora. Spočiatku bol aj správcom kráľovských financií. Mal tiež súdnu právomoc voči osadenstvu kráľovského dvora a na vidieku mohol súdiť dvorníkov.

Za vlády Žigmunda Luxemburského sa stáva palatín prvým hodnostárom krajiny, zástupcom kráľa v štátnych záležitostiach. *Palatínske a miestodržiteľské funkcie splynuli*. V roku 1439 bol vydaný kráľovský dekrét, ktorý určoval spôsob obsadzovania funkcie palatína. Menovať ho mal kráľ, ale právoplatne mohol svoju funkciu zastávať, až keď ho schválil krajinský snem. Všetky oblasti súdnictva, ktoré sa týkali kráľa, spadali pod právomoc palatína. Zákonný Článok 22 z roku 1526 upravil dĺžku trvania úradu palatína. Podľa neho palatín vo funkcii zotrúval doživotne. Odvolaný mohol byť len v prípade, že sa dopustil hrdelného zločinu. V roku 1918 funkcia palatína zanikla.

Personál

Jeden z najvýznamnejších krajinských hodnostárov v Uhorsku. Zastupoval, respektíve nahradzal osobnú prítomnosť kráľa na súdoch. Jeho úlohy spočívali vo výkone sudcovských

právomocí. Mal na starosti tiež správu niektorých slobodných kráľovských miest: Stoličného Belehradu (Székesfehérvár), Ostrihomu, Levoče. Od roku 1608 sa natrvalo stal predsedom dolnej tabule uhorského krajinského snemu.

Preláti

Vyšší cirkevní hodnostári. Patrili k nim arcibiskupi, biskupi, titulárni biskupi a hodnostári bez cirkevného obročia: opáti kláštorov a prepošti katedrálnych a kolegiálnych kapitúl vrátane titulárnych prepoštov. Pôvodne patrili k magnátskemu stavu, neskôr sa od neho oddelili. Tvorili dve kategórie: *vyšší preláti* (arcibiskupi a biskupi), ktorí požívali výsady ako vysoká šľachta, *nižší preláti* (opáti a prepoštovia), ktorí boli na úrovni ostatnej šľachty. Preláti mali právo osobnej účasti na sneme, kde tvorili prvý stav. Od roku 1608 zasadali v oboch snemových tabuliach. Po revolúcii v rokoch 1848/49 ich stavovské výsady zanikli.

Predialisti

Z latinského *praedium* – majetok, gazdovstvo, majer. **Predstavovali nižšiu vrstvu šľachticov v službách vysokých cirkevných feudálov a magnátov.** Vyvinula sa z vrstvy poddaného i slobodného obyvateľstva, ktoré bolo zaviazané vojenskou službou magnátom a prelátom. Od čias Bela IV. si mohli magnáti a preláti držať vojsko a vlastniť hrady. Aby získali dostatok vojakov, usadzovali na svojich majetkoch predialistov, ktorým za ich službu darovali menšie majetkové diely. Ako ostatní šľachtici boli predialisti oslobodení od všetkých verejných daní a dávok, platili iba stoličné dane a mali aj podobné vlastnícke a dedičské právo na svoje majetky. O ich sporoch nerozhodovali šľachtické súdy, ale mali vlastné súdnictvo. Takým administratívno – právnym a súdnym celkom bola stolica predialistov ostrihomskeho arcibiskupa vo Vojke nad Dunajom, ktorá bola nezávislá od Bratislavskej stolice. Patrili k nej Kyselica, Pinkove a Moravské Kračany, Dobrohošť, Báč, Dolný Bar a ďalšie štyri zaniknuté obce (všetky menované obce sa dnes nachádzajú v okrese Dunajská Streda). Od roku 1424 bolo jej sídlo vo Vrábľoch.

Pôvodne bola táto kategória šľachticov značne rozšírená, neskôr sa ich počet zmenšoval,

noví príslušníci predialistov sa grupovali väčšinou zo schudobnených šľachticov. Od 16. storočia právo držať predialistov bolo vyhradené len prelátom, obmedzilo sa iba na niekoľko najvyšších cirkevných hodnostárov, ako bol napríklad ostrihomský arcibiskup, rábsky (Ráb, dnešný Győr) a záhrebský biskup, rábsky veľkopropošť a opát kláštora sv. Martina na Panónskej hore (Pannonhalma).

Predialisti ako osobitná vrstva šľachticov boli zrušení patentom z 3. 2. 1853.

Privilégium

Výsadná listina, ktorá právne zabezpečovala vlastníctvo panovníkom udeleného (darovaného) majetku alebo práva. Osobitným druhom boli *privilégia nobilitačné* (armalisti). Ich text sa skladal z protokolu, kontextu a záveru. Protokol a záver mali presne predpísané formy. Kontext sa obyčajne začínal konštatovaním vyjadrujúcim všeobecné pohnútky jeho vydania. Obsahoval konkrétne príčiny vydania privilégia, ako aj výpočet udeľovaného majetku alebo práv. Záver privilégia sa skladal z datovacej formulky, obsahujúcej zvyčajne meno kancelárskeho úradníka zodpovedného za vydanie privilégia, miesto a dátum jeho vydania, zoznam svedkov (niekedy aj podpisy) alebo hodnostárov, prípadne aj roky panovania.

Až do prelomu 11. a 12. storočia bolo spečatené pretlačenou pečatou z vosku, ktorú postupne vytlačila privesená pečať.

Sedliaci – kolóni

Bola to kategória poddaného obyvateľstva v období feudalizmu. Sedliaci predstavovali majetnejšiu vrstvu poddanského obyvateľstva, ktoré pod vplyvom viacerých prúdov kolonizácie nášho územia užívalo poddanskú usadlosť alebo jej časť, buď na základe obyčajového slovenského práva, nemeckého práva, valašského práva alebo na základe právnych noriem vzťahujúcich sa na kopaničiarsku pôdu.

Až do polovice 16. storočia boli sedliaci najpočetnejšou vrstvou dedinského obyvateľstva. Priemerná držba pôdy pripadajúca na jednu sedliacku rodinu, predstavovala polovicu usadlosti (veľkosť usadlosti sa pohybovala od 12 do 40 i viac jutár pôdy, pričom jutro v stredoveku

predstavovalo plochu, ktorú zoral jeden pluh za jeden deň, bola to však neustálená miera až do 19. storočia, keď sa ustálila na 1200 štvorcových siahach, ktoré predstavovali plochu 4315,9 m²). Počet sedliakov v dôsledku rôznych vplyvov neustále klesal a mnoho sedliackych rodín upadlo do kategórie želiarov alebo podželiarov.

Slobodníci, lat. libertíni

Vo feudalizme to bola úzka vrstva obyvateľstva. V počiatočnej fáze uhorského feudalizmu to boli jednotlivci, ktorí sa ešte nedostali do feudálnej závislosti, v období neskorého feudalizmu obyvatelia oslobodení od základných feudálnych povinností s platnosťou pre seba alebo aj pre svojich potomkov, ale často iba do určitého, napríklad štvrtého pokolenia. Slobodníctvo sa nadobúdalo vyplatením sa peniazmi, oslobodením zo strany zemepána, napríklad za verné služby a podobne.

Sociálne bola vrstva slobodníkov veľmi rôznorodá. Patrili k nej jednotlivci, ktorí svojim majetkom prevyšovali bežný priemer poddaných sedliakov, ale aj bezmajetné obyvateľstvo. Všeobecne k slobodníkom patrili tí, ktorí sa narodili z manželstiev uzavretých medzi zemiankami a sedliakmi. Oslobodenie spod zemepanskej zvrchovanosti však neznamenal, že by sa slobodníci boli dostali medzi privilegované vrstvy šľachty. Museli aj naďalej platiť štátne a stolicné dane, odvádzať cirkevný desiatok a vykonávať roboty a verejné práce predpísané stolicou. Slobodníctvo bolo v Uhorsku zrušené v revolučných rokoch 1848/49.

Šľachta

Pomenovanie sa odvodzuje od slova *šľachetný* (*nobilis*). V stredovekom feudalizme predstavovala vládnu, privilegovanú vrstvu. Vyvinula sa z kmeňových náčelníkov a najvýznamnejších príslušníkov ich družín v období rozpadu rodového zriadenia a formovaní sa predfeudálnych spoločenských vzťahov v 8. – 9. storočí. Po zániku Veľkej Moravy a v počiatočnom období existencie uhorského štátu sa šľachta formovala z príslušníkov maďarských bojových družín i zo zvyškov domácich veľmožov, ktorí sa pridali k novej vládnucej dynastii. V nasledujúcich storočiach prevahu nad starou rodovou šľachtou nadobúdali

šľachtici, ktorí získavali výsadné postavenie na základe kráľovského privilégia, najmä za vojenské zásluhy v službách kráľa (napr. z radov jobagiómov). Súčasne s povýšením do šľachtického stavu dostávali aj majetky z kráľovskej pôdy. V širokom meradle sa tak dialo za vlády kráľa Ondreja II. Šľachta sa delila na vyššiu a nižšiu. Formálne toto delenie bolo uzákonené zákonným článkom 1/1608. K vyššej šľachte patrili: kniežatá, magnáti, preláti, grófi, baróni. K nižšej šľachte: kurialisti, predialisti, armalisti, súhrnne označovaní ako *zemani*. So šľachtickým titulom boli spojené rôzne výsady, napríklad: osobná sloboda, čo znamenalo, že šľachtic mohol byť súdený len zákonne korunovaným kráľom, jeho vlastníctvo nepodliehalo žiadnej daňovej povinnosti, ani colným poplatkom, zvrchované právo nad svojimi poddanými. Jedinou povinnosťou šľachtica bola vojenská služba a vernosť kráľovi.

Taverník

(zo slovanského tovor – truhlica)

Bol to krajinský hodnostár centrálnej správy uhorského štátu. Pôvodne to bol kráľovský pokladník, ktorý spravoval finančné záležitosti uhorských panovníkov, kráľovské dôchodky a príjmy. Jeho prítomnosť bola nevyhnutná i pri razení a zámene peňazí. V roku 1526 jeho finančnú agendu prevzala dvorská komora, v roku 1528 uhorská komora. Od 80. rokov 14. storočia bol taverník i sudcom v odvolacom druhostupňovom súdnictve. V polovici 15. storočia sa jeho súdna právomoc vyčlenila na skupinu taverníckych miest (išlo o osobitnú skupinu slobodných kráľovských miest). Prostredníctvom súdnych príkazov, zaväzujúcich iba mešťanov, riadil taverník aj prvostupňové súdnictvo taverníckych miest. Z jeho funkcie vyplývala i ochrana práv a nerušeného užívania ich privilégií. Úrad taverníka bol zrušený v roku 1848.

Tripartitum

Plný názov: *Tripartitum opus Iuris consuetudinarii Regni Hungariae partiumque adnexarum* – právna kniha. Vznikla v rokoch 1510 – 1514 z poverenia kráľa Vladislava II., ktorý podľa zákonného článku 6/1498 mal dať písomne spracovať na vlastné trovy obyčajové právo. Autorom Tripartita bol Štefan Verböczy, ktorý

zozbieral, zapísal a spracoval platné uhorské súkromné a čiastočne aj verejné obyčajové a zákonné právo.

Tripartitum hovorilo o jednotnej šľachte, čím zvýhodňovalo postavenie nižšej šľachty a zemianstva. Po Dóžovom povstaní upevnilo tiež závislosť poddaných na zemepánoch. Potvrdilo platnosť článkov *Zlatej buľy*, vydané kráľom Ondrejom II. v roku 1222, ktorá vyhlasovala jednotné práva a privilégiá šľachty ako celku: oslobodenie od daní a povinnosti ubytovať vojsko, vyňatie zo všetkej jurisdikcie okrem kráľovskej a palatínskej.

Turci a Uhorsko (chronologický prehľad)

29. 8. 1526 – bitka pri Moháči, uhorské vojsko utrpelo od Turkov katastrofálnu porážku. Zahynul aj kráľ Ľudovít II. Jagelovský. Koniec stredoveku a začiatok novoveku v slovenských dejinách.

10. 11. 1526 – časť uhorských feudálov zvolilo v Stoličnom Belehrade za kráľa Jána Zápoľského. Ten následne uzavrel spojenectvo so sultánom Sulejmanom I.

17. 12. 1526 – uhorský snem zvolil v Bratislave za kráľa Ferdinanda Habsburského. Dvojvládie trvalo až do smrti Jána Zápoľského v roku 1540, ich výboje postihli najmä územie a obyvateľstvo Slovenska a zapríčinili úpadok hospodárstva.

september a december 1530 – prvý vpád Turkov na Slovensko so súhlasom Jána Zápoľského. Spustošili Považie až po Piešťany, Ponitrie až k Bojniciam a Pohronie až k Hronskému Beňadiku, odvliekli do zajatia tisíce obyvateľov

24. 2. 1538 – Varadínsky mier – tajná mierová zmluva medzi zástupcami Ferdinanda I. a Jána Zápoľského. Obaja sa navzájom uznali za uhorských kráľov a každý si ponechal vládu na ním ovládanom území. Ferdinandovi pripadol západ krajiny – takmer celé Slovensko, Chorvátsko a časť Zadunajska, Zápoľskému stredné a severovýchodné Uhorsko vrátane Košíc a Sedmohradsko.

- 1540 – 1541 – po smrti Zápoľského si Ferdinand v zmysle Varadínskeho mieru nárokoval vládu v celom Uhorsku. Sultán Sulejman však vystúpil proti Ferdinandovi nielen na ochranu Sedmohradska, ale v roku 1541 obsadil väčšiu časť Uhorska až po Dunaj a Ipel a dobyl Budín. Boje zasiahli aj územie Slovenska. Uhorsko bolo rozdelené na tri časti: Budín sa stal centrom nového osmanského pašaliku (ejáletu) a na okupovanom území sa zaviedla turecká správa. Hlavným mestom okliešteného, tzv. kráľovského Uhorska sa stala Bratislava. Sedmohradsko pripadlo z vôle sultána jednoročnému Jánovi Žigmundovi, synovi Zápoľského a stalo sa samostatným, ale od Turcka závislým kniežatstvom.
- 1543 – Turci dobyli Ostrihom. Sídлом ostrihomského arcibiskupa ako uhorského prímasa sa stala Bratislava. Ostrihomská kapitula presídlila do Trnavy.
- 1547 – Drinopolský mier – päťročná mierová zmluva medzi cisárom Karolom V. Habsburským a Sulejmanom I. Mier sa vzťahoval aj na krajiny pod vládou Ferdinanda I., ktorý tak musel ročne odvádzať sultánovi zdvorilostný dar 30 000 dukátov.
- 1552 – budínsky paša Hadim Ali dobyl hrad Dregel a následne všetky pevnosti ipelskej obrannej línie. Bitka pri Plášťovciach, kde bojovali aj oddiely – bandéria zo slovenských stolíc a miest bola prvou väčšou bitkou proti Turkom na území Slovenska. Sečany sa stali centrom nového sandžaku, o dva roky neskôr aj Filakovo, čím si Turci vytvorili zázemie pre výpady proti banským mestám a na Spiš.
- 1562 – kapitán banských miest Ján Balaša sa s 12 tisícovým vojskom neúspešne pokúsil dobyť nazad Sečany.
- 1564 – po smrti Ferdinanda I. nastupuje na trón jeho syn Maximilián. Je prijatý vojenský poriadok na obranu banských miest, ktorý účinne nadväzuje na minuloročnú reorganizáciu protitureckej obrany v kráľovskom Uhorsku.
17. 2. 1568 – Drinopolský mier medzi Maximiliánom I. a sultánom Selimom II. ukončuje prvé obdobie tureckej expanzie do Uhorska. Mier je dohodnutý na osem rokov, kráľ musí platiť ročne sultánovi 30 000 zlatých. Napriek tomu však dochádza v pohraničných oblastiach k bojom a ešte pred vypršaním zmluvy v roku 1575 Turci dobyjú hrady Modrý Kameň a Divín.
- 1576 – po smrti cisára a uhorského kráľa Maximiliána I. nastupuje na trón jeho syn Rudolf I. (ako cisár Rudolf II.). Podľa dobových informácií bolo v 48 uhorských hradoch na neokupovanom území takmer 17 000 vojakov, v 66 osmanských hradoch v Uhorsku bolo vyše 40 000 tureckých vojakov.
- 1593 – po porážke Turkov pri chorvátskom Sisaku začína tzv. pätnásťročná vojna s Turkami. Uhorské vojská ešte v tom roku dobyjú nazad Divín, Filakovo, Modrý Kameň, Hajnačku, Sečany, Bujak, Dregel a Palánku. V roku 1595 Rudolf I. uzatvára spojenectvo so sedmohradským kniežaťom Žigmundom Bátorim a Turci sú vytlačení až za Ostrihom, Vyšehrad a Vacov.
- 1599 – turecké a krymskotatarské oddiely drancujú slovenské pohraničie a pri vpáde do vnútrozemia vyplienia Považie až po Beckov, takisto okolie Nitry, Levíc, Krupiny, Zvolena a Banskej Bystrice.
- 1604 – Rudolf I. odmieta potvrdiť náboženské slobody, požadované uhorským snemom. Vypukne prvé protihabsburské stavovské povstanie, tzv. Bočkajovo povstanie. Vojensky je podporované Turkami a pridala sa k nemu najmä protestantská časť šľachty. Po vojenských úspechoch veľkovezír odovzdal Bočkajovi v roku 1605 v Pešti kráľovskú korunu, čím ho uznal za uhorského kráľa. Bočkaj sa však korunovať nedal a korunu prijal len ako dar.
- 1606 – Žitavský mier. Po uzavretí prímeria medzi viedenským dvorom a Bočkajovcami je 11. septembra z iniciatívy Rudolfovho brata arcivojvodu Mateja uzavretý mier na 20 rokov za

jednorazový poplatok 200 000 zlatých. Mier určil nové hranice, Turci stratili až na nepatrný zvyšok južnoslovenské územie, podržali si však pevnosti Ostrihom a Jäger. Cisár Rudolf II. odmietol mier ratifikovať, Matej sa preto spojil s uhorskými a rakúskymi stavmi s cieľom zmocniť sa trónu. V roku 1608 sa Rudolf zriekol vlády v Uhorsku a rakúskych dedičných krajinách v prospech brata Mateja. Žitavský mier bol opakovane predlžovaný, prichádzalo však k ozbrojeným šarvátkam.

1663 – veľkovezír Köprülü Mehmed paša z Drinopolu vytiahol so 120 000 vojakmi do Uhorska. Po obsadení Budína dobyl Štúrovo a Nové Zámky, ktoré sa stali sídlom nového ejáletu. Turci vyplienili časť západného Slovenska, stredné Považie a vtrhli aj na Moravu.

1664 – po niekoľkých víťazstvách je zastavené turecké ťaženie na Viedeň a cisár Leopold I. uzatvára s Osmanmi Vasvársky mier. Prichádza však sprisahanie Františka Vešeléniho a neskôr Tökölyho povstanie. V roku 1681 dostanú povstalci amnestiu, cisár potvrdí staré výsady a deklaruje náboženskú slobodu.

1682 – Ibrahim paša korunuje vo Fiľakove Tökölyho za „kráľa stredného Uhorska“. Za ročný tribút 40 000 toliarov mu sultán Mehmed III. zabezpečil ochranu kráľovstva.

1683 – na jar vyráža z Drinopolu armáda o počte 120 – 180 000 vojakov, vedená sultánom Mehmedom IV. do Uhorska. Od 14. júla začali Turci obliehať Viedeň. Dňa 12. septembra boli Turci porazení spojeneckými vojskami, čo znamenalo začiatok konca ich nadvlády v strednej Európe a po sérii ďalších porážok boli z uhorskej nížiny vytlačení.

Uhorsko a jeho členenie

Uhorsko bolo po roku 1849 členené nasledovných 71 žúp:

Abovsko-Turnianska stolica (Abaúj-Torna),
Aradská stolica (Arad),
Báčsko-bodrocká stolica (Bács-Bodrog),
Baraňská stolica (Baranya),

Békešská stolica (Békés),
Berežská stolica (Bereg) Bihárska stolica (Bihar),
Bjelovarsko-križevatská stolica (Belovár-Kőrös),
Boršodská stolica (Borsod),
Brašovská stolica (Brassó),
Bratislavská stolica (Pozsony),
Bystricko-nasodská stolica (Beszterce-Naszód),
Čanadská stolica (Csanád),
Čická stolica (Csík),
Čongrádska stolica (Csongrád),
Dolnobelehradská stolica (Alsó-Fehér),
Fogarašská stolica (Fogaras),
Gemersko-malohontská stolica (Gömör-Kis-hont),
Hajducká stolica (Hajdú),
Háromsecká stolica (Háromszék),
Hevešská stolica (Heves),
Hontianska stolica (Honth /Hont),
Huňadská stolica (Hunyad),
Jasovsko-veľkokumánsko-solnocká stolica (Jász-Nagykun-Szolnok),
Klužská stolica (Kolozs),
Komárňanská stolica (Komárom),
Krašovsko-Severinská stolica (Krassó-Szörény),
Licko-krbavská stolica (Lika-Krbava),
Liptovská stolica (Liptó),
Malokykulska stolica (Kis-Küküllő),
Marmarošská stolica (Máramaros),
Marušsko-turdska stolica (Maros-Torda),
Modruško-skorjecká stolica (Modrus-Fiume),
Mošonská stolica (Moson),
Nitrianska stolica (Nyitra),
Novohradská stolica (Nógrád),
Oravská stolica (Árva),
Ostrihomská stolica (Esztergom),
Pešťsko – piliško – šoltsko – malokumánska stolica (Pest – Pilis – Solt – Kiskun),
Požecká stolica (Pozsega),
Rábska stolica (Győr),
Sabolčská stolica (Szabolcs),
Satumarská stolica – Satmárska (Szatmár),
Sibiňská stolica (Szeben),
Solnocko – dobocká stolica (Szolnok – Doboka),
Spišská stolica (Szepes),
Sriemska stolica (Szerém),
Stoličnobelehradská stolica (Fejér),
Šalajská stolica / Siladská (Szilágy),
Šarišská stolica (Sáros),
Šomodská stolica (Somogy),

Župy Uhorska koncom 19. storočia (zdroj: Kolektív autorov: Encyklopédia Slovenska, VI. diel)

Šopronská stolica (Sopron),
 Tekovská stolica (Bars),
 Temešvárska stolica (Temes),
 Tolnínska stolica (Tolna),
 Torontálska stolica (Torontál),
 Trenčianska stolica (Trencsén),
 Turčianska stolica (Túróc),
 Turdsko – araňošská stolica (Torda – Aranyos),
 Udvarhelská stolica (Udvarhely),
 Ugočská stolica (Ugocsa),
 Užská stolica (Ung),
 Varaždínska stolica (Varasd),
 Veľkokykulská stolica (Nagy – Kükküllő),
 Veszprémska stolica (Veszprém),
 Virovitická stolica (Verőce),
 Záhrebská stolica (Zágráb),
 Zaliana stolica (Zala),
 Zemplínska stolica (Zemplén),
 Zvolenská stolica (Zólyom),
 Železná stolica – Vášska stolica (Vas).

Urbár

(lat. urbarium)

Mestská pozemková kniha, písomnosť obsahujúca súpis pozemkového majetku a povinností poddaných. Prvé zachované urbáre na Slovensku sú z druhej polovice 16. storočia. Pravidelne sa vyhotovovali od 16. storočia. Spisovali sa obyčajne v rámci feudálneho panstva podľa jednotlivých dedín. Jednotné urbáre boli na Slovensku zavedené až v súvislosti s urbárskou reguláciou Márie Terézie v roku 1767.

Zemania

Patrili medzi privilegovanú vrstvu uhorského obyvateľstva v období feudalizmu, boli to príslušníci nižšej šľachty. Vyvinula sa z časti slobodného obyvateľstva (jobagióni), ktorí vo vojenskej službe, najmä pri obrane komitátnych (stoličných) hradov, získala zvláštne zásluhy. S rozvojom uhorskej feudálnej spoločnosti sa za zásluhy rozličného druhu medzi zemanov dostávali aj iné vrstvy, medzi inými aj mešťania a poddaní. Od 13. storočia sa príslušnosť medzi privilegovanú vrstvu zemanov získavala výlučne nobilitáciou.

Príslušníci tejto spoločenskej vrstvy sa pôvodne uplatnili najmä v stoličnej správe a v súdnictve. V politických zápasoch uhorských kráľov s vysokou šľachtou využívali panovníci zemanov za rôzne ústupky a účasť na správe krajiny na presadzovanie svojich mocenských cieľov. Časť zemanov postupne prenikala do vyšších krajinských úradov i kráľovskej rady, v dôsledku čoho sa obohacovala a ďalšími privilégiami prechádzala do radov vyššej šľachty. Od 15. storočia sa delili na dve kategórie: na *majetných* (*possessionati*) a na *chudobnejších* – kurialistov, armalistov, predialistov.

V období reformácie sa značná časť zemanov priklonila k novému učeniu, predovšetkým v snahe zlepšiť si svoje majetkové pomery. Časť zemanov, ako predstaviteľov najnižších privilegovaných vrstiev uhorskej feudálnej spoločnosti sa v revolúcii 1848/49 angažovala spolu s liberalistickou buržoáziou za zmenu politických pomerov, avšak marcovými konštitučnými zákonmi z roku 1848 v podstate stratila svoje predchádzajúce postavenie. Svoje výsadné postavenie celkom stratili až v súvislosti s rozpadom Rakúsko – Uhorska v roku 1918.

Želiari

Z latinského *sedlerii*, tiež *inquilini*. Boli príslušníkmi najchudobnejšej vrstvy poddanského

roľníckeho obyvateľstva za feudalizmu a ich potomkovia aj za kapitalizmu. Miestne ich nazývali aj domkári, chalupníci, hofieri, hoštáci a podobne. Z hľadiska právneho postavenia sa delili na *urbárskych* a *zmluvných*.

Urbárski želiari sa ďalej delili na želiarov s vlastným domom (*inquilini*), ktorí odvádzali ročne zemepánovi 1 zlatý domovej činže a 18 dní pešej roboty (t.j. práce bez záprahu) a na želiarov bez vlastného domu (*subinquilini*, *podželiari*), ktorí odvádzali 12 dní pešej roboty.

Zmluvní želiari boli historicky mladšou skupinou chudobného poľnohospodárskeho obyvateľstva. Na rozdiel od urbárskych želiarov výrobný vzťah neurčoval feudálny zákon, ale súkromná (ústna alebo písomná) dohoda so zemepánom. Stanovovala najmä pracovnú povinnosť na panskom oveľa vyššiu ako u urbárskych želiarov. Za používanie 2 – 3 jutár pôdy, za postavenie domu na panskom pozemku a podobne robotovali aj vyše 100 dní do roka. Ani zákon o zrušení poddanstva z roku 1848, ani urbársky patent z roku 1853 sa na zmluvných želiarov nevzťahoval. Súkromný výkup z ich služobnosti im povolil až zákon z roku 1896.

Prílohy

I. ARMÁLES

1. Armáles Blažejka Kálnického – Valoviča. Prepis jeho latinského textu. Preklad do slovenčiny.
2. Odpis Armálesu z roku 1724 (Nitrianska župa).
3. Odpis Armálesu z roku 1725 a 1740 (Trenčianska župa).

II. SÚPISY ŠLACHTY (REGESTÁ)

1. Regestum 1733 – 1824 (Trenčianska župa).
2. Rodostrom Martina Valoviča.
3. Výpis zo súpisov šľachty Nitrianskej župy od roku 1639 do roku 1830.

III. VÝPISY Z MATRÍK

1. Výpis z matriky z roku 1826.
2. Výpis z matriky narodených vo farnosti r. kat. cirkvi v Beckove v rokoch 1676 – 1748.
3. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Palkech.
4. Genealógia – rod Valovič, línia Palkech.
5. Rodostrom – rod Valovič, línia Palkech.
Rodostrom – rod Valovič, Jaslovsko – Bohunická línia.
6. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Ištók.
7. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Valech.
8. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci bez prímena.
9. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci s prímenami Martinech, Krajtsech a Galbavých.

IV. VALOVIČ VERSUS GALBAVÍ (Ý)

1. Infrascriptus – Regestum šľachtického rodu Valovjeh z roku 1748.
2. Conscriptio – Regestum libertínov – rod Galbavý z roku 1824 (v Kálnici).
3. Observationes.
4. Observationes (1824).

V. DOKUMENTY, TÝKAJÚCE SA UZNANIA (POTVRDENIA) ŠLACHTICTVA

1. Potvrdenie pre Štefana a Jána Valoviča – 1731.
2. Dokumenty z rokov 1811 – 1812
(Nos universitas, De eo Utrum, Inclyta Universitas, Opinio).
3. Dokumenty z rokov 1845 – 1846
(Poznámky k žiadosti čachtickej Valovičovskej vetvy, List Žigmunda Valoviča).

VI. MAPY VÝSKYTU PRIEZVISK KÁLNICKÝ A VALOVIČ NA SLOVENSKU

1. Mapa výskytu priezvisk Kálnický / á , Kalnický / á – stav k roku 1995.
2. Mapa výskytu priezvisk Valovič / ová, Valovics / ová – stav k roku 1995.

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suae semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita huius
e nec non honesta aduocationis viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum laude versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelestis ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et obposita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisi virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
rae eminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatis vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentis litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

I. ARMÁLES

1. Armáles Blažejka Kálnického – Valoviča. Prepis jeho latinského textu. Preklad do slovenčiny.
2. Odpis Armálesu z roku 1724 (Nitrianska župa).
3. Odpis Armálesu z roku 1725 a 1740 (Trenčianska župa).

PRÍLOHA I/1. 1.

ARMÁLES BLAŽEJA KÁLNICKÉHO – VALOVIČA. ODPIS JEHO LATINSKÉHO TEXTU.

Rudolphus secundus,

Divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux Burgudiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Lucemburgiae, ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgravius Alsatie, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatie, dominus Marchiae Sclavonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fideli nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri regii notario, salutem et gratiae nostrae caesareae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum subimperia et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac princip elaborandi, praecipum in eo sit officium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico aliquo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis titulis exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) longe anteponeret consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felices nostris regiminis praestare semper in fideles subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis parentibus ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquinisaent*), (*tamen*) vita integritate nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatusque mox in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labores honestos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii et per regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi tuae concreditus (*chýba aj v odpise*) fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus qui gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque (*chýba aj v odpise*) possis vitae ipsa

(*chýba aj v odpise*) caesariam ??? regiamque ??? Blasium Kalniczay aliter Walowych ac per tae fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych (...) /*celá počarknutá časť textu v odpise chýba/* valo e status et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium (*recipimus*) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia (*chýba aj v odpise*) insignia nobilitatis (*chýba aj v odpise*) fratri et affini tuis vestrisque haeredibus et posterritatibus virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum caelestini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis (*chýba aj v odpise*) violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga veste (*chýba aj v odpise*) cothurus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manusbis iniecta dextra elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galeam militarem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifariata erecta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmae tenentem producente ornatam et summitae vero (*chýba aj v odpise*) cono galeae laciniis (*chýba aj v odpise*) hinc rubro et albi illinc aurei et caelestini in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Pro ut haec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucidius depicta et ob (*chýba aj v odpise*) posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra

scientia animoque deliberato concedentes ut tu Blasii Kalniczay, ac per tae dicto fratri carnalis et affinis tui si modo demeopsi futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque ei subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iidem vel natura vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisique virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis, velis, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tuos haeredesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditionis ac praecminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti frui et gaudere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant atque possint. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentos literas nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae (*chýba aj v odpise*) impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter Walowyh dictae ac per te superscriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatibus (*utrimque*) sexus universis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuthasii, electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra regia Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum Romani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus in Christo patribus, dominis, Gaspere Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kutassii electo Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanadien, fratre Stephano Tarnovio Sirmien, Ioanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Modrusien, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, canone unitarum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Moniorokerek, comite perpetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio de Zrinio tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeod cubiculariorum, Francisco de Rowa Janitorum, Stephano Illeshazy curiae nostre et Simone Forgach de Ghymes pincernarum nostrorum regaliu magistris, eodem Nicolao Palffy comite Posonien caeterisque quamplurimis regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Rudolphus

POZNÁMKA:

Originálny text Armálesu je porovnaný s jeho overeným odpisom. Chýbajúce slová v originále sú doplnené z odpisu a sú vyznačené kurzívou v zátvorke. Text, ktorý chýba tak v originále ako aj v odpise, je v zátvorke kurzívou označený : *chýba aj v odpise*.

PRAMENE:

Listina – Armáles farebný, Blažej Kálnický 1592, MV SR ŠOBA Bytča.

Overený odpis Armálesu Blažej Kálnického – Valoviča. MV SR ŠA Nitra, fond: NŽ I. Nobilitaria. Odpisy armálesov.

Signat.: NŽ I. Nob. OA. 120. Kalniczai al. Valovič, škatula č.2.

POROVNANIE A PREPÍSAV:

PhDr. Pavel Barinych, CSc.

PRÍLOHA I/1. 2.

ARMÁLES BLAŽEJA KÁLNICKÉHO – VALOVIČA. PREKLAD DO SLOVENČINY.

Rudolf II.,

z Božej milosti a priazne, vyvolený a vždy vznešený rímsky cisár, ako aj kráľ nemecký, uhorský, český, dalmátsky, chorvátsky, slavónsky, rámsky, srbský, haličský, vladimírsky, kumánsky a bulharský atď., arcivojvoda rakúsky, vojvoda burgundský, brabantský, štajerský, korutánsky, kraňský, markgróf moravský, vojvoda luxemburský, ako aj Horného a Dolného Sliezska, wüttemberský a técky, knieža švábske, gróf habsburský, tirolský, ferrétsky, kiburgský, goričský, krajinský gróf alsaský, markgróf posvätného Rímskeho cisárstva Burgovie nad Enžou, a tiež Hornej a Dolnej Lužice, pán marky slavónskej, prístavu Portenau a solných baní, atď. Tebe, nášmu vernému Blažejovi Kálnickému, inak zvanému Valovičovi, nášmu kráľovskému miestodržiteľskému notárovi, pozdrav a našej cisársko – kráľovskej milosti pokračovanie a vzrast.

Pretože zjavne v tom je hlavná povinnosť ríše a štátu, aby zväčšoval stav kráľov a kniežat, tými, ktorých uzná, že ich bude prostriedkami podporovať, aby sa ich česť vždy za cnosť pokladala a za zásluhy vždy sa dostala odmena [...] snaha o vojenskú disciplínu alebo nejaké domáce úsilie o spôsob života už priniesli nejakú pomoc pre štát. Ozdobujú sa tak ostatne štedrosťou, ako aj najurodzenejšími titulmi ako tých, ktorých náležite vzdelaný duch z rozhodnutia osudu [...] sa už dávno zvykol všetkými výhodami tohto života uprednostňovať. Toto preslávne rozhodnutie sme sa aj my snažili od počiatku našej šťastnej vlády vždy poskytovať voči našim verným poddaným. Hneď ako sme sa totiž dozvedeli, že ty, Blažej, pochádzaš z počestných a nikdy netrestaných rodičov, ktorí sa, hoci možno krivdou osudu nemohli odvolávať na preslávny šľachtický stav, jednako však svojím bezúhonným životom a počestnou výchovou ti otvorili cestu k jeho dosiahnutiu. Toho si sa, ty, obdarený a ozdobený disciplínou čoskoro v tom samom [...] si podal dôkazy, dobre vo vedách vzdelaný a bez záhalky, podujal si sa oddať počestným prácam a do kancelárie nášho verného a dôstojného nitrianskeho biskupa Štefana Fejérkövy, radcu a v našom uhorskom kráľovstve nášho miestodržiteľského [...] už v určitom svojom čase, nakoľko si mohol, zdal si sa vo veciach a tebe zverených úlohách [...], že si horlivo, verne a usilovne konal svoje práce a tiež si na tom mieste chvályhodne žil. Usúdili sme preto, že bude vhodné, aby kto našu cisársko – kráľovskú milosť a láskavosť [...], aby si mohol v živote sám [...] cisársko – kráľovskú (???) Blažej Kálnického, inak Valoviča, a skrze teba tvojho pokrvného brata Martina Kálnického, inak Valoviča, [...] a taktiež švagra Jána Valoviča [...] Valo z nešľachtického stavu a postavenia pripájame a pripočítavame do spoločenstva pravých a nespochybniteľných šľachticov v našom kráľovstve Uhorsku a jeho podriadených častiach. Týmto tiež z našej zvláštnej milosti [...] šľachtický erb [...] milostivo udeľujeme a dávame tvojmu bratovi a švagrovi a vašim dedičom a všetkým potomkom mužského pohlavia, totiž vztýčený vojenský štít neomodrej farby, [...] zelený [...] oblečený v spodnom odeve a nohaviciach fialkastej farby, tak odvrchu v pozdĺžnom červenom odeve [...] obutý v koturniach (poľovníckych črieviciach), a tiež na vztýčenej hlave zasadený červený klobúk, zdobený čiernymi perami z volavky. Ľavá ruka je položená vbok a zdvihnutá pravá drží zlatú hviezdu, ktorá, ako vidíme, osvetľuje v ľavom rohu štítu šafranový mesiac. Na štíte položená kolčia prilba je korunovaná kráľovskou korunou. Veľký lev, zlatej farby, s otvorenou papulou a vyplazeným jazykom, s dvojitém vztýčeným chvostom, postavený na obidvoch nohách a v oboch labách pevne drží vytrhnutú palmu aj s koreňmi. Z vrchu alebo temena prilby prikrývadlá alebo pokrývadlá, z jednej strany červenobielej a z druhej strany zlatomodrej farby, padajú na plochu štítu a pôvabne ju zdobia. Podľa toho ako sa to dá vidieť, je všetko umiestnené v hlave alebo na začiatku tohto nášho privilegia a je jasnejšie namaľované [...] vo svojich pôvodných farbách umeleckou rukou maliara. Rozhodnúc sa z istej našej vedomosti a po hlbokom zvážení udelili sme, aby si ty Blažej

Kálnický, a skrze teba aj menovanému tvojmu pokrvnému bratovi a tvojmu švagrovi, a to z našej vôle, na budúce a vždy večné veky, tento erb, znak tvojho šľachtictva a ako dôkaz tvojej výnimočnej statočnosti, tak ako iní šľachtici spomenutého nášho kráľovstva Uhorska a jemu podriadených častí, s tými istými právami, privilégiami, slobodami, nárokmi a výsadami, ktoré títo až doteraz používali, prirodzene alebo podľa zvyku, a tešili sa a radujú sa zo statočnosti, naveky mohol a smel mať a nosiť a toto všetko užívať, tešiť sa a radovať, a aby to smeli a mohli aj všetci vaši dedičia a potomkovia mužského pohlavia, kdekoľvek v bitkách, zápasoch, v rytierskych hrách, turnajoch, dueloch, súbojoch a v iných vojenských cvičeniach a v šľachtictve, taktiež na pečatiach, plášťoch, baldachýnoch, zlatých prsteňoch, zástavách, štítoch, stanoch, domoch, náhrobkoch a vo všeobecnosti naozaj na akomkoľvek druhu vecí a vybavenia pod titulom čistej a úprimnej šľachty, a chceme, aby si, ty a už menovaní, tvoj pokrvný brat a švagor, všetci vaši legitímni dedičia a potomkovia mužského pohlavia boli všetkými ľuďmi, akéhokoľvek stavu, hodnosti, postavenia, vyznamenania ako nobilitovaní spomínaní, menovaní, pokladaní a považovaní. Ba dokonca ozdobujeme, dávame a udeľujeme toto mocou tejto listiny, na čoho pamäť a stálu pevnosť túto našu listinu tajnou našou pečatou, ktorú ako kráľ Uhorska [...] privesením posilnenú tebe, Blažej Kálnický, inak zvaný Valovič, a skrze teba hore napísaným, tvojmu pokrvnému bratovi a švagrovi, všetkým vašim dedičom a potomkom mužského pohlavia, sme dali milostivo vydať a udeliť. Dané rukou nášho milovaného Jána Kutasy, vyvoleného biskupa rábskeho a miestneho večného župana, radcu a na našom dvore hlavného kancelára, na našom kráľovskom hrade v Prahe tretieho v mesiaci apríli roku Pána tisícpäťstodeväťdesiat druhého, panovania nášho rímskeho dvadsiateho siedmeho, v Uhorsku a iných krajinách dvadsiateho, v Čechách však rovnako dvadsiateho siedmeho roku. Za ctihodných v Kristovi otcov a pánov, záhrebského biskupa Gašpara Stankovački, varadínskeho biskupa Martina Pethe de Hethes, toho istého vyvoleného rábskeho biskupa Jána Kutasy, vyvoleného biskupa vesprímskeho Františka Forgach de Ghymes, nitrianskeho biskupa Štefana Fejérkövy, čanádskeho biskupa Pavla Zegedy, sriemskeho brata biskupa Štefana Tarnovio, tínskeho biskupa Jána Cherödy, vyvoleného segnienskeho biskupa a administrátora modruškého Antona de Dominis, za diecéznych biskupov, blahodárne riadiacich Božie cirkvi, ostrihomskú, podobne kaločskú a báčsku diecézu, za kanonika unitárov, metropolitu, a tiež za jágerského, sedmohradského, péčskeho, vacovského a bosnianskeho biskupa, za uprázdnených katedrálnych stolcov. Taktiež za ctihodných a vznešených, grófa Štefana de Bathor, sudcu kráľovskej tabule grófa Tomáša Erdeödy de Monyorókerek, večného grófa na Mons Claudius, nášho kráľovstva dalmátskeho, chorvátskeho a sklavónskeho bána, za našich kráľovských majstrov, taverníka grófa Juraja de Zrijmo, stajníka Františka de Nadasd, pohárnika Mikuláša Palffy de Ordeöd, dverníka Františka de Rowa, majstra našej kráľovskej kúrie Štefana Illeshazy a čašníka Šimona Forgach de Ghymes, za spomínaného Mikuláša Palffy, bratislavského župana a za ostatných viacerých držiteľov stoličných úradov nášho kráľovstva.

Rudolf.

PREPÍŠAL A PRELOŽIL:

Mgr. Martin Zborovjan,

učiteľ latinského jazyka na Katedre biblických vied Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

[illegible]

Aliter Valoris verum & indubitatum Regni Nostri Hungarie per
 sum ei annu duxum recipimus, a gregarij & ad numerum n. s.
 & lociali. Nostra dñs in signa Nobilitatis Fratri & Stipendi
 suis vestris Heraldibus & posteritatis vestris. Regis & R.
 Clementer concedimus, & largimur Senem Vltim militem
 erectum coelestini Colori vinde Hungarie. Notauit coloris vestri
 inferiori, & caligis ut de super Rubra oblonga vestri, & extenuis
 indutus ac Rubro pulco nigris argentea armis vestris. Pectus
 indissens & sinistra manu humilis in dextera dextera elevata,
 Stellam auream tenet, quam irradians et nris Seno in pect
 ram galicam militarem Clausam Regio Diademate. Admodum
 auri coloris Leonem faniabz apertis Lingua erecta, candide
 liphurata erecta antobz pectus Radialis. Vinde ex totum
 Palman tenentem induit. Sine Rubri & albi illine auri &
 coelestini in Sord dñs glitantes illudqz deceret exornat
 qz de omnia in Capite Sen pñcipis dñs Nostri Ri
 ailegij Prioris manu, & accipio pñcipis dñs coloribz vestris
 dñs esse conspiciunt. Decernens & ex certa Nra scientia animus
 deliberato concedentes ut Blaz Heraldibus accipere tunc, & offi
 ces sui amodo diuices gubz, & perpetuis semper temporibus
 eadem arma, sive Nobilitatis insignia pul. singulare Trocin
 Instar aliorum dñs Regni Nostri Hungarie Partibus ei suble
 rari Nobilit sub ijs dñs. Privilegijs, libertatibz, Exemptionibz
 & immunitatibz quibz id vel Naxa, vel ex consuetudine
 dñs, ut, sunt, & gaudet, utunt, & gaudent ubiqz in dñs
 claraminibz, habitandis, Tormentandis, melli, Monumetis,
 alijsqz omnibz, & quibz excecatis militibz & Nobilita
 ribz nris dñs gubz, velis Costimis, auriis, annis, vexillis, Cypris
 Tentorijs, domibz, signibz, gentilibz vero in quacumqz
 vlti & Expeditione sub nra & Simili Nobilitatis Seno
 quore ac pñcipales Trocin Carnalem & Stipendios suos
 Heraldibz & Posteris vestris legimus ut nris Regis & R. ab
 omnibz cuiuscumqz Senis dignitatis conditionis ac pñcipales
 homines exstent, indignas dñs Nomini, dñs, & nris
 volumus

†.

volumus. Sane, gestant, illigere ut fuit & gaudere in p[er]petuum
 possit, ac valens heredesq[ue] & Posteritas V[est]ra Utin[us]q[ue]
 sap[er]e V[est]ra valeant, ag[er]e possint. Imo exornant, damus gr[ati]a
 & conferimus. Tenent per rigorem. In cuius rei m[em]oriam
 hereditarieq[ue] Perpetuam tenent h[ab]it[us] V[est]ras scilicet sigillo n[ost]ro
 quo n[ost]r[us] Rex Hungarie Utin[us]q[ue] imp[er]anti communitat[is]
 h[ab]it[us] Blasi Kalmich, aliter Valon[us] d[omi]ni ac p[er] se supra
 scripsit. Fuit Casnati, & Affini n[ost]ri V[est]ra hereditat[is] & p[er]petu[us]
 n[ost]riq[ue] Utin[us]q[ue] h[ab]it[us] Universis Comitatib[us] dandis d[omi]n[is]
 & condendis. Datum p[er] manus p[re]dicti n[ost]ri nobis dilecti p[re]dicti
 Joannis Kussaly Clerici Ep[iscop]i Jaurimien[sis] leg[is] ep[iscop]i Comitis
 p[er]petui Constabularij, & h[ab]it[us] n[ost]ra Summi Camerarii, in t[er]ra
 n[ost]ra Regia Pragae Die die men[sis] Aprilis Anno domini
 millesimo quingentesimo, nonagesimo, secundo, Regnorum
 n[ost]rorum Romani 17mo Hungarie & aliorum vigesimo
 Bohemie vero Anno similit[er] decimo Sextimo. Venera-
 libus in Christo Patrib[us] d[omi]ni[s] S[an]cti S[an]c[t]e Roman[us]e
 Imperialis, Martini P[re]s[bi]t[er]i de H[ab]it[us] V[est]ra d[omi]ni, eodem Anno
 Kussaly Clerici Jaurimien[sis], Francisco Torgay de Ep[iscop]o
 Clerici V[est]rimien[sis], S[an]cti S[an]c[t]e Federici n[ost]ri d[omi]ni, S[an]c[t]i
 Legende Canonicib[us] S[an]c[t]i S[an]c[t]e Tarnovio, Lixmien[sis]
 Anno p[re]dicti Jaurimien[sis], & Anno de domini[n]o Clerici
 S[an]c[t]i, & h[ab]it[us] n[ost]ra p[re]s[bi]t[er]i m[ag]istris, Ecclesiis S[an]c[t]i
 Ecclesiis d[omi]ni S[an]c[t]i p[re]s[bi]t[er]i gubernantib[us] S[an]c[t]i, & Coloni
 & B[er]ol[ini] Ecclesiis Canonici Univer[si] M[ag]istris
 alii n[ost]ri S[an]c[t]i S[an]c[t]i, quinq[ue] Ecclesiis, Vacant[is]
 & Bohem[is], Casib[us] p[re]s[bi]t[er]i vacantib[us] i[st]is S[an]c[t]i
 & Magnifici Comite S[an]c[t]i S[an]c[t]e de Bar[on]e S[an]c[t]i S[an]c[t]i
 n[ost]ra, Comite Roma Cr[ist]i de M[ag]istris S[an]c[t]i, Comite
 S[an]c[t]i S[an]c[t]i S[an]c[t]i, Regnorum n[ost]rorum Dal-
 matie, Croatia & Slavonia, Ban, Comite Regio
 de Trimo Taurinico, Comite Francisco de N[ost]ra
 S[an]c[t]i S[an]c[t]i, Nicolao P[re]s[bi]t[er]i de Tr[an]sylvania
 Francisco de

Pro Placito. Kalmiesay alias Valovius par ar. de A^o 1592.

Francisco de Alva Tarazona, Gregorio Melendez Canale mrd.
 & Simón Torrey de Jimmy Pinelmas Nostros Regalio mrd.
 gistris eodem Nicolas Pallor Comite Potomac coexist qz
 Quia plurimis Regni Nostri Collytibus & Honoris.

Pudolpsms.

VI 4091

12-10-1919

Joannis Knossij E. L. Jannet
Librarius Amstelred.

KALNIGZAY - VALPUCS

Adversum Copiam cum vero suo Originali comparatam, Evidenter per omnia conformem. Idcirco non nullam, ob antiquitatem illegibilis videretur. / esse recognoscimus. Verborij 24 gliv 1424

Gas: 1
No. 4.

Peering Nieuwsoy Indlin
Commissary Nithendy (L.S.)
Joannes Hoelshy

1594
Hö Dni. P. D. ~~Ch. H.~~ János Komitatus Jurasz
& low celebrans Curas Treninien post dominica 18to
Regis matris Dni. N. Clementissimi milicane de macta Cesarum
Nobis Blasj Katolicaj, alios Valonis & par in Valentin Simihus Kal
nicaj alios Valonis Tr Carnali & Toad Valaj offini y nro mose
rad & concess in frequenti Pavia D. fur. Cort Treninien
in handon ex Schola in Pavia deo pnylgaud & pnylgaud
har. Tendem p den Blasj Katolicaj alios Valonis & Valone mact
nicaj alios Valonis nro Toad Valaj in numion versio Nobis mact
Hendri Curas Treninien Tr & dore gnt. Sura. Juss. Komisi. Moravim
Cort. Frank. mact. Sura.

RUDOLPHUS SECUNDUS

Divina Favente Clementia. Electus Romanorum Imperator semper Augustus
ac Germaniae Hungariae Bohemiae Sclavoniae Croatiae Slavoniae Scaniae Serricae
Gallitiae Lodomeriae Cumaniae Bulgariaeque. &c. Rex Archidux Austriae Dux
Burgundiae Brabantiae Stiriae Carinthiae Carniolae Marchio Moraviae Dux Lu-
cemburgae ac superioris et inferioris Silesiae Wirtembergae et Thebae Princeps
Sveviae Comes Habsburgi Tyrolis Tyrolis Tyrolis Tyrolis et Goritiae Landgravius
Alsaciae Marchio Sacri Romani Imperij supra Anasum Burgovia ac Superioris
et Inferioris Lusaciae Dominus Marchia Sclavonica Portus Naonis et Salina-
rum. &c. Tibi fidei nostro Blasio Kalnicaj aliter Walovicz Locumtenen-
tis nostri Regij Notario salutem gratiae nostra Caesaris et Regiae continuationem
et incrementum. Quoniam manifestum sit Imperia et Res publicas ysdem quibus
acquisita sunt Artibus sustentari quodve Regum ac Principum elaboran-
di praecipuum in eo sit officium ut virtuti suae semper semper habeat hono-
promeritis sua Omnia reddantur et in eo disciplina studio aut domes-
tico aliquo studio vitae genere aliquid ad Rem publicam adjuvanti attule-
rint cum cetera magnificentia tam honestissimis Titulis exornentur ut quos
ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortuna arbitrio
deserunt longe anteponeere conseruerunt. Quod Pelarum institutum nos
quoque ab initio felicis nostri Regiminis Gestare semper infideles subditos nos
conati sumus. Postea quam igitur intellegimus te = **BLASIO** honestis
et nequaquam penitendis parentibus ortum esse quilibet fortuna injuria
ad preclarum Nobilitatis ordinem appellere nequivissent tamen vitae in-
tegritate nec non honesta educatione viam tibi ad eam adipiscendam ape-
ruissent quorum tu disciplina tributus exornatusque mox in ipso

argumenta exornatusque edidisti benignique literis exultis otio
contempto ad labores applicuisse et in Cancellarium fidei nostri
Reverendi Stephani scirkhevy Episcopi Nitriensis Conciliarij et Legi Regni
nostri Hungariae Locumtenentis nostri a certo jam tempore pro posse tuo
in rebus et negotijs tibi concreditis fidelem et diligenter operam navasse
ibi quoque etiam cum laude versari dicens dignum itaque esse censuimus qui
gratiam et elementiam nostram Caesaris et Regiamque

Blasium Kálnichay aliter Valovics et per te fratrem Carnalem nec n. Joannem
Valovics - - - - - estatu et conditione ignobili in coetum verorum et
 indubitatorum Regni nri Hungariae partiumq; ei subiacentium. Peimus, agre
 gamus et adnumeramus ex speciali nra gratia - - - - - stemata sive insi-
 gnia Nobilitatis tibi Fratri et Affini tuis vestrisq; Heredibus et posteritatibus
 utriusq; Sexus universis clementer concedimus et largimur. Scutum videlicet
 militare erectum Coelestini coloris veste inferiori et caligis sic de super rubra
 oblonga veste et coturnis indutus ac rubro Pileo nigris ardearum cruris ornato
 caput - - - - - insidere et sinistra manu lumbis injecta dextra elevata,
 stellam auream tenere qm ex sinistro scuti angulo luna irradiare cernitur.
 Scuto impositam galeam militarem clausam Regio diademate amidium aure
 coloris leonem faucibus apertis lingua excerta caudaq; bifurcata erecta am-
 bobus pedibus radicibus evulsam viridem arborem Palm tenentem. - - - - -
 a summitate vero sive cono galla lacinis seu lemnistis hinc rubri et albi linea
 aurei et Coelestini in scuto oram Auricantibus illudq; decenter exornand. Prout
 hec omnia in capite seu Principio nris Privilegi Pictoris manu et arti-
 fitio proprijs sui coloribus lucidius depicta et ob oculos posita esse conspiciunt;
 Decernentes et ex certa nra scientia, animoq; deliberato concedentes, ut tu
 Blasius Kálnichay ac per te fratres et Affines tui amodo deinceps futu-
 ris et perpetuis temporibus, eadem arma sive Nobilitatis insignia
 in virtutis tuae, singulare specimen instar aliorum dicti Regni nri Hun-
 gariae, partiumq; ei subiectarum Nobilium subjsdem juribus. Privile-
 gijs, libertatibus, Proq; et immunitatibus quibus ydem vel natu-
 ra, vel ex consuetudine haecenus usi sunt et gavisu utuntur et gaudent,
 ubiq; in praelijs certaminibus hastiludijs, torneamentis, duellis, monomachijs
 alijsq; omnibus et quibusvis exercitijs, militaribus, et Nobilitaribus,
 nec non sigillis, velis, cortinis, auleis, annulis, vexillis, clipeis, tentorijs,
 domibus, sepulchris generaliter vero in quarumlibet rerum et expedi-
 tionum generibus, sub mera et sincere Nobilitatis Titulo, quo te ac pra-
 nominatum fratrem Carnalem, et Affinem tuum Heredesq; et posteros
 vestros legitimos utriusq; sexus universos, ab omnibus cujuscunq; status,
 dignitatis, conditionis a praeminentia hinc existant, insignitos dici
 nominari, haberiq; et reputari volumus ferre gerere illisq; uti, frui et
 gaudere in perpetuum positis ac valeatis Heredesq; et posterites Vre
 utriusq; sexus universe valeant atq; possint. Imo exornamus, damusq;

et conferimus presentium pervigorem. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras secreto sigillo nostro, quod ut Rex Hungariae utimur impendenti committimus, Tibi Blasius Kalnicsai aliter Valovics dicto de parte supra scriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque hereditibus et posteritatibus utriusque sexus universis clementer dandas duximus, et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti Reverendi Joannis Ruthassy Electi Episcopi Iauriniensis locique ejusdem Comitatus perpetui Consiliarii et Aulici nostri summi Cancellarii in Arce nostra Regia Pragensi 3tia die mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Secundo. Regnorum nostrorum Romani imperio Hungariae et aliorum Vigesimo Bohemiae vero anno similiter imperio. Venerabilibus in Christo Patribus Dominis Gaspare Hancovachy Zagrabiensis, Martino Pethede Heterovadiensi, eodem Joanne Ruthassy Electo Iauriniensi, Francisco Forgacz de Gimes Veszprimensi, Stephano Frjérhiev Nitricensi, Paulo Zagedej Gaudadiensi, Fratre Stephano Jarnevio Sirmien, Joanne Hierodij Iauriniensi et Antonio de Dominis Electo signiensi et Administratore Modrusiensi Ecclesiarum Episcopis Ecclesiarum Sancti Feliciter gubernantibus Strigoniensi et Colocensi et Bachiensi Ecclesiarum canonice unitarem, Metropolitanis nec non Agriensi Transilvanien Quinque Ecclesiis Vacanti et Bogneni Cathedralibus sedibus Vacantibus item Spectabilibus et Magnificis Comite Stephano de Bator Iudice Curiae nostrae Comite Thoma Erdödy de Monyorökerék Comite Perpetuo montis Claudi Regni nostri Galmatie Croatiae et Sclavoniae Bano Comite Georgio de Grinio Javernicorum Comite Francisco de Nadast agazonum, Nicolae Palfi de Erdös Cubiculario, Francisco de Riva Senitorum, Stephano Heshasi Curiae nostrae et Simeone Forgacz de Gimes Lincernar, nostrorum Legationum magistris eodem Nicolae Palfi Comite Posoniensi ceterisque quam Plurimis Regni nostri Cottustenen sibus et honores.

Rudolphus.

Joannes Ruthassy EL
Jus Titurhus Hmelbrech.

(1592)

Kongr. spis
1826, ev. č. 20

Procurator Pub. N. 12

Quod inscriptis paribus ex suis veris Originalibus si
inquantum propter attritionem et ex maiore causam
annuptionem fieri potuerat: descriptis, et in hocce
Instituto Trenchiniensi sub notariatu Egregij olim
Stephani Sumosj solenniter publicatis: ipsa tamen quoq;
cleraliter apposita publicatione majori in parte con-
rario defectu illegibili existente: ex introscripta Nobili Fami-
lia Kalmiczaj aliter Valoviz in Possione Kalmica narrato
Cottaj adiacente mansionem suam ab immemore habente,
Certa etiam bona possidente Praesentium Exhibitores
Adamus et Martinus, Filij Andam alterius Martinij
Kalmiczaj aliter Valoviz indubie Condescendant Cunctis
Nominatim etiam omni Generati Familiae habeant, ad re-
cognitionem dictae Familiae hominum et undemq; consue-
tudinum coram me facta. Hic attestor in Posse Publice
Sic 25. Augusti Anno 1722.

② Nicolaus Medvjanskij eius Comitatus
Trenchiniensis Juratus Notarius

Quod Quod per cum vero suo originali in omnibus paribus
clausulis, et Continens de Conformatione et per in fidem
inscripti. In Kalmica sive Mariae N. 1740.

③ Procurator Publicus Processus
Magis Michaelis Decimaros
Archiepiscopalis et Consue-
tudinum Administrationis

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita in
e nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
primus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelestis ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et ob posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu Blasius
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisi virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
praeeminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentos literas nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

II. SÚPISY ŠLACHTY (REGESTÁ)

1. Regestum 1733 – 1824 (Trenčianska župa).
2. Rodostrom Martina Valoviča.
3. Výpis zo súpisov šľachty Nitrianskej župy od roku 1639 do roku 1830.

Primo Ordine, qui ad publicam Comitatus, istius notitiam, & vito, nunquam questi-
onato, adeoque indubitato Juris Nobilita-
ti usi fuissent.

Secundo. Quia item Avia Paternorum possessio-
ne Bonorum, Jure hereditario palam
fruerentur; non secus.

fruerentur; non secus.
Tertio Ettalium Familiarum, quarum deno-
minatio in rebus Comitatus istius
Nobilium Regibus, & Protocellis com-
periretur.

Quarto. Ex qua item Familia Publicis in hocce Comitatu Officijs Synobiles non recipi-
entibus functi fuissent.

Puncto. Quorum Processus Judiciarij, seu
reales, seu Personales solis indubys
Nobilibus competentes in gremio Comi-
tatus istius promoueri, seu quoquo mo-
do definiti fuisse constarent.

Comprehending

Prílohy

REGESTUM 1733 – 1824 (TRENČIANSKA ŽUPA) – PREHĽAD VALOVIČOVCOV, UVEDENÝCH V ŇOM.

PRÍLOHA II.1./2.

ROK	MENO A PRIEZVISKO	PREZÝVKA	POZNÁMKA
1733	Joannes et Stephanus Valovics	aliter Galbavych	Continuus Nitriensi, Antiqua cottus regesta (vedený nepretržite v Nitrianskej župe)
1736	Joannes et Stephanus Valovics	aliter Galbavich	
1747	Paulus Valovics	cum filio Joannes	in Haluzicz (v Haluziach)
	Stephanus Valovics	cum filio Joannes	
	Georgius Valovics	junior cum filio Joannes	
	Andreas Valovits	cum filio Adamus	
	Martinus Valovics	cum filio Andrea et Joannes	in Kalnicz (v Kálnici), armalisti
	Joannes Valovics	cum filius et Stephanus	
	Gergius Valovics	cum filio Georgio	
	Joannes Valovits	junior cum filio Georgio cum filius Adamus, Joannes et Stephanus	
1748	Galbavi Gergius	aliter Valovics	in Beczkó (v Beckove)
1748	Valovjeh Martinus	aliter Galbavy	in Kalnicz
	Valovjeh Joannes	aliter Galbavy	
	Valovjeh Georgius	aliter Galbavy	
	Valovjeh Joannes	aliter Galbavy	
	Valovjeh Michael	aliter Galbavy	
	Valovjeh Paulus	aliter Galbavy	
	Valovjeh Stephanus	aliter Galbavy	
	Valovjeh Georgius	aliter Galbavy	
1748	Valovjeh Andreas	cum filius aliter Galbavy	in Kocsócz (v Kočovciach)
1748	Galbavi Georg	aliter Valovics	in Ivanócz (v Ivanovciach)
1748	Valovics Martinus	aliter Galbavy	in Kalnicz
	Valovics Joannes	aliter Galbavy	
	Valovics Georgius	aliter Galbavy	
1748	Kalniczky Adamus	bez aliter Galbavy	v zozname šľachty v Trenčíne
1748	Galbavy Georgius	aliter Valovics	in oppido Beczko
1748	Valovjeh Martinus	aliter Galbavy	in Kalnicz
	Joannes	aliter Galbavy	
	Georgius	aliter Galbavy	
	Joannes	aliter Galbavy	
	Michael	aliter Galbavy	
	Paulus	aliter Galbavy	
	Stephanus	aliter Galbavy	
	Georgius	aliter Galbavy	
	Andreas	cond. filius aliter Galbavy	
1754	Galbavy Georgius	aliter Valovics	in oppido Beczko
1754	Valovjeh Stephanus	aliter Galbavy	in Kalnicz
	Georgius	aliter Galbavy	
	Michael	aliter Galbavy	
	Andreas	aliter Galbavy	

Prílohy

ROK	MENO A PRIEZVISKO	PREZÝVKA	POZNÁMKA
	Georgius	aliter Galbavy	
1754	Valovjeh Adám	aliter Galbavy	in Kocsócz
1754	Galbavy Stephanus	bez aliter Valovics	in Kalnicz Dominy
	Georgius	aliter Galbavy	
	Michael	aliter Galbavy	
	Andreas	aliter Galbavy	
1765	Galbavy Adamus	bez aliter Valovics	in Kalnicz
	Georgius senior Galbavy	alias Krajcsi cum filio Georgio	
	Joannes senior Galbavy		
	Stephanus junior Galbavy	cum filio Joanne	
	Andreas Galbavy	cum filio Martino	
	Jonnes junior Galbavy	cum filio Andrea(s)	
	Stephanus senior Galbavy	cum filio Joanne	
	Georgius junior Galbavy	cum filio Georgio, omnes aliter Valovics nominati (všetci nazývaní Valovič)	
1768	Valovjeh ?	bez aliter Galbavy	Nobilium Familiarum in ... Komitatus Trenchiniensis Possessorium
1781	Joannes junior Valovics	cum filio Joanne	In Kalnicz
	Joannes senior Valovics	cum filio Joanne	
	Joannes Palkyech Valovics	cum filius Andr. Joanne	
	Adamo		
	Georgius Valovics junior Ceteba (?)		
	Andreas Valovics	cum filio Massimo (?)	
	Stephanus Valovics	cum filio Joannes	
1781	Valovics Andreas	cum filio Andreas	in Kalnicz
	Georgius		
	Joannes	cum filio Joanne	
	Joannes	cum filius Stephanus et Andrea	
	Joannes	cum filius Andrea et Joanne	
	Stephanus	cum filius Joanne	
1802	Georgius Valovits Galbavý	aliter Krajcsy	In Kalnicz, Dominy Beczkó
	Joannes Valovits Galbavy	filius Andreas, Joannes	
	Andreas Valovits Galbavy	fil. Andreas, Adamus, Joannes	
	Andreas Valovits Galbavy	alit. Istokech, fil. Andreas, Adamus, Joannes	
	Stephanus Valovits Galbavy	alit. Istokech, fil. Stephnus	
	Georgius Valovits Galbavy	alit. Istokech, fil. Andreas, Joannes, pater Georgius in Kocsócz...servit	
	Adamus Valovits Galbavy	alit. Istokech, fil. Stephanus, Adamus	
	Andreas Valovits Galbavy	aliter Palkech	
	Joannes Valovits Galbavy	alit. Palkech, fil. Stephanus	
	Adamus Valovits Galbavy	alit. Palkech, fil. Andreas, Adamus	
	Georgius Valovits Galbavy	alit. Palkech, fil. Adamus	
1824	Valovics alias Galbavi Andreas		Kalnicz Domini Beczko

POZNÁMKY K TABUĽKE:

Regestum Familiarum, et Personarum Nobilium, in Comitatu Threnchiniensi ...

= Zoznam (súpis) rodín a osôb šľachty patriacich k trenčianskej spoločnosti

aliter, alias zvaný, alebo

cum filius, filio ako syn

in Kalnicz Dominy v sídle Kálnica

In Kalnicz Dominii Beczkó v Kálnici, panstvo Beckov

pater otec

servit sluha, služobný

pro v prospech

ex z, zo, od

senior najstarší

junior mladý, mládenec

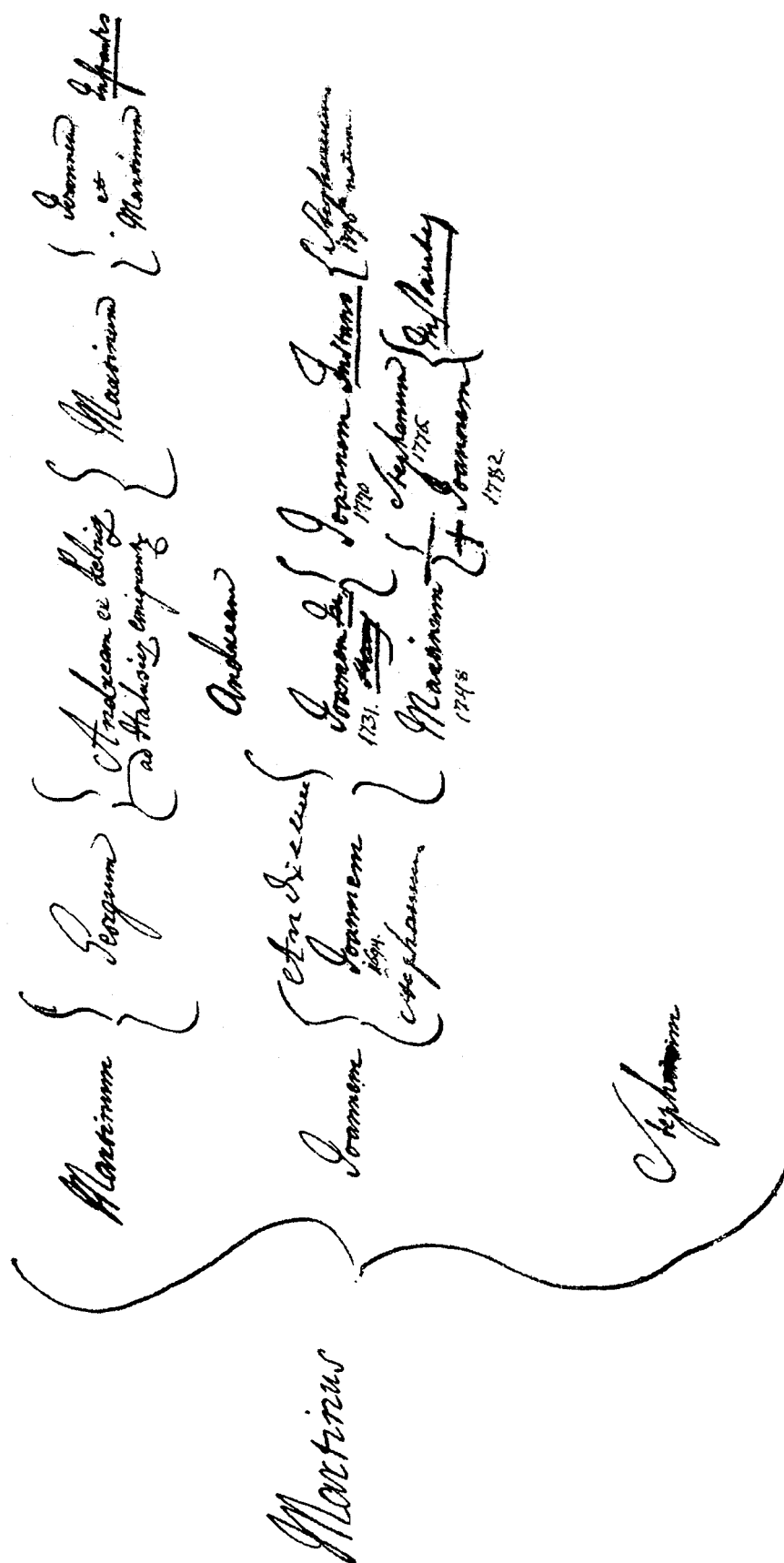
prioris prednejší, predný, resp. vzácnejší, lepší, vynikajúcejší

PRAMENŤ:

MV SR ŠA Bytča. TrŽ – I. Nobilitaria. Regestum 1733 – 1824.

PRÍLOHA II./2. 1.

RODOSTROM MARTINA VALOVIČA. ORIGINÁL.

Prílohy

PRÍLOHA II./3.

VÝPIS ZO SÚPISOV ŠLACHTY NITRIANSKEJ ŽUPY OD ROKU 1639 DO ROKU 1830.

ROK	LOKALITA	MENO A PRIEZVISKO	STATUS	DOKUMENT
1677	Csejtha (Čachtice)	Andreas Kalnicki alias Stephanides	libertín (L)	Regestum ... (Súpis šľachty ...)
		Andres Kalnicki alias Stephanides	kurialista-Armalista (K + A)	Súpis port
	Želovany + Komárno	Andreas Kalnicki	K+A	Regestum ... (Súpis šľachty ...)
1678	Čachtice	Andreas Kalnický als Stephanides	K+A	Súpis port
1684	Čachtice	Stephan Kalnicki	K+A	Regestum
1688	Želovany + Komárno	Andreas Kalniczki	Possessionati	Regestum taxarum
		Joan Kalniczki		
		Michael Kalniczki		
1716	Želovany + Komárno	Joan Valovics	A	Regestum
1718	Želovany + Komárno	Joan Valovics	A	Daňový súpis libertínov
okolo roku 1730	Čachtice	Joannes Valovics	A	Regestum
1732	Želovany	Joannes Valovics	A	Regestum
1733	Želovany	Joannes Valovics	A	Regestum
1734	Želovany	Joannes Valovics	A	Regestum Nobilium
1735	Čachtice	Stephanus Valovics Recta (priamo, rovno)	A	Regestum Nobilium Taxa
	Želovany	Georg Valovics	A	dtto
1737	Želovany	Michael Kalniczky	L	Regestum Libertinarum, Nobiles
1740	Čachtice	Valovicz (asi Stephanus)	K+A	Regestum Duorum Nobilit.
	Želovany	Joannes Valovics	K+A	dtto
1744	Čachtice, Želovany, Komárno	Joannes Valovics	K+A	Regestum
1780	Želovany	Joannes Valovics alias Galbavy	Nobilles (N)	Regesterium D.D.Nobilium Processus Vagujhelliensis Universitati exhibitum – Revisum
	Želovany	Joannes Valovics alias Galbavy cum filio Paulo	N	Regesterium Dominorum Nobilium ni Processu Vaga Ujheliensi degenium 1780
1781	Želovany	Joannes Valovics alias Galbavy	N	Regesterium Nobilium Komitatus Nitriensis de Anno 1781 Mensis Junii confectum, ac Sigillo authentico munitum
1793	Želovany	Joannes Valovics alias Galbavy cum Filiis Paulo, et Sigismondo	N	Conscriptio Nobilium 1793 Processus Vágujheliensis

Prílohy

ROK	LOKALITA	MENO A PRIEZVISKO	STATUS	DOKUMENT
19. 5. 1794	Želovany	Joannes Valovics cum Filiis Paulo et Sigismundo	N	Sub Generali congregatione Publico exhibita
5. 5. 1795	Želovany	Joannes Vallovics cum Filiis Paulo, Sismundo, et Donato	N	dtto
1796	Želovany	Joannes Valovics alias Galbavy cum Filiis Paulo, et Sigismundo	N	Conscriptio Dominorum Magnatum, et Nobilium 1796 (pre proces v Novom Meste nad Váhom)
nedatované, pravdepodobne 1809	bez uvedenia	Vallovics (+ nečitateľné meno) és János	N	Žiadosť o potvrdenie šľachtictva (voľný preklad z maďarčiny)
9. 3. 1836	bez uvedenia	Michaelis et Joannis Fratrum Valovits	N	Elenchus Actorum Nobilitarium et Publico ad Officium Fiscalatus inviaturum
Observationes 31. 8. 1837				
1824	Velké Orvište	Valovics Donatus	N	Processus Vag ujheliensis 1824

PRAMĚŇ:

MV SR ŠA Nitra. Nobilitarium. Súpis šľachty. Škatuľa č. 1, roky 1639 – 1730, Škatuľa č. 2, roky 1731 – 1796, Škatuľa č. 3, roky 1804 – 1830.

POZNÁMKA:

Želovany a Komárno boli osady, patriace k Čachticiam.

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita in
e nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritatis virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelesti ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et ob posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo demeopsi futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
subiectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
elementis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
rae eminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentis litteras nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritatis (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostra
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

III. VÝPISY Z MATRÍK

1. Výpis z matriky z roku 1826.
2. Výpis z matriky narodených vo farnosti r. kat. cirkvi v Beckove v rokoch 1676 – 1748.
3. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Palkech.
4. Genealógia – rod Valovič, línia Palkech.
5. Rodostrom – rod Valovič, línia Palkech.
Rodostrom – rod Valovič, Jaslovsko – Bohunická línia.
6. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Ištók.
7. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, línia Valovič – Valech.
8. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci bez prímena.
9. Výpis z matriky farnosti ev. a. v. cirkvi v Beckove, Valovičovci s prímenami Martinech, Krajtsech a Galbavých.

PRÍLOHA III./1.

VÝPIS Z MATRIKY Z ROKU 1826.

+
 Infra scriptas Virtutes presentium firm fieri, quod in Lib. Matriculis Eccl.
 sue Oppidi Berek, I. Sottui Treuchmense: ingremiati, ac in Diocesi Nitriensi:
 in Hungaria existens, Reperiatur sequentibus terminis scriptum:
 Anno 1804: die 31. Ianuarii, Baptizatus est Infans Nominis Joannes, filius
 Joannis Vallerger, et - - - Reliqui resper: Mater, et Patris nesciunt nom sunt.
 Anno 1731: die 13. Octob. Baptizari Infansem Joannem, Natum de Patre
 Joanne Valovics, Eva Matre. Patris: Martinus Mastiz, Cascharina Mastiz.
 Anno 1770. die 3. Aprilis, Baptizatus est Infans Nominis Joannes, per Do-
 minum Barochum, ex Patre Nobili: Joanne Valovics, Matre Eva Viktori; Patris
 Levantis: Andrea Mastiz, et Cascharina Krajčovic. Kalmice.
 In quorum Majorum Idem has Nominis meo subscripsit, ac sigillo utuali
 communiat, ex hinc in Adibus Residencie Barochialis Berekensis,
 die 28. Augusti. Anno 1804.
 Josephus Babilovics
 Barochus Berekensis
 collatum in omnibus coherere in fine
 subdignis recognoscimus Berekensi die 2. May 1804.
 Gustavus Archiducis de Cadmi Gattus Treuchmensis
 Franciscus Thayer de Early ejusd. Gattus Invalide

PRÍLOHA III./2.

VÝPIS Z MATRIKY NARODENÝCH VO FARNOSTI RÍMSKOKATOLÍCKEJ CIRKVI V BECKOVE V ROKOCH 1676 – 1748.

Joanni Balowych (Valovych?), Kálnica, nar. 2. febr. 1679, rodičia ?
Martino Galovics (Valovič?), obec ?, nar. 15. júna 1679, otec **Stephany**, matka **Magdaléna**
Joan, 31. január 1694, filius (syn) **Jiří Wallowycs** + ďalší text chýba
Georgius, 7. august 1694, filius **Martini Walowitz** + **Dorota Záhorák**, Kalnicz
Stephanus, 18. október 1702, otec **Stephany Valovics** + ? nečitateľný zápis
Andreas, 18. marec 1730, rod.: **Joanne Valo** + **Eva**, Kalnicz
Andreas, 16. nov. 1730, natus de Matre **Dorothea Valovich** Advena, ďalší text nečitateľný
(narodený matke Dorote Valovičovej cudzinke, prisťahovalej)
Joannem, 13. máj 1731, rodičia: **Joanne Valovich** + **Eva**, Kalnicz
Eva, 30. jan. 1734, rod.: **Joannes Valo** + **Eva**, Kalnicz
Stephanus, 10. jún 1738, rod.: **Joanne Valovich** + **Eva**, Kalnitz
Georgius Valo(vi)cs, 29. máj 1739, rod.: **Joannes Valo** + **Eva**, Kalnicz (?)

Roky 1740 – 1742 chýbajú

Joannes, 25. sept. 1743, rod. **Joannes Galbavy aliter Valovicz** + **Catherina**, Kalnicz

Roky 1744 – 1747 chýbajú

Martinus, 26. apríl 1748, rod. **Joannes Walowics** + **Eva**, Kalnicz
Eva, 24. dec. 1749, rod. **Joannes Franyo** + **Eva**, krstní rodičia: **Joanni Valyo** + **Eva contarte** (?)
Andrea Walowinich, Kalnicz

Rok 1572 chýba

Stephanus, 2. sept. 1753, rod. **Joanne Valovics** + **Catherina**, Kalnicz
Adamus, 4. dec. 1754, rod.: **Adamus Valovics** + **Eva**, Kalnicz
Joannes, 30. sept. 1756, rod.: **Joannes Valovics** + **Catherina**, Kalnicz
Joannes, 16 nov. 1756, rod.: **Joannes Valovics** + **Anna Minar** (?), Kalnicz
Eva, 3. dec. 1756, rod.: **Joannes Valovics** + **Juliska Hlatký**, Kalnicz.

Ďalej sa Valovičovci uvádzajú iba krstní rodičia (*ďalej len skratka KR*):

9. jan. 1757 – **Štefan Valovics** + **Juliska Valovič**
ako KR syna (meno?) Jána Krchnavých a Anny Hladkých,

26. jan. 1757 – **Eva Valovics**, manž. **Andreja Dovinich**
ako krstná mater Evy Franyovej (rod.: Ján a Katarína Franyo)

19. febr. 1757 – **Georgio Valovicz** + **Anna Timoraczky**,
ako KR Adama, syna Adama Gonyo a Evy Hlatkej

30. jún 1758 – **Steph. Valovitz** + **Catharina Vlk**,
ako KR Andreasa, syna Andreja Jakuša a Anny Hlatký

Prílohy

30. aug. 1758 – **Joanne Valovicz + Anna Gywanska**,
ako KR Evy, dcéry Joanne Michalik + Eva Kukuczкова
24. dec. 1758 – **Stephano Valovicz + Anna Filip**,
ako KR Andreasa Jakus, syna Andreasa Jakus + Cat. Hlatky
19. (9.?) jan. 1759 – **Gergio Galovicz + Cath. Paulova**,
ako KR Štefana, syna Štefana Dovinich a Anny Hlatky
19. jún 1759 – **Georgio Valovicz + Anna Eskuzy (?)**
ako KR Evy, dcéry Jána Provazníka + Anny Barton
27. júl 1759 – **Ján Valovicz + Anna Kracsala**,
ako KR Catharíny, dcéry Jána Maczovjecz a Anny Sedlak
10. nov. 1759 – **Ján Valovicz + Cath. Jakus**,
ako KR Jánovi, synovi Andreja Michalika + Judity Paulege
26. okt. 1759 – **Eva Valovicz + Andrej Paulege**,
ako KR Evy, dcéry Jána Jastrab a Anny Svaro

PRAMEŇ:

*MV SR ŠA Bratislava, Archívny fond: Zbierka cirkevných matrík r. kat. farský
úrad farnosť Beckov, sig. filmu č. 13 a 14, matriky č. 36 a 37.*

Prílohy

PRÍLOHA III./3.

VÝPIS Z MATRIKY FARNOSTI EVANJELICKEJ AUGSBURSKÉHO VYZNANIA V BECKOVE, LÍNIA VALOVIČ – PALKECH

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Georgius Valovits Palkech (1776 ?) + Anna Schelvesta	Anna	21. 7. 1796	?		
	Catharina	? 4. 1798			
	Adamus	6. 10. 1800			nevesta: Katarína Latzkech
	Andreas	18. 4. 1803	4. 11. 1804		
	Eva	2. 10. 1805			
	Joannes	28. 10. 1808	28. 10. 1808		
	Andreas	21. 8. 1811			
	Anna	15. 12. 1813	10. 2. 1819		
	Susanna	7. 9. 1816			
Adamus Valovits Palkech (1780 ?) + Anna Schvarech (Schvarcéch)	Joannes	? 1. 1801 (medzi 13. a 17. 1)			
	Susanna	21. 2. 1804			
	Adamus	27. 1. 1797			
Andreas Valovits Palkech (1793 ?) + Anna Michalik	Stephan	22. 11. 1813	8. 5. 1816		
	Anna	23. 2. 1817			
	Johanes	6. 3. 1819	28. 2. 1820		
	Paulus	2. 2. 1821	4. 7. 1821		
	Susanna	4. 3. 1823	31. 7. 1825		
	Andreas	8. 2. 1826	23. 6. 1827		
	Catharina	25. 1. 1829			
	Susanna	8. 2. 1832	8. 2. 1832		
Adam Valovits Palkech (6. 10. 1800 – ?) + Catharina Latzkech	Eva	16. 4. 1819			
	Joannes	12. 10. 1821			nevesta: Katarína Valovits Martinech
	Susanna	17. 2. 1826			
	Catharina	5. 10. 1830			
	Anna	7. 3. 1836			
Andreas Valovits Palkech (1811- ?) + Susanna Valovits (1806 -27. 9. 1866, ako vdova, cholera), Kálnica č. 57	Adamus	10. 1. 1836	10. 1836		
	Andreas	6. 12. 1836			nevesta: Anna Krchnavy
	Anna	18. 1. 1839			
János Valovits Palkech + Katalin Valovits Martinech (1820 – 5. 5. 1874, vodnatieľka), Kálnica č. 58	Adam	19. 7. 1847	4. 10. 1866		
	Anna	nov. 1849	7. 2. 1932		
	Ján	26. 2. 1857			
	Pawel	16. 11. 1858			nevesta: Zuzanna Masárová, Kálnica, č. 58
	Štefan	14. 5. 1862			

Prílohy

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Pavel Valovics Palkech + Eva Valovics, Kálnica č. 38	Katharina	12. 10. 1851			
	Susanna	7. 2. 1854			
	Ján	13. 10. 1856			
	Anna	18. 9. 1859			
	Eva	5. 7. 1862			
	Pawel	18. 9. 1863	30. 9. 1866 cholera		
Andreas Valovics Palkech + Anna Krchnavy, Kálnica č. 57	Štefan	1872		8. 11. 1896	Nevesta: Katarína Kraváriková (1875 –)
	Susanna	7. 9. 1859		10. 9. 1881	Ján Paulech, rod. Ján Paulech a Katarína Hlatký
	Anna	6. 12. 1862		12. 11. 1881	Ján Šicko, rod. Adam Šicko a Anna Plesnivý
	Eva	25. 12. 1864	17. 10. 1867 cholera		
	Ondrej	20. 5. 1869	26. 5. 1869		
	Juditha	10. 5. 1875		?	Adamus Filipp (nar. 1788)
Pavel Valovics Palkech (16. 11. 1858 – ?) + Zuzanna Masárová	Pavel	18. 7. 1885	11. 8. 1924	14. 2. 1909	nevesta: Anna Dovinová (12. 5. 1887- 8. 12. 1972, rodičia: Ján Dovina + Zuzanna Bednáríková, Kálnica, č. 47
Pavel Walovič (P.) (18. 7. 1885 – 11. 8. 1924) + Anna Dovinová (12. 5. 1887 – 8. 12. 1972)	Anna	21. 10. 1912	26. 7. 1998	21. 1. 1930	ženích: Pavel Barinych (31. 12. 1909 – 16. 6. 1985), rodičia: Štefan Barinych a Eva, rod. Hladká
	Mária	28. 2. 1919	27. 9. 1988	28. 10. 1940	ženích: Štefan Pevný (18. 8. 1910 -5. 7. 1995), Veľké Stankovce
	Štefan	4. 3. 1922	13. 3. 1989	?	nevesta: Alžbeta Micháliková, Krivosúd – Bodovka, bezdetný
Štefan Valovič (P.) (30. 10. 1872 – 5. 5. 1945) + Katarína Kraváriková	Ondrej	30. 11. 1904	17. 11. 1893	29. 1. 1929	nevesta: Katarína Hladká (14. 2. 1909 – 9. 11. 1980) rodičia: Ondrej Hladký a Katarína Valovičová
	Štefan	19. 3. 1911	17. 1. 1994	?	nevesta: Kristína Babeková (21. 11. 1914 – 8. 11. 1996)
	Pavel	7. 9. 1913	1. 10. 1995	17. 2. 1941	nevesta: Zuzanna Ševčíková (17. 11. 1916 – 1. 5. 1996), rodičia: Ján Ševčík a Anna Bednáríková, Kálnica č. 180
	Anna				vydatá Šuranová
	Zuzanna				vydatá Plačeková, USA, Florida
	Katarína				vydatá Moravčíková
	Eva				vydatá Hladká
Ondrej Valovič (P.) (30. 10. 1904 – 17. 11. 1893) + Katarína Hladká (14. 2. 1909 – 9. 11. 1980)	Ján	22. 12. 1931			
	Zuzanna	5. 2. 1930			vydatá Juríková
	Anna	5. 12. 1934			vydatá Krajčíková

Prílohy

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Štefan Valovič (P.) (19. 3. 1911 – 17. 1. 1994) + Kristína Babeková (21. 11. 1914 – 8. 11. 1996)	Amália	6. 8. 1935			vydatá Bednáriková
	Štefan	10. 9. 1937	19. 4. 1991		nevesta: Alžbeta Hajdučinová (8. 3. 1941 –)
Pavel Valovič (P.) (7. 9. 1913 – 1. 10. 1995) + Zuzanna Ševčíková (19. 11. 1916 – 1. 5. 1996)	Milan	26. 11. 1941			nevesta: Viera Maderičová (8. 10. 1944 –)
	Zuzanna	7. 4. 1949			ženích: Peter Sedlák (22. 4. 1946 –)
Ján Valovič (P.) (22. 12. 1931 –) + ?	Peter	1. 12. 1961			
	Jana	1964			
Milan Valovič (P.) (26. 11. 1941 –) + Viera Maderičová (8. 10. 1944 –)	Miroslava	28. 12. 1963			vydatá Ondrejčíková
	Radoslava	15. 8. ?			
Anna Valovičová (P.) (21. 10. 1912 – 26. 7. 1998) + Pavel Barinych (31. 12. 1909 – 16. 6. 1985)	Ján	23. 9. 1930	23. 9. 1930		
	Zuzanna	9. 9. 1931			vydatá Haluzová
	Pavel	2. 10. 1940			manželka: Rozália Csóková
	Anna	4. 11. 1941			vydatá Masárová
	Vlasta	24. 1. 1946			vydatá Kubáková
Mária Valovičová (P.) (22. 2. 1919 – 27. 3. 1988) + Štefan Pevný (18. 8. 1910 – 5. 7. 1995), V. Stankovce	Darina	13. 8. 1941		31. 12. 1936	vydatá Ikášová (ženích: Beckov)
	Dušan	22. 1. 1943			slobodný, starý mládenec
	Slavomír	6. 9. 1947		1. 9. 1980	manželka: Mária Bezunková
Štefan Valovič (P.) (4. 3. 1922 – 13. 3. 1989) + Alžbeta Micháliková					bezdetný
Štefan Valovič (P.) (10. 9. 1937 – 19. 4. 1991) + A. Hajdučinová	Štefan	24. 8. 1968			
	Ľubica	10. 9. 1969			
	Eva	2. 10. 1972			
Amália Valovičová (P.) 6. 8. 1935 + Ján Bednárik	Vierka	14. 10. 1968			
	Ján	3. 4. 1960			
	Jaroslav	30. 12. 1965			

PRAMENE:

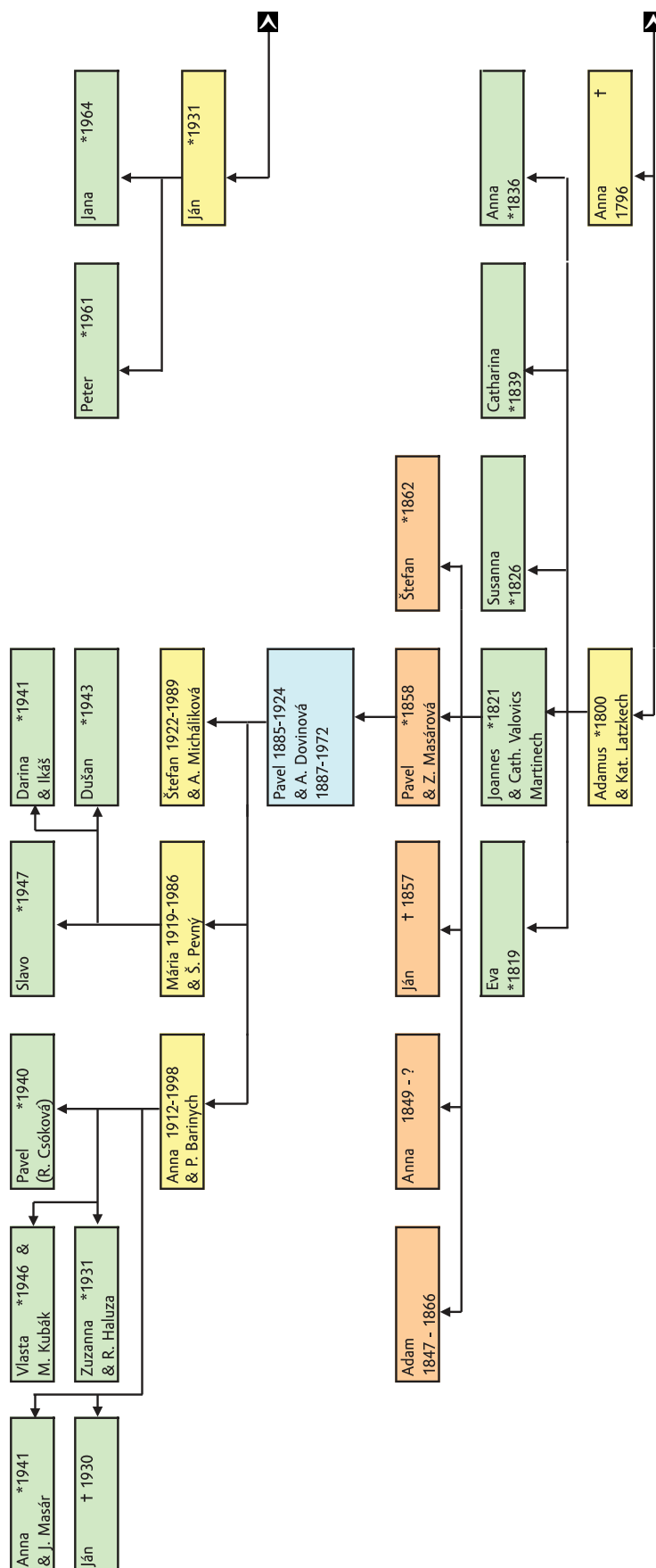
MV SR ŠA Bratislava. Achívny fond Zbierky cirkevných matrík. Farnosť Beckov ev.a.v. Matriky č. 43, 44, 45, 46

Sig. filmu 18 a 19.

Matriky OÚ v Kálnici a v Beckove.

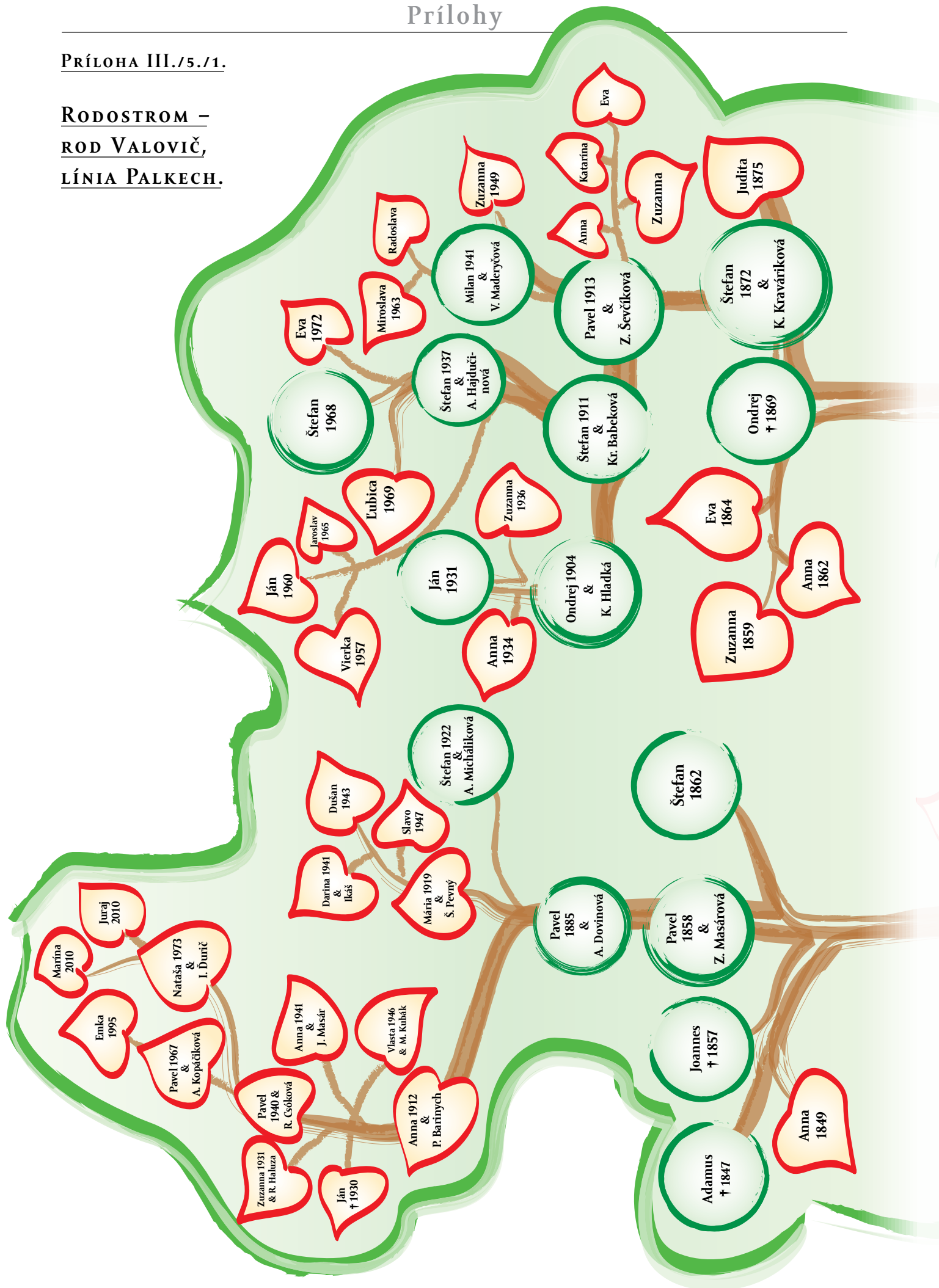
PRÍLOHA III./4.

GENEALÓGIA – ROD VALOVIČ, LÍNIA PALKECH.

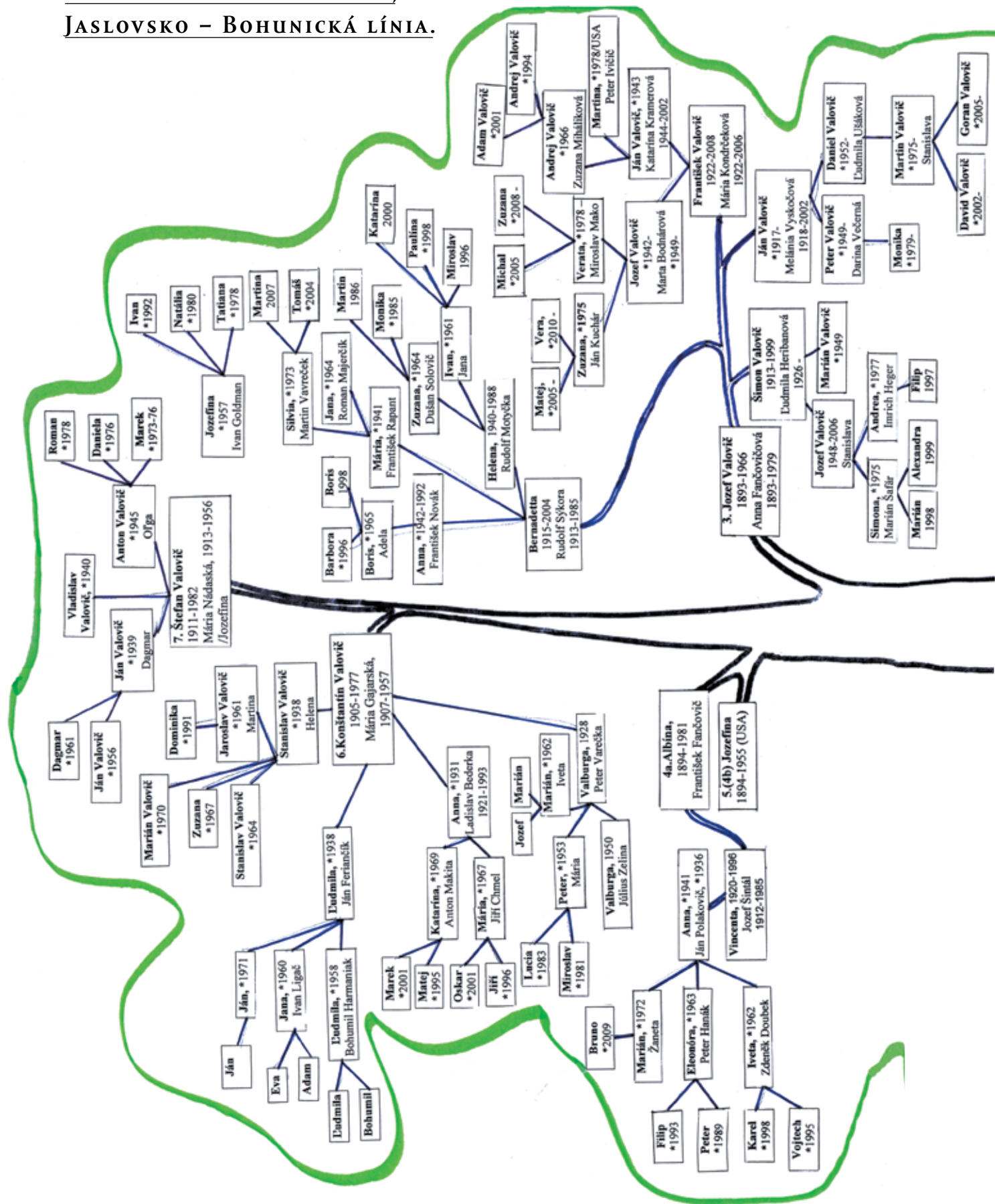
PRÍLOHA III./5./1.

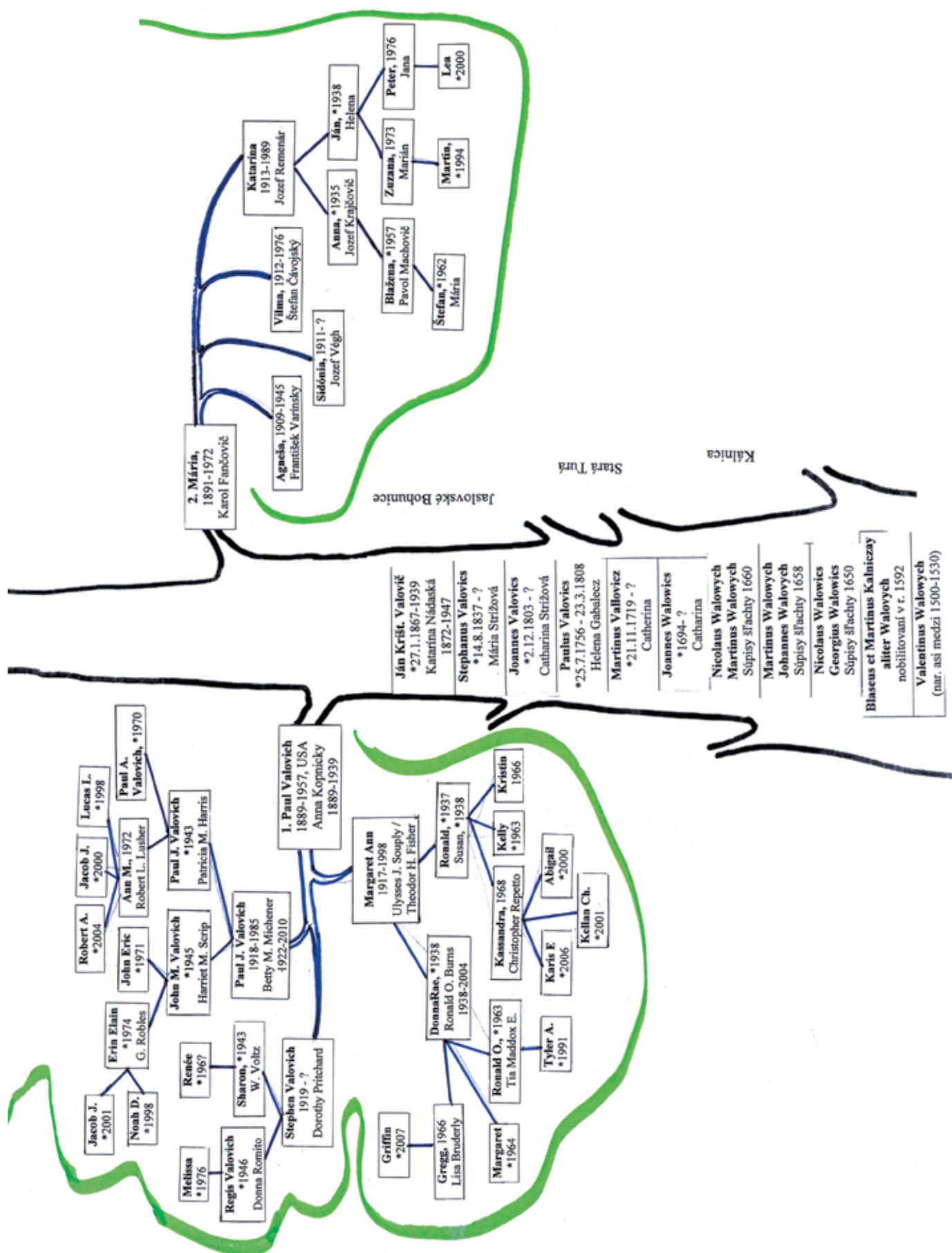
RODOSTROM –
ROD VALOVIČ,
LÍNIA PALKECH.

PRÍLOHA III./5./2.

RODOSTROM – ROD VALOVIČ,
JASLOVSKO – BOHUNICKÁ LÍNIA.

Prílohy

PRÍLOHA III./6.

VÝPIS Z MATRIKY FARNOSTI EVANJELICKEJ AUGSBURSKÉHO VYZNANIA v BECKOVE, LÍNIA VALOVIČ – IŠTOK

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Joannes Valovits + Catharina Valovits Istok	Stephanus	18. 2. 1796			
	Anna	6. 7. 1798			
	Catharina	28. 12. 1800			
	Adamus	24. 3. 1803	?		
	Adamus	20. 5. 1805			
	Andreas	25. 9. 1815			
Stephanus Valovits aliter Istok + Catherina Victory	Catharina	29. 10. 1796			
	Stephanus	8. 10. 1801			Catherina Valovits
Andreas Valovits Istok + Eva Gela	Stephanus	8. 7. 1806			
Andreas Valovits Istok + Catharina Jeschko	Anna	16. 7. 1809			
	Stephanus	30. 4. 1812			
	Joannes	30. 3. 1815			
	Catharina	13. 9. 1817			
Andreas Valovits Istok + Maria Buday	Stephanus	12. 11. 1816	?		bez mužských potomkov
	Anna	11. 12. 1818			
	Eva	9. 1. 1822			
	Stephanus	19. 9. 1825	19. 9. 1825		
Adam Valovits Istok (nar. 1802?) + Anna Kijatz	Stephan	30. 12. 1822			
	Andreas	2. 10. 1824			
	Catharina	15. 8. 1827			
	Maria	27. 2. 1831			
Andreas Valovits Istok (nar. 1808?) + Eva Valovits Galbavy	Joannes	10. 1. 1828	10. 1. 1828		
	Andreas	17. 2. 1831			
	Johannes	21. 6. 1834			
Steph. Valovits Istok (1801 – 18. 6. 1874) + Cath. Valovits (jan/febr. 1801 – 6. 7. 1875)	Andreas	27. 9. 1825			(č. 56)
	Catharina	20. 3. 1828			
	Paullus	24. 1. 1831	24. 1. 1831		
	Stephanus	7. 8. 1833	7. 8. 1833		
	Georgius	6. 7. 1836			
	Eva	17. 2. 1838			
	Zsuzsánna	1. 10. 1845			
Adamus Valovits Istok, 1814 ? + Eva Schewfscik	Anna	21. 12. 1834			
András Valovits Istók, zeman + Maszarech Katalin, zemianka 1805 – 17. 7. 1872	Anna	4. 6. 1840			(č. 60)
	István	1848			
	János	1849	jún 1850		
	Mária	jan. 1878	8. 10. 1881		

Prílohy

➤ RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Georg Valovits (Istók), 1896?, + Katherina Filip	Stefan	3. 4. 1861			Anna Mišech, nar. 1868
	Anna	15. 9. 1863	?		
	Anna	1867			Ján Jaššo (1864), Velké Stankovce
	Mária	jan. 1878	8. 10. 1881		
Ondrej Valovič – Ištók + Zuzanna Adamkovič, č. d. 60	Andrej	1875		13. 11. 1904	Anna Kukučka, nar. 1885
Ondrej Valovič-Ištók, 1875 + Anna Kukučková- Michalíková, 1885 sobáš 13. 11. 1904	Ondrej	5. 9. 1905	1999	5. 5. 1936	Zuzanna Hladká, nar . 7. 11. 1916
	Ján	11. 8. 1907	1973	23. 5. 1939	Zuzanna (Anna?) Krchnavá
	Anna	1. 6. 1910		13. 2. 1933	Ján Mojžiš, Velké Stankovce
	Pavel	23. 5. 1915			

PRAMENE:

MV SR, ŠA Bratislava. Archívny fond Zbierky cirkevných matrík. Farnosť Beckov ev. a. v. Matriky č. 43, 44, 45, 46.

Sig. filmu 18 a 19.

Matriky OÚ v Kálnici a v Beckove.

Prílohy

PRÍLOHA III./7.

VÝPIS Z MATRIKY FARNOSTI EVANJELICKEJ AUGSBURSKÉHO VYZNANIA V BECKOVE LÍNIA, VALOVIČ – VALECH

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Stephanus Valovits Valech, 1820- 4. 10. 1867, Kálnica, č. 43 + Anna Valovits Palkech, 1817- 18. 10. 1891	Andreas	3. 3. 1839	27. 2. 1928		
	Eva	10. 12. 1840			
	Zsuzsanna	1849			
	István	27. 1. 1844	23. 3. 1853		
	György	24. 4. 1845			
	János	1850	1. 1. 1851		
	Susanna	12. 1. 1856	7. 1. 1932		
István Valovits Valech + Katalin Pavlech, 1820 – 28. 9. 1866	Andreas	8. 10. 1844			Kálnica, č. 43
	Eva	10. 9. 1847			
János Valovits Valech + Anna Viktory	Adam	1849			
	Zsuzsi	1850			
Ondrej Valovits (Valech), č. 56, + Anna Krchnavy	Anna	6. 12. 1862			
	Eva	9. 1. 1822			
	Stephanus	19. 9. 1825	19. 9. 1825		

PRAMENE:

MV SR ŠA Bratislava. Archívny fond Zbierky cirkevných matrik. Farnosť Beckov, ev. a. v.
Matriky č. 43, 44, 45, 46, Sig. f. 18 a 19.

Prílohy

PRÍLOHA III./8.

VÝPIS Z MATRIKY FARNOSTI EVANJELICKEJ AUGSBURSKÉHO VYZNANIA V BECKOVE, LÍNIA VALOVIČ – BEZ PRÍMENA

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Andreas Valovics, nar. 1774 (?) + Eva Szamecz (Zamecz)	Anna	29. 5. 1794			
	Andreas	13. 5. 1795			
Andreas Valovits, nar. 1775 (?) + Eva Filip	Eva	22. 3. 1795			
Andreas Valovits, nar. 1777 (?) + Eva Sadetzky	Eva	30. 4. 1797			
	Adamus	22. 10. 1799			
	Joannes	1. 6. 1803			
Georgius Valovits, nar. 1778 (?) + Anna Hráksala (Krátsala ?)	Susanna	6. 10. 1798			
Stephanus Valovits, nar. 1779 (?) + Catharina Valovits	Anna	10. 11. 1799			
	Johannes	23. 6. 1846		7. 2. 1876	Katerina Jurik (23 rokov), Kálnica, č. 56, zemanía
Stephanus Valovits, nar. 1780 (?) + Catharina Valovits Martinech	Catharina	17. 1. 1801			
	Anna	28. 5. 1803			
	Eva	14. 2. 1806			
	Susanna	10. 12. 1808			
	Anna	19. 4. 1811			
	Stephan	23. 3. 1819			
	Joannes	17. 11. 1823	17. 11. 1823		
Štefan Valovics, nar. 1784 (?), Beckov, č. 4 + Maria Sedlacsek, sluhovia	Mario	11. 9. 1804			
	Anna	2. 8. 1805	2. 8. 1805		
	Mária	17. 1. 1810	17. 1. 1810		
Andreas Valovits, nar. 1793 (?) + Susana Victori	Anna	31. 3. 1813			
	Joannes	3. 12. 1815	29. 6. 1866		Kálnica, č. 41
Stephan Valovits, nar. 1797 (?) + Susanna Filip	Catharina	20. 6. 1817			
	Johannes	23. 1. 1820	?		
	Stephan	23. 7. 1822	4. 8. 1887		Kálnica, č. 22, zomrel ako vdovec na tbc.
	Johannes	22. 10. 1824			
	Adam	8. 10. 1827			
	Paullus	23. 1. 1831			
	Andreas	3. 4. 1834	3. 4. 1834		
Johannes Valovits, nar. 1818 (?) + Eva Schwarech	Johannes	27. 8. 1838			
Stephan Valovits, nar. 1822 (?) + Catherina Pawlech	Anna	23. 1. 1842			Kálnica, č. 43
	Susanna	4. 5. 1852			
	Ján	3. 2. 1855			
	Štepan	13. 7. 1856			
	Catharina	2. 4. 1859			
	Juditha	22. 4. 1862	4. 10. 1867		príčina úmrtia: cholera

Prílohy

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Ondrej Valovics, nar. 1830 (?) + Katarina Jakuš	Zuzanna	9. 9. 1851			
Adam Valovits, nar. 1830 (?) + Katalin Jakus, apríl 1825 – 23. 11. 1887	Katarína	1844		16. 10. 1866	Štefan Valovič, nar. 1841, syn Andreja Valoviča a Anny Krchnavej, Kálnica, č. 57
	Anna	1850			
	Ján	26. 3. 1853			
	Eva	7. 6. 1856			
	Adam	28. 5. 1859		3. 9. 1881	Katarína Paulus
	Štefan	1. 7. 1862			
	Zuzanna	6. 3. 1865	29. 9. 1866		príčina úmrtia: cholera
	Pavel	jún 1868	1. 3. 1880		príčina úmrtia: zápal pečene
István Valovics, nar. 1830 – 32 (?) + Anna Pawlech, Kálnica, č. 38	Anna	15. 10. 1852	25. 1. 1853		
	Ondrej	15. 10. 1852	27. 12. 1852		
Ján Valovics, nar. 1833 (?) + Katherina Valovics, Kálnica, č. 58	Katherina	29. 4. 1853		?	Ján Krchnavý, vdovec, \38 rokov
Ján Valovits, Vieska, č. 1 + Anna Janoschech, sluhovia	Ján	12. 12. 1860	18. 6. 1873		príčina úmrtia: osýpky, Kálnica, č. 5
Ondrej Valovits (zadný) + Eva Viktory	Štefan	25. 5. 1863	16. 11. 1881		Kálnica, č. 43 (42?)
	Ondrej	18. 9. 1865			
	Anna	1872		4. 10. 1891	Štefan Čikel, 29 rokov
	Katerina	sept. 1873	29. 6. 1874		príčina úmrtia: žjerka ?
	Pavel	jan. 1882	17. 3. 1882		príčina úmrtia: osýpky
Ján Walovič, nar. 1869 + Zuzanna Masár, nar. 1873, sobáš 28. 1. 1894					syn: Andreja Waloviča+ Evy Viktory, Kál. č. 43, roľ.
					dcéra: Adama Masára+ Kat. Juríkovej, Kál. č. 18, roľ.
Andrej Walovič, nar. 1866 + Anna Masár, nar. 1882, sobáš: 9. 6. 1901					syn: rodičia neuvedení
					dcéra: Pavla Masára+ Kat. Škúci, Hrádok, č. 46, roľ.

PRAMENE:

MV SR ŠA Bratislava. Archívny fond Zbierky cirkevných matrik. Farnosť Beckov, ev. a. v. Matriky č. 43, 44, 45, 46, Sig. filmu 18 a 19.

Prílohy

PRÍLOHA III./9.

VÝPIS Z MATRIKY FARNOSTI EVANJELICKEJ AUGSBURSKÉHO VYZNANIA v BECKOVE, VALOVIČ – S PRÍMENOM MARTINECH, KRAJTSECH, GALBAVÝCH

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Adam Valovics Martinech + Anna Jakusch	Joannes	10. 9. 1806	?		
	Stepanus	22. 1. 1807			
	Adamus	15. 9. 1808			
	Joannes	20. 10. 1809			
	Emericus	7. 3. 1811			
	Eva	4. 2. 1814			
Johannes Valovits Marcinech, nar.1793 (?) + Catharina Dobiasch	Stephanus	31. 3. 1813	31. 3. 1813		
	Anna	11. 10. 1817			
	Susanna	27. 11. 1820			
	Catharina	18. 7. 1824			
Andeas Valovits Marcinech + Anna Jakusch	Catharina	6. 5. 1813			
Adam Valovits Martinech, nar.1800 (?) + Susanna Viktory(i)	Catharina	15. 8. 1820			
	Susanna	29. 1. 1823	29. 1. 1823		
	Susanna	28. 5. 1824			
	Adam	17. 3. 1827			
	Joannes	17. 12. 1835			
Stehanus Valovits Martinech, nar. 1808 + Anna Pavlech	Joannes	20. 10. 1828			
	Anna	10. 1. 1832	10. 1. 1832		
	Susanna	28. 4. 1837			
	Eva	24. 12. 1839			
	Martinus	11. 4. 1842			
	Pál	8. 5. 1845	16. 12. 1845		
	Adam	22. 12. 1847			
	Katalin	dec. 1850			
Johann Valovits Martinech nar. 1809(?) + Eva Dobiasch	Eva	18. 1. 1829			
Adam Valovits Martinech, nar. 1810 (?) + Susanna Victory	Stephanus	16. 5. 1830	16. 5. 1830		
Johannes Valovits Martinech, nar. 1813(?) + Anna Valovits Valech	Andreas	26. 10. 1833			
	Paulus	29. 4. 1836	29. 4. 1836		
	Stephanus	10. 3. 1838			
	Susanna	30. 10. 1840			
	Katalin	1. 4. 1846			
	Anna	1849			
	Ján	2. 2. 1852	5. 10. 1852		
Johannes Valovits Martinech nar. 1816 (?) + Eva Schwarech	Anna	26. 7. 1836	26. 7. 1836		

Prílohy

RODIČIA	ICH DETI	NARODENIE	ÚMRTIE	SOBÁŠ	NEVESTA / ZAŤ / ICH RODIČIA
Adam Valovits Martinech, č. 38 + Susanna Valovits Palkech	András	7. 8. 1846	17. 1. 1848		
	Adam	1848	?		
	István	1851			
	Adam	19. 4. 1855			
	Ján	4. 9. 1853	11. 1. 1854		
	Adam	19. 4. 1855			
	Ján	27. 5. 1857			
	Pawel	27. 1. 1860			
	Anna	27. 7. 1862			
Ján Valovics (Mart.), Kálnica, Rakoluby, Vieska Anna Januška (Januschka), slúžka, 1824 – 5. 2. 1871	Katherina	14. 1. 1854			
	Anna	17. 10. 1855			
	Eva	19. 5. 1858			
Adamus Valovits Krajtsech, nar. 1780 (?), + Catharina Michalik	Eva	4. 2. 1801			
Joannes Valovics, aliter Galbavy, nar. 1774 (?) + Anna Missech	Eva	14. 8. 1794			
Joannes Valovits Galbavy nar. 1779 (?) + Anna Schitzkéch	Susanna	11. 8. 1799			
	Catharina	6. 1. 1803			
	Anna	29. 10. 1807			
	Joannes	31. 8. 1810			
Andreas Valovits Galbavy nar. 1780 (?) Eva Gyuriss	Stephanus	26. 12. 1802	?		
	Stephanus	26. 12. 1803			
	Andreas	17. 10. 1807	?		
	Catharina	30. 1. 1811			
	Andreas	13. 11. 1814			
Stephanus Valovits Galbavy 1805 – 8.9.1870, Kálnica, č. 15 + Anna Jamrich	Andreas	28. 11. 1824			
	Anna	5. 12. 1829			
	Stephanus	6. 3. 1837	6. 3. 1837		
	Eva	15. 12. 1841			
Johannus Valovits Galbavy 1808 – 26. 1. 1870 + Catharina Jamrich	Susanna	28. 10. 1838			
	Stephanus	28. 2. 1841			
	Eva	5. 4. 1842			
	János	2. 8. 1844	28. 11. 1847		
	András	1847	1848		
	Adam	1849			
András Valovits Galbavy nar. 1826 (?), Kálnica, č. 46 (10?) + Anna Dovina, máj 1823 – 24.5.1887	Katalin	23. 11. 1846			
	István	1850	1850		
	Susanna	30. 10. 1851			
	Anna	26. 6. 1854			
	Štepan	26. 12. 1857			
	Eva	22. 1. 1861			

POZNÁMKA:

U osôb, uvedených v tomto výpise sme nenašli údaje, týkajúce sa sobáša a teda ani údaje o novomanželoch a ich rodičoch.

PRAMENE:

MV SR ŠA Bratislava. Archívny fond Zbierky cirkevných matrik. Farnosť Beckov ev. a. v. Matriky č. 43, 44, 45, 46, Sig. f. 18, 19.

IV. VALOVIČ VERSUS GALBAVÍ (Ý)

1. Infrascriptus – Regestum šľachtického rodu Valovjeh z roku 1748.
2. Conscriptio – Regestum libertínov – rod Galbavý z roku 1824 (v Kálnici).
3. Observationes.
4. Observationes (1824).

Copiatus Extracur.

*Infrascriptus per presentes fidem facio, et recognosco, quod
ad Privatam Requisitionem hominum de Nobili Familia
Valovitch, aliter Galbav de presenti in possessione Kalnick
Anni J. J. Ottii Transfinitum in remota residentium, et autem
huius J. J. Ottii Transfinitum Nobilium Regentibus in Kalnick
colle Relatus, sequentem fecerim de eadem indubitata
Nobili Familia Valovitch Extrascriptum, et quidem*

Regestum

*Nobilium Virorum, et Indubitatorum in Comitatu Transfinitum
de presenti degentium, possessionatorum videlicet Curialissimorum,
et Strumatistarum, respectu quorum et parte Comitatus
nulla amplius dubitatio occurrit, per Processus
conscriptum, et elaboratum, sub Generalique Congregatione
in Libera ac Regia Civitate Transfinitum die 5^a augusti
cum subsequenibus Anni 1748. celebrata publice relatum,
relectum, ac ruminatum, ad tenorem iteratorum Gratio-
sorum Confessu et per tenentialis Regi Intimatorum,
Eidem Excelso Locumtenentiali Regis Consilio humillime
et parte antelati Comitatus Transfinitum transmitti-
tetur. V. V. V. V.*

Sequuntur Curialista in Processu Inferiori. V. V.

In Kalnick.

Valovitch Martinus aliter Galbav.

Valovitch Ioannes aliter Galbav.

Valovitch Georgius aliter Galbav.

Valovitch Ioannes aliter Galbav.

Valovitch Michael aliter Galbav.

Valovitch Paulus aliter Galbav.

Valovitch Stephanus aliter Galbav.

Valovitch Georgius aliter Galbav.

Valovitch Andreas condam filius, aliter Galbav.

Conscriptio ..

CONSCRIPTIO – REGESTUM LIBERTÍNOV – ROD GALBAVÝ Z ROKU 1824 (V KÁLNICI).

Conspectus Dominiarum Nobilium in Comitatu
Trenovicensi residentium Anno 1786. Peracta, et
Primo Anno 1788, die 12^a Aprilis sub Congregatione,
sive in Libera Regia Civitate Trenovicensi, cele-
brata, Publicata. L. V.

In Procepu Inferiori.
Kalmick.

Patres.	Fili	Acjotes	Absentes.
Adam Galbay.	-	-	-
Georgius Galbay sen.	-	-	-
Calix Krajci.	Georgius	-	-
Joan: Sen: Galbay.	-	-	-
Steph: Sen: Galbay.	Joannes.	-	-
Andreas Galbay.	Markus	-	-
Joan: Sen: Galbay.	Andreas.	-	-
Steph: Sen: Galbay.	Joannes	-	-
Georg: Sen: Galbay.	Georgius.	-	-
alias Omnes Va.	-	-	-
lores dicti	-	-	-

Super cuius rei Veritate, praesentem Copiatum
extractum subscripsi: Trenovici die 21^a Janu.
Anno 1824.

Joan: Privatfili:
Hottel: Trenovici: Hoffmann.
3

Observationes

Cum Agnomau Galbari nec ipse recognoscat, nec alii sub Agnomau. illis
 illo stantes illud ipsi convenire agnoscant, in Protocollo autem 1748
 & 1768 omnes sub eodem Agnomau veniant, idcirco hic in Protocollo
 hic ipse non continetur, in usa tamen, Hoblaris, & Toporij quos
 Martinus Halmirensis existens existentiam quos apud se Armamentum
 alteram eorum Depositione in Originali Reproducitur, & per Rudol.
 ipsum Regem d. 1592. 3. Mensis Aprilis a Dapio Halmiray ad illud
 nris claretur, ac 1595 in Colloquio Forensiniensi publicatur Repro.
 didit eorum in Applicationem per Gradualium Condescendentiam non
 fuit.

Idem occurrit, cum Martinus Frater germanus fuerit Galbari
 uti Joannis Victoris.

In Protocollo 1748, et 1768 non continetur. Arum Joannis et Mar.
 itum hic in Protocollo ex Halmir ad Halmir transisse referunt.
 Idem occurrit, quod relate ad precedenti.

In Protocollo 1768 non continetur, quia Caler ejusdem Cuccinatus
 Civitatis Hiltzicampi adventu, reproducit idematum per Septimum Collis.
 Hiltzicampi pro Andrea Lodovicus Caler per d. 1765. 6. Mensis July
 emanatur, in quibus etiam Caler ejusdem Jacobi Lodovicus, Cuccinatus ambi.
 netur, iste nihilominus sequitur q. in Colloquio Hiltzicampi.

Prothorolles Duborum Nobilium

Observationes

Quia Agnomen Talbari, nec ipse recognoscit, nec alii sub Agnomine illo
venientes illud ipsi convenire agnoscant in Prothorolles autem 1746 et 1768
omnes sub eodem Agnomine veniant, idcirco hic in Prothorolles iudicium non
contentus in usu tamen Nobilitatis, et prioris quoque Nobilitatis Halimense
diffinitio, diffinitum quoque apud se Amalium Cisteracum coram Reputatio
in Originali reproducatum, et per Rudolphum Regem Anno 1592. 3° May
Aprilis per Mariam Halimam alio Valerio dargitarum et 1593 in Co
Renchinensi publicatarum reproduxit eorum tamen applicationem per gradu
lem Consensuentiam non statim
occurrit, cum Martinus Frater Germanus suus patris Joannis Valo

In Prothorolles 1768 et 1748 non continetur Joannis, et Martini
hic infectorum et Halim ad Halim transire referunt, Deum occurr
quod relate ad presentes.

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
i notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita in
e nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritibus virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmae tenentem producente ornatam et summitate vero et
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelesti ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et ob posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo demeopsi futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
ubjectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisos virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
eamentis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
rae eminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentos literas nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritibus (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostr
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

V. DOKUMENTY TÝKAJÚCE SA UZNANIA (POTVRDENIA) ŠĽAUGHTICTVA

1. Potvrdenie pre Štefana a Jána Valoviča – 1731.
2. Dokumenty z rokov 1811 – 1812
(Nos universitas, De eo Utrum, Inclyta Universitas, Opinio).
3. Dokumenty z rokov 1845 – 1846
(Poznámky k žiadosti čachtickej Valovičovskej vetvy, List Žigmunda Valoviča).

PRÍLOHA V./1.

POTVRDENIE PRE ŠTEFANA A JÁNA VALOVIČA – 1731.

B.

Infrascriptus presentium per tenorem recognosco. Eund
 Nobiles Stephanus Kalmisaj aliter Valovius An
 nos 80 et Joannes Kalmisaj aliter Valovius An
 nos aeq 80 Item Proci Martinus Filip Annos 70
 et Presqius Michalik Annos 65 In Possessione
 Kalmisa Juchto Comitatus Tremniniensi adiacente
 degentes, depositi Coram me Corporali Lucamonti
 retulerunt. Nicolaj Conz Kalmisaj aliter Valovius
 filium fuisse Martinum. Hujus autem Joannem
 istius vesi filium esse itidem Joannem Kalmisaj
 aliter Valovius actu in Zolna falva Potius Nittrid
 adiacente residentem. Supramentionatus autem Nico
 laus Kalmisaj aliter Valovius Utrum a Blahio
 vel Valentino Kalmisaj aliter Valovius in Publi
 catioe Armalium Comprahensit Condescenderat
 iidem ob antiquitatem non constare. Super quo
 presentes meos extradedi Literas Testimoniales
 In Oppido Vaeß Ughely die 6 Martij Anno 1731

Gabriel David Potius
 Nittrid Jurat.

Reverendissima Universi-
tas Praetorum, Baronum,
Magnatum, Nobilium Comitatus
Frenckmientis damus pro memo-
ria, quod Nos Felix Secunda
post Dominum secundam Epi-
phaniam in die 20mo mensis Jan-
uarii Anno 1812, modo currentis
infra scriptis legatis, in libera, ac
Regia Civitate Frenckmientis loco
altius Celebrationis Generalium Con-
gregationum, & Sessionum Nostra-
rum ab aliis destinatis pro pertra-
ctandis quibusdam articulis, et publicis
Comitatibus sumis. Nostrum Summe
tantumque, et omnes neutibus negotiis
in Generali Congregatione Nostra
in eundem Praesentibus, et omni-
bus scriptorum consensu legitime pro-
fata, et publicata, una cum Specta-
bit, ac Reverendissimi Domini Josepho
Petulo de Delo, Praesentem Delegato
Vice foris, Auditorum illarum, & Praesentibus
vobis Nostris simul Constituti fuerunt
et Constituti sunt. Notum igitur
ad Nos Gregorius Paulus Valerius Salas
Gallegus nobis exhibita Insuper in eo
supplicavit, quod cum in alias ordinibus

pte pro parte Gregij, Joannis Valonius,
exga Instantiam Bailei Valonius, et cetera,
natum sub 18° Junij a. c. Incluse Marii,
negitatis Determinationem, juxta subinfor-
ta De eo Utri Bunt, sequentes eque-
rimus aut sentias Innotat Testium For-
mif.

De eo Utrum ?

1mo Gyus gnami Gwedelo pro Hojem por-
sach, gnally Jana nehdy Valonif Jan
nosba, a Valonif Gyogga gese Gyua.

2do Odkud tahovj Panj na vidlo do Csastie
priflye.

3^{ho} Melly tenze Pan Valonif Gyuska Gy.
na, vi Csastieacs a gahofe wola.

4to Roznamatoly se Gwedek, ze tenze Pan
Valonif Gyuska Csastie gimle na
bidlo byt odyel, a Redy j Panj prode.

5to Ydalyt se gahpewmatil do Csastie, y ze
swogin Gyner wylbag jly Gwedela of-
namenjine.

6to Pentz Pan Valonif Janos Gyj quallow
weil Inquisi Cusand melly galyj Gyus.

holko
G.

H.
Incluta Universitas.
Domini, Dñi Patroni Graßimi.

Quando quidem occasione Investigationis Nobili-
um, non ita pridem celebratis temporibus per I.
Cottum Nitriensem celebratae, Nobilitatis Proga-
tiva mea meritis hunc locum habere, vel
eo: Quod Literis Testimonialibus Authenticis
vobis haud fortis, innegabile attamen eva-
deret, me ex Familia Vallorij, aliogom in
hocce I. Comitatu Transfivien di Possessionatij No-
bilis ingenuitate, per lineam legum Masu-
lim descendere, vult hoc ipsum Fratres mei
Conditionatij, ex Portione Palmiera actu-
aliter hic gentis, Recognoscere parati es-
sent, eam propter coram I. Urbitate humillime
Sylilio: Gratentis mihi, solna Talva et ibi
to Cottum Nitriensi Adjacente Regenti, ac in-
fimal Filio meo Georgio, in I. Cottu Talnenfi
habitanti, Literas Testimonialis casu in
Ladnegro Resolvere, hacq; modalitate No-
bilitatem meam, in gremio sui posses-
sionatam, ab omni suspitione liberare di-
gnaret; Quam Gratiam, Iuri, et Equita-
ti consonam, vult mihi largiendum malo-
ro, Resolutionem optatam et Tolaturus
perseverare
Inclutae Urbitis

Humillimus Servus
Joanni Vallorij

Anno 1811. Die 14. Mensis Augusti Sub Decemio Generalis Hottus Tren-
chimensis in Libera, Regiaque Curiae Nominis ejusdem continuatione
celebrata Congregationis in Melito Instantia Pauli Vallovis alias Galbary ex
Oppido Csepel Hottus Nimensi ingremiato ad Hottum Rappoviensem sine qua-
renda ulterioris fortune sua emigrantis, et propter Testimoniales super vera, et indi-
bitata Nobilitate sua sibi sub Auspicio exhiberi supplicantis, ad ordinatam
in Regio legitimanda Nobilitate Deputationem inviasse, sequens est ejusdem
Deputationis decisio

Opinio.

Siquidem de indubia Famula Vallovis, alias Galbary in gremio possessore Kalniz
Domini residens Nobilitate nullum fore dubium; quod autem Joannes cum
filio Perjo Vallovis alias Galbary ex eadem Possessione Kalniz Dni ad op-
pidum Csepel Hottus Nimensi ingremiatum emigraverit, ac ibidem in
placsa Holmafalva Perjo Nam finem, postatus per Perjo, progenito
Csepel filio Joanne, ad Hottum Tolnensem finem transulerit, sed heu
ab inde eum Csepel auctus sit; ejusdem vero Perjo filius pater Joannes
act. in viros impitatus, et Csepel in placsa Holmafalva residens Infans Pauli
hunc progenitum, ex Testimoniis libris Hottus huius Instantis Pauli Proctor Jo-
an. et Perjo Vallovis alias Galbary sub auspicio elodatis, ac
in Hottu Nimensi publicati, hinc sub No. 1.º productis, non solum Matricu-
lari Testimonio Csepel Csepel filio sua forma expressis sub No. 2.º uti et Hottopar
sub No. 3.º et auspicio Inquisitionis pro parte Infantis Pauli Joannis Pa-
lovis sub No. 4.º peracta evidenter probentur; ex eo clara Infantis ex Famu-
lia Nobil. Vallovis alias Galbary Independentia eripiente, nisi id obesse posset,
quod Inquisitio sub No. 4.º sub auspicio Hottus Nimensis sigillo non esse ex-
pressum, eadem desideratas Testimoniales resolvendas censui.

Actum Murslij. Actus et Deputatus
Joannes Porphyrius Hottus Trenchind N. India Appos. et Deputatus
Joannes Henr. Homr Trenchind N. India
Stephanus Vudachepus Hottus N. India
Signatur. per Andream Nelenitz, off. Hott. N. India

PRÍLOHA V./3./1.

DOKUMENTY Z ROKOV 1845 – 1846.

POZNÁMKY K ŽIADOSTI ČACHTICKEJ VALOVIČOVskej VETVY.

1780 évi Regy. ikenbát
 Rívisment 471. laps
 Trencsén megye 1755 évi
 febr. 18-iki helyi om. a. d. e.
 Valovis János aliter Gabray
 Kálm. család (Trencsén) Csej
 Mária, fia György Tolmács-
 nyél ment.
 Madszár 1840 febr. 26. a.
 Berzsnik János levélmondat
 Rívisment a. d. 1755 Regy. / íken
 b. a. d. pag. 349. János Csej. János
 és fia György Tolmács levélmondat
 a. d. e. d. k. Regy. levélmondat
 Madszár 1840 febr. 26.

Providence	Valloumis	Erkellési birornipistany	Bicely-Daniel Graft
Muhaly	is testvare	Torgiach. Miklos nagyis vedat	1836 febr 2.
János	Sturgivala Kovacs	Czejshen	
and Torgiach	Sturgivala Miklos		
	alattbaval		

(2)

6

Vallóvics Mihályt
 és Jánosát a jobboldali
 felszámolásról szóló
 rendeletnek megfelelően
 a Lektorátusban
 1836. febr. 9.

Vallóvics Mihályt
 és Jánosát a
 rendeletnek
 megfelelően

1836. febr. 26. közzététel, a V. Mihály és János
 iránti megemlékezés megkezdése.

Lektorátus Rendszeres levele

Vallóvics Mihályt 1838. aug. 21.

a Lektorátusban

V. Mihály és János megemlékezése

iránt. 100 (száz) forintot

számlára helyezett, a pénzt

azaz megkezdte 1838. szept. 21.

információt két Törvény

által közzététel

Vallóvics Mihály és

János Rendszeres levele

megemlékezése

iránt, a Lektorátus

számlára helyezett

100 (száz) forintot

azaz megkezdte 1838. szept. 21.

információt két Törvény

által közzététel

Vallovis O-Tan.

memes Vallovis Jano is Hyukowsky Jano	aj. ev 17 91. maj 2. szilekess Leigmond vegyi hely Romano	Prily 12. 1821. maj 24 Rajna	1844 ev nemai osszeviselet Rivamat 14. Leigmond mas kep Galhany Trinsfor, a ki 1781. ben szatnapelen van osszevon, elobbikek kesztele nel felmutathas avat.
war mosolalem 1845 október 26	Brecon iszam neje Jan Joep	Brecon L. sam war. mosolalem 1845 október 26.	784500
Vallovis Leigmond Brecon (Prily) pedig nem Breconyan (Trencsin) Kevény nem Breconyan 1845 márc. 15.			

Vealovics Turiss.

Vealovics { Gyorgy } Michaly { Michaly } Kestim Turissal
 Mandan { } { } { } 1794 jan 31
 de Tard { } { } { } (Proc. j. m. T. f. W. 142. 1743)
 { } { } { } (Michaly)
 { } { } { } Turissal

PRAMENE:

MV SR ŠA Nitra. Nrž - I. Kongregačné písomnosti. Poznámky k žiadosti o potvrdenie šľachtictva v rokoch 1845 - 1846. št. 5

PRÍLOHA V./3.2.

DOKUMENTY Z ROKOV 1845 – 1846.

Poznámky k žiadosti čachtickej Valovičovskej vetvy.
Preklad z maďarského originálu.

Valovič Trenčín (Kálnica), ináč Galbavý

		I. Fasc. III. N.577 N.4
	1. 1666. Súpis šľachty	Čachtice
Výpis z roku 1780 zo zápisnice, list 471 z Trenčianskej župy, 18. februára 1755 (svedectvo). Valovič Ján, ináč Galbavý z Kálnice (Čachtice, Trenčianska župa), syn Juraj odišiel do župy Tolna. Duplikát 26. februára 1840 od archivára Ignáca Beznáka.	<u>Valovič Ján</u>, ináč <u>Galbavý</u> nebohý zomrel v Kálnici.	Ján a syn prišli z Kálnice do Želovian. Svedectvo. Trenčín. 18.2.1755. XXX VII.1737 N.17 Idb. Ján Ján ml. Juraj } svedkovia 1755 v Trenčíne Juraj odišiel z Čachtíc na Dolnú zem potom sa vrátil a zomrel v Želovanoch. župa Tolna Svedectvo. Trenčín 8. 2. 1755 a Nitra 1780. Ján 1811 od 1. ženy } Pavol syn od 2. ženy } Žigmund a Donát
Výpis z roku 1755, list 349. Ján v Čachticiach a syn Juraj v župe Tolna sa preukázal horeuvedeným osvedčením. Duplikát 26. septembra 1840.		

2. Svedectvo. Valovič <u>Michal</u> a brat <u>Ján</u>. Osvedčenie o bezúhonnosti z mesta Stará Turá. 24. 7. 1836. <u>Michal</u> bol prvý sudca, Ján porotca (prísazný).	3. <u>Ján</u> a <u>Michal</u>. rím. katolíci, veľkoobchodníci so syrom v župe Zvolen. Osvedčenie o bezúhonnosti od Ľudovíta Radvanského, Kráľovského rytiera zlatého orla. Radvaň, 5. decembra 1838.	4. <u>Ján</u> a <u>Michal</u>. Osvedčenie o súrodencoch, <u>Stará Turá</u>, o obchodníkoch so syrom. Osvedčenie o bezúhonnosti. August Benický, Mičiná v župe Zvolen, podžupan, Horná Mičiná 5. decembra 1838.	5. Gróf Mikuláš Forgáč (adresa). Pôvodný potvrdzovací list pre Michala a Jána Valoviča, obyvateľov Starej Turej kvôli potvrdeniu šľachtictva Bél, 24. februára 1838.
<u>Osvedčenie</u>: <u>Michal</u> Valovič a brat Ján, sú obyvateľmi Starej Turej a sú podriadenými grófa Mikuláša Forgáča	Osvedčenie o bezúhonnosti od Daniela Bieleho, prokurátora u grófa Mikuláša Forgáča, Čachtice, 2. februára 1836.		

Prílohy

6. Michal a Ján Valovič sú vierohodní na potvrdenie šľachtictva podľa sudcu Eleka Očkaja a prísediaceho Karola Latkóczyho. Viskun (?), 9. februára 1836.	List Karola Latkóczyho z Nového Mesta nad Váhom, 21. augusta 1838, dôstojníckemu prokurátorovi, Michal a Ján Valovič na potvrdenie šľachtictva. Potom poslal 100 (sto) forintov za námahu.	Ján a Michal Valovič, žiadosť o potvrdenie šľachtictva. Bez dátumu.
Valovičovci zo Starej Turej si nechali napísať kvôli získaniu osvedčenia o šľachtictve.	V tej istej veci si 21. septembra 1838 vypýtal informácie od Antona Turčániho, dôstojníckeho prokurátora.	Osobná žiadosť. Bez dátumu.
26. februára 1836 z valného zhromaždenia šľachty vo veci uznania šľachtictva Jána a Michala Valoviča.		

Valovič (Stará Turá)

<u>Šľachtic</u> Ján Valovič a Zuza Stynkovská nar. V duplikáte 26. sept. 1845.	<u>rod. Rok</u> 2. mája 1791 sa narodil <u>Žigmund</u> Nové Mesto nad Váhom, <u>Komárno, Brezová</u> <u>1. číslo</u> manželka Jána Jozefa	<u>Karol</u> nar. 24. mája 1821 <u>Krajné, Brezová</u> <u>2. číslo</u> nar. v duplikáte 26. septembra 1845	Výňatok z roku 1844 zo súpisu šľachty. 14. <u>Žigmund</u> , ináč Galbavý, syn Jána, ktorý v roku 1781 je zapísaný v Želovanoch, keď preukázal 2 krstné listy.
<u>Žigmund</u> Valovič z Brezovej, <u>Karol</u> zasa z Podhradia (župa Trenčín). Žiadosti o uznanie (potvrdenie) šľachtictva, 15. marca 1845.			

Valovič (Turiec)

Valovič Martin de Tarnó (Trnovský, Tarnovský)	{ Gregor (Gergely)	{ Michal	{ Michal odkaz (Nitra) <u>Andrej</u> Turiec	svedectvo Turiec 31. 1. 1747 (Proc. Jur. T. f. IV. 142/749)
--	-----------------------	----------	--	---

PRAMENE:

MV SR ŠA Nitra. Nrž – I. Kongregačné písomnosti. Poznámky k žiadosti o potvrdenie šľachtictva v rokoch 1845 – 1846. št. 5.

PRÍLOHA V./3.3.

DOKUMENTY Z ROKOV 1845 – 1846.

List Žigmunda Valoviča – žiadosť Trenčianskej stolici o potvrdenie a obnovenie šľachtictva pre neho a nebohého Pavla Valoviča, ktoré im bolo udelené na základe armálesu dňa 20. januára 1812 v Nitrianskej stolici a v Honte.

Tekintetes Nemes Vármegye!

Egész alázattal arra megkérni bátor vagyok Tekintetes Nemes Vármegyét, miszerint ide társított, és hajdanban tisztelt magyarré, Szécsőt 1812-ki Államrind hó 20-ik napján néhai Valovits Pál és magam számára közgyűlésileg kiadott, időjártaival pedig men csak Nyitra és Hont Vármegyékben is kihirdetett Nemességről Szólváriságlevelének új hiteles alakban, mi kiadását, hozandó végres útján kegyesen elrendelni méltóztatnék, mely tisztelettel maradván

Tekintetes Nemes Vármegyének

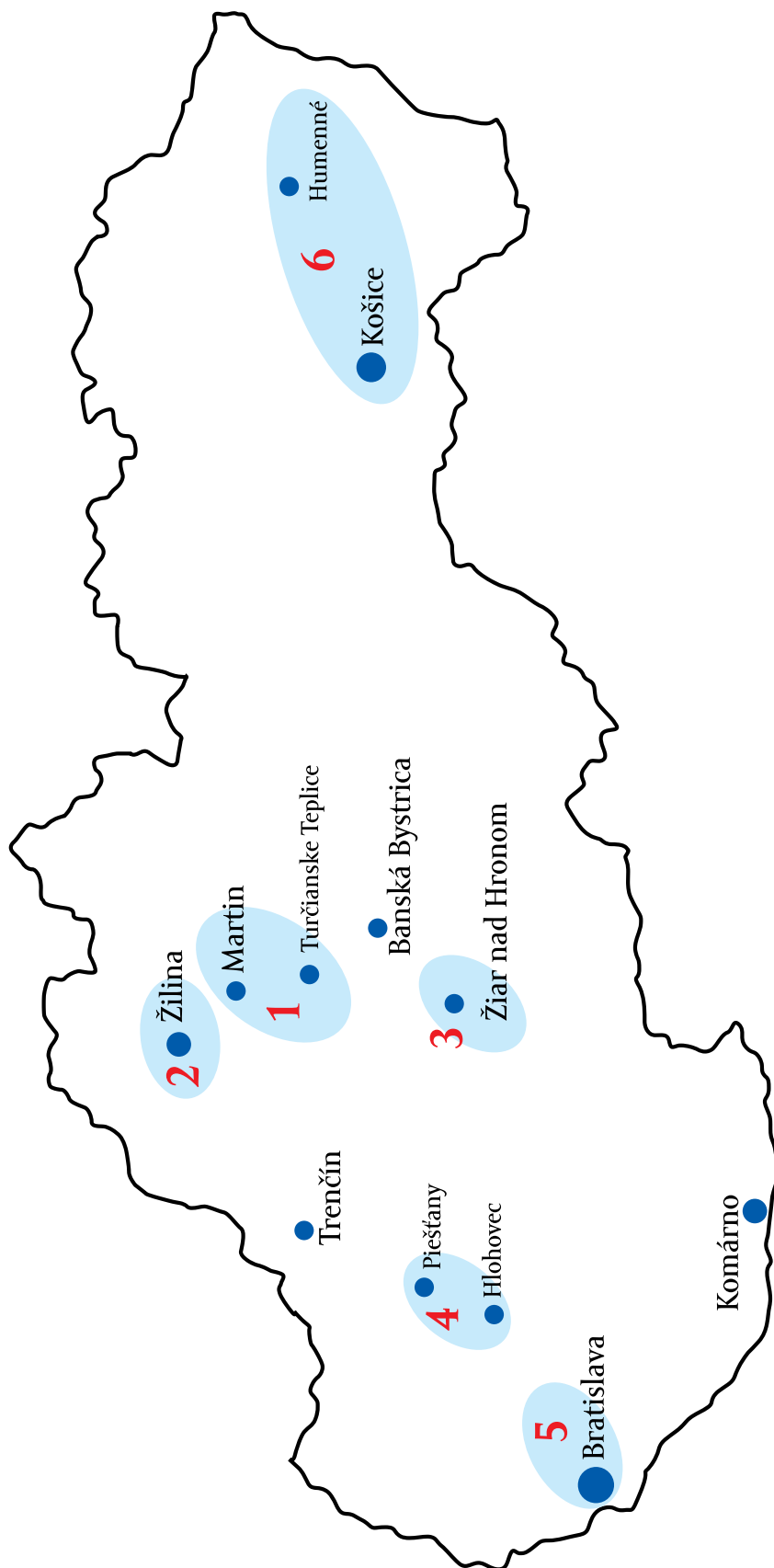
alázatos Szolgája.
Valovits Zsigmond
Nyitra Megyében keblezett
Isotrafalu Közbirtokosa.

VI. MAPY VÝSKYTU PRIEZVISK KÁLNICKÝ A VALOVIČ NA SLOVENSKU

1. Mapa výskytu priezvisk Kálnický / á , Kalnický / á – stav k roku 1995.
2. Mapa výskytu priezvisk Valovič / ová, Valovics / ová – stav k roku 1995.

PRÍLOHA VI./1.

MAPA VÝSKYTU PRIEZVISK KÁLNICKÝ /Á, KALNICKÝ / Á – STAV K ROKU 1995

Prílohy

VÝSKYT PRIEZVISK KÁLNICKÝ / Á, KALNICKÝ / Á. STAV K ROKU 1995

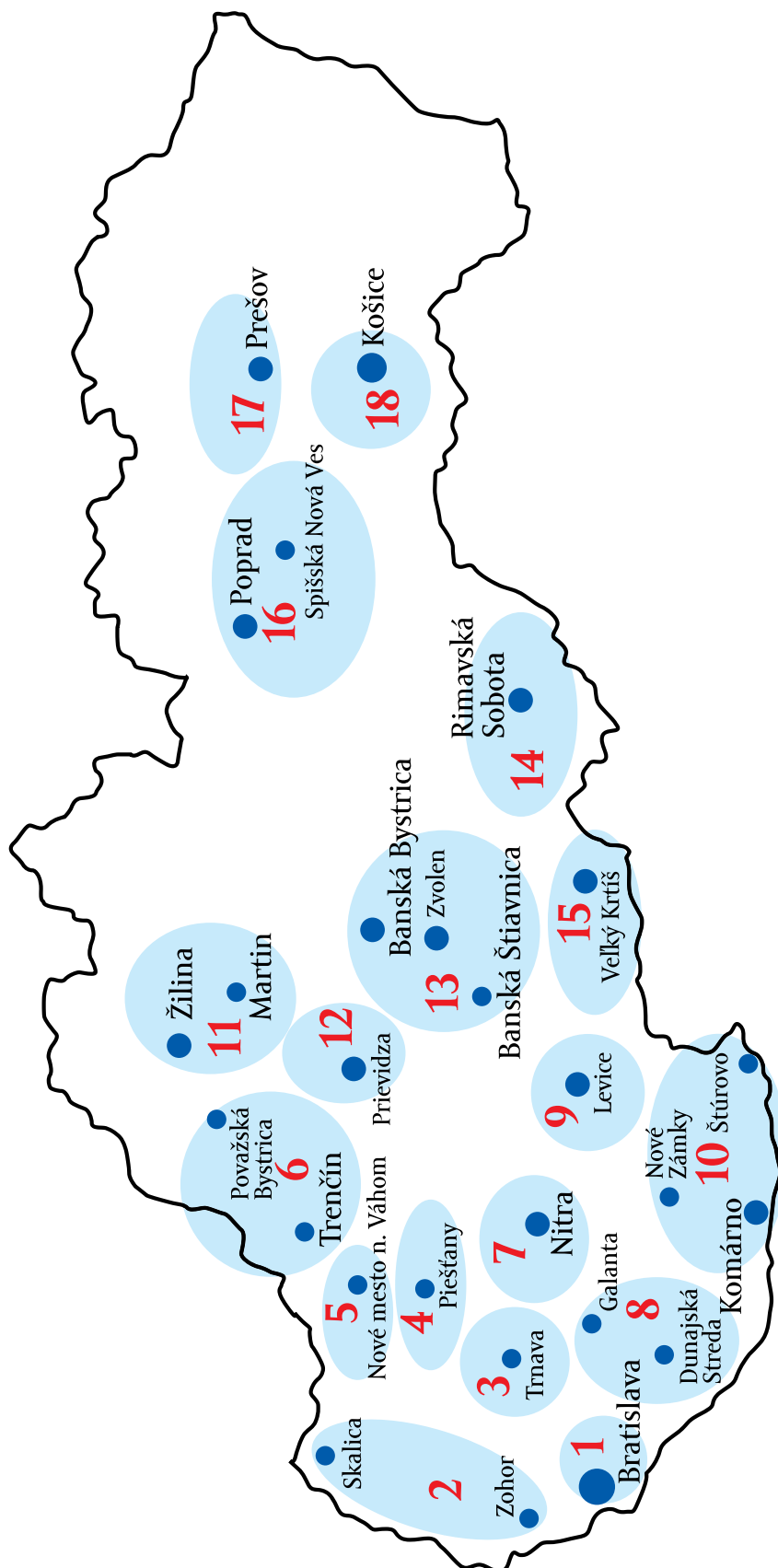
OBLASŤ 1 MARTIN – TURČIANSKE TEPLICE	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Rakovo	-	-	2	4
Príbovce	-	-	1	1
Valča	-	-	2	4
Vrútky	-	-	3	2
Podháj	-	-	1	1
Turčianska Štiavnička	-	-	3	3
Necpaly	-	-	5	6
Kláštôr pod Znievom	-	-	3	1
Žabokreky	-	-	17	10
Martin	-	-	13	15
Dražkovce	-	-	1	4
Folkušová	-	-	1	1
Priekopa	-	-	6	4
Jahodníky	-	-	1	2
Záturčie	-	-	2	2
Turčianske Teplice	-	-	1	-
Slovenské Pravno	-	-	2	2
Blatnica	-	-	4	3
OBLASŤ 2 ŽILINA	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Žilina	-	-	1	-
OBLASŤ 3 ŽIAR NAD HRONOM	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Stará Kremnička	-	-	1	1
OBLASŤ 4 PIEŠŤANY – HLOHOVEC	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Piešťany	-	-	18	15
Dolné Zelenice	-	-	3	1
Moravany nad Váhom	-	-	2	2
OBLASŤ 5 BRATISLAVA	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Staré Mesto	-	-	2	1
Petržalka	-	-	2	5
Podunajské Biskupice	-	-	3	1
Pezinok	-	-	2	5
OBLASŤ 6 KOŠICE – HUMENNÉ	KÁLNICKÝ	KÁLNICKÁ	KALNICKÝ	KALNICKÁ
Košice – Západ	1	1	-	-
Košice – Juh	-	-	-	1
Košice – Nad Jazerom	-	-	-	1
Hažín nad Cirochou	-	-	1	1
SPOLU	1	1	103	99

PRAMEŇ:

Prof. Peter Ďurčo a kol.: Databáza vlastných mien a názvov lokalít na Slovensku k roku 1995. Podklad k projektu Copernicus Programme. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV Bratislava.

PRÍLOHA VI./2.

MAPKA VÝSKYTU PRIEZVISK VALOVIČ / OVÁ, VALOVICS / OVÁ – STAV K ROKU 1995

Prílohy

VÝSKYT PRÍEZVISK VALOVIČ / VALOVIČOVÁ, VALOVICS / VALOVICSOVÁ NA SLOVENSKU, STAV K ROKU 1995

OBLASŤ 1 BRATISLAVA	VALOVIČ	VALOVIČ IŠTOK	VALOVIČOVÁ
Dúbravka	16	–	15
Devínska Nová Ves	2	–	5
Karlova Ves	6	–	8
Lamač	–	–	1
Nové Mesto	22	–	25
Petržalka	27	–	26
Podunajské Biskupice	7	–	4
Rača	10	–	16
Ružinov	44	1	32
Staré Mesto	13	–	14
Vrakuňa	3	–	2
Blatné	5	–	7
Ivanka pri Dunaji	2	–	1
Pezinok	4	–	4
Senec	2	–	1
Spolu	163	1	161

OBLASŤ 2 ZÁHORIE	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Cerová	2	1
Čáčov	1	1
Čáry	4	3
Holíč	4	5
Kúty	1	1
Kopčany	6	6
Kuklov	4	9
Malacky	3	1
Plavecký Štvrtok	5	2
Popudlinské Močidlany	4	7
Rohožník	–	2
Skalica	4	2
Sološnica	4	7
Studienka	1	1
Sotina (obec Senica)	1	–
Stupava	7	8
Senica	2	3
Stráže n. Myjavou (obec Šaštín-Stráže)	2	2
Vysoká pri Morave	3	4
Veľké Leváre	2	2
Zohor	21	28
Spolu	81	95

Prílohy

OBLASŤ 3 TRNAVA	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Bohunice (obec Jaslovské Bohunice)	6	7
Bučany	1	1
Harmónia (obec Modra)	1	1
Hlohovec	13	17
Jaslovce (obec Jaslovské Bohunice)	14	13
Kátlovce	3	4
Horné Otrokovce	7	5
Malé Orvište (obec Ostrov)	2	2
Malženice	4	2
Modra	9	12
Naháč	2	1
Ostrov	1	1
Radošovce	2	4
Šelpice	2	5
Šenkvice	2	2
Trnava	31	32
Tepličky	1	1
Tekoľdany	1	2
Viničné	2	3
Zeleneč	1	2
Žlkovce	2	1
Spolu	107	118

OBLASŤ 4 PIEŠŤANY	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Banka	4	3
Borovce	–	1
Dechtice	3	2
Jalšové	8	7
Krakovany	1	-
Moravany nad Váhom	7	8
Piešťany	22	30
Radošina	2	2
Ratnovce	42	45
Svrbice	3	4
Sokolovce	7	6
Vrbové	2	3
Veselé	1	1
Spolu	102	112

Prílohy

OBLASŤ 5 NOVÉ MESTO NAD VÁHOM	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVIČ GALBAVÝ	VALOVIČ IŠTOK
Beckov	–	1	–	1
Hrádok	3	3	–	–
KÁLNICA	28	24	1	–
Kočovce	–	2	–	–
Melčice (obec Melčice-Lieskové)	2	2	–	–
Nové Mesto nad Váhom	13	12	–	–
Stará Turá	4	2	–	–
Zemianske Podhradie	–	1	–	–
Spolu	50	47	1	1

OBLASŤ 6 TRENČÍN, POVAŽSKÁ BYSTRICA	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Bánovce nad Bebravou	1	3
Biskupice (obec Trenčín)	1	1
Dubnica nad Váhom	1	1
Horné Motešice (obec Motešice)	–	1
Ivanovce	14	9
Kubrá (obec Trenčín)	4	4
Nemšová	1	1
Nová Dubnica	–	1
Považská Bystrica	2	4
Púchov	1	1
Selec	–	2
Trenčín	5	10
Trenčianske Teplice	–	1
Spolu	30	39

OBLASŤ 7 NITRA	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Dolné Obdokovce	1	2
Dolné Slážany (obec Slážany)	2	3
Horné Slážany (obec Slážany)	–	1
Malý Lapáš	3	3
Močenok	–	1
Čermáň (obec Nitra)	1	–
Diely (obec Nitra)	2	2
Chrenová (obec Nitra)	3	2
Staré Mesto (obec Nitra)	1	2
Nová Ves nad Žitavou	–	1
Rišňovce	2	4
Rumanová	–	1
Topoľčianky	3	1
Zlaté Moravce	3	7
Spolu	21	30

Prílohy

OBLASŤ 8 GALANTA – DUNAJSKÁ STREDA	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVICS	VALOVICSOVÁ
Dolná Streda	1	–	–	–
Galanta	4	2	–	–
Sereď	10	4	–	–
Veľký Lég (obec Lehnice)	1	–	–	–
Malý Lég (obec Lehnice)	–	–	1	–
Spolu	16	6	1	0

OBLASŤ 9 LEVICE	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVICS	VALOVICSOVÁ
Dolný Pial	1	2	–	–
Levice	6	7	–	1
Šarovce	3	2	–	–
Pukanec	–	–	1	1
Spolu	10	11	1	2

OBLASŤ 10 NOVÉ ZÁMKY – KOMÁRNO	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVICS	VALOVICSOVÁ
Čata	–	1	–	–
Domaša (obec Hronovce)	–	1	–	–
Komárno	6	6	2	–
Mojzesovo	1	1	–	–
Nesvady	1	1	1	2
Nové Zámky	2	1	–	–
Nána	–	2	3	3
Obid (obec Štúrovo)	–	1	–	–
Rúbaň	3	1	2	2
Strekov	–	1	–	–
Šurany	3	2	–	–
Štúrovo (obec)	7	10	3	2
Spolu	23	28	11	9

OBLASŤ 11 ŽILINA – MARTIN	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Martin (obec)	2	2
Martin – Prickopa	–	1
Ochodnica	1	2
Trstená	3	5
Žilina	4	6
Veľký Čepčín	3	2
Spolu	13	18

Prílohy

OBLASŤ 12 PRIEVIDZA – PARTIZÁNSKE	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Bojnice – kúpele	1	3
Handlová	13	8
Oslany	1	2
Píly (obec Prievidza)	–	1
Necpaly (obec Prievidza)	2	5
Kopanice (obec Prievidza)	2	3
Veľké Bielice (obec Partizánske)	1	1
Spolu	20	23

OBLASŤ 13 BANSKÁ BYSTRICA – ZVOLEN	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVICS	VALOVICSOVÁ
Banská Štiavnica	1	3	–	–
Zvolen (obec)	3	3	–	–
Žarnovica	1	1	–	–
Lopej (obec Podbrezová)	1	–	–	–
Sásová (obec Banská Bystrica)	–	2	2	2
Spolu	6	9	2	2

OBLASŤ 14 RIMAVSKÁ SOBOTA	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Kružno	1	–
Spolu	1	0

OBLASŤ 15 VEĽKÝ KRTÍŠ	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Veľký Krtíš	4	2
Spolu	4	2

OBLASŤ 16 SPIŠSKÁ NOVÁ VES	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Smižany	6	6
Spišské Tomášovce	2	2
Spišská Nová Ves (obec)	8	11
Svit	–	1
Spolu	16	20

OBLASŤ 17 PREŠOV	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Gerlachov	2	2
Podolíneč	4	1
Prešov (obec)	9	4
Svit	–	1
Spolu	15	8

Prílohy

OBLASŤ 18 KOŠICE	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ
Dargovských hrdinov	–	2
Juh	1	2
Nad Jazerom	–	1
Sever	–	1
Staré mesto	1	–
Západ	1	–
Spolu	3	6

	VALOVIČ	VALOVIČOVÁ	VALOVICS	VALOVICSOVÁ
SPOLU	681	730	15	13
Tiež sa vyskytuje priezvisko Valovič Ištók (1x), Valovič-Ištók (1x), Valovič-Galbavý (1x).				

PRAMENŤ:

Prof. Peter Ďurčo a kol.: Databáza vlastných mien a názvov lokalít na Slovensku k roku 1995. Podklad k projektu Copernicus Programme. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV Bratislava.

Použité pramene

Literatúra

Acsády, Ignác: Dejiny poddanstva v Uhorsku. Bratislava, SAV 1955

Aldási, Antal: Címerjegyzéke, Címereslevelek. Budapest, A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtáránk 1939 – 1942

Borovszky, Samu: Magyarország vármegyei és Városai: Nógrád. Budapest, Országos Monografia Társaság 1898

Botík, Ján: Slovenskí Chorváti. Bratislava, Lúč 2001

Buben, Milan: Encyklopedie heraldiky. Praha, 1994

Čisárik, L., Vítek, P.: Lexikón erbov na Slovensku II. Liptovská stolica. Bratislava, Hajko – Hajková 2004

Dangl, Vojtech : Bitky a bojiská v našich dejinách. Od Samovej ríše po vznik stálej armády. Perfect 2005

Eterovich, Adam S.: Croatian ad Dalmatian Coats of Arms. Palo Alto, California 1978

Federmayer, Frederik, Pongrácz, Denis: Lexikón erbov šľachty na Slovensku I. Trenčianska stolica – šľachta Trenčianskej stolice podľa súpisov šľachty z rokov 1596 a 1646/47. Bratislava, Hajko – Hajková 2000

Gábriš, Július: Dejiny prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom. Bratislava, Obzor 1968

Harenberg, Bodo : Kronika ľudstva. Bratislava, Fortuna Print 1994

Hlinka, J, Kazimír, Š., Kolníková, E.: Peniaze v našich dejinách. Bratislava, Obzor 1976

Honzák , František: Dejiny Slovenska. Dátumy, udalosti, osobnosti. Bratislava, Slovart 2004

Hora – Hořejší, Petr: Toulky českou minulostí. III. Praha, Baronet 1998

Janáček, Josef: Rudolf II.a jeho doba. Praha, Litomyšl, Paseka 2003

Judák, Viliam: Nitrianske biskupstvo (Od čias Metodových). Nitra, Kňazský seminár Sv. Gorazda 2006, Bratislava, VEDA, vydavateľstvo SAV 2006

Karlík, Jozef a kol.: Beckov 1. Dejiny obce do roku 1918. Nové Mesto nad Váhom, Willart pre OÚ v Beckove 2006

Kempelen, Béla: Magyar nemes családok. V., XI. kötet. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvallata 1912

Kolektív aut.: Československé dějiny v datech. Praha, Svoboda 1986

Kolektív aut.: Dejiny Slovenska II. (1526 – 1848). Bratislava, SAV 1987

Kolektív aut.: Dejiny Slovenska II. Bratislava, SAV 1968

Kolektív aut.: Encyklopédia Slovenska. I. – VI. Zväzok. Bratislava, VEDA, vydavateľstvo SAV 1977 – 1982

Kolektív aut.: Erbové listiny. Patent of Arms. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, ktorá sa uskutočnila v dňoch 19. – 20. okt. 2005 v priestoroch SNK v Martine. Martin, Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2006

Kolektív aut., edit. Kohútová, M., Vozár, J.: Hospodárske dejiny Slovenska 1526 – 1948. Bratislava, VEDA 2006

Kolektív aut., zostavovateľ Klačka, J.: Chorvátska národnosť na Slovensku. História, onomastika, národopis. Bratislava, Slovenské národné múzeum – Historické múzeum 1999

Použité pramene

- Kolektív aut., zost. Šicko, Š.: Kálnica. Obecný úrad v Kálnici 1966
- Kolektív aut.: Krátke dejiny Slovenska. Bratislava, Academic Electronic Press, Historický ústav SAV 2003
- Kolektív aut.: Príručka ku genealogickému výskumu na Slovensku a v slovacikálnom zahraničí. Martin, Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2004
- Kolektív aut.: Slovenské dejiny. Bratislava, Obzor 1978
- Kolektív aut.: Turci v Uhorsku I. Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov VII. Bratislava, Literárne a informačné centrum 2005
- Kolektív aut.: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Bratislava, VEDA, vydavateľstvo SAV, Zv. I. – 1977, Zv. II. – 1977, Zv. III. – 1978
- Kolektív aut.: Zborník: Genealógia, heraldika a príbuzné disciplíny. Stav a perspektívy. Martin, Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2003
- Kontler, László: Dějiny Maďarska. Praha, NLN 2001
- Kováč, Dušan: Dejiny Slovenska. Praha, NLN 2007
- Kučera, Matúš: Slovensko v dobách stredovekých. Bratislava, Mladé letá 1985
- Kučera, Matúš: Stredoveké Slovensko. Bratislava, Perfekt 2002
- Kučerová, Kveta: Chorváti a Srbi v strednej Európe. Bratislava, VEDA 1976
- Labuda, Jozef: Slovensko v čase tureckej expanzie. Martin, Osveta 1988
- Lendvai, Pál: Tisíc let maďarského národa (Tisíc let víťazství v porážkách). Praha, Academia 2002
- Marsina, Richard, Kušík, Michal: Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku I. Bratislava, SAV 1959
- Mates, Vladimír: Jména tajemství zbavena. Malá encyklopedie nejčastějších příjmení. I. a II. díl. Praha, Epoca 2003
- Nagy, Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzetrendi táblakkal I. – XII., zväzok XII. Pest, Friebeisz. 1857 – 68
- Némethy de Eadém, Ludovicus: Series et Parochorum. Strygoni, Typis Gustavi Buzárovitz 1914
- Novák, J.: Rodové erby na Slovensku I. Martin, Osveta 1980
- Nyulásziné Straub, Éva: Címereslevelek Jegyzéke. Budapest, Magyar Országos Levéltár 2000
- Oros, Z., Šišmiš, M.: Rodové postupnosti a ich grafický vývoj. Martin. Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2004
- Rychlík, J., Perenčevič, M.: Dějiny Chorvatska. Praha, NLN 2007
- Siebmacher Wappenbuch des Adels von Ungarn. 5. kötet. Nürnberg, 1885 – 1894
- Stano, Milan: Kálnické príbehy. Bratislava, Vydavateľstvo Štúdio humoru, satiry atď. 2007
- Szluha, Márton: Nyitra vármegye nemes családjai. Zväzok 2. L – Sz. Budapest, Heraldika Kiadó 2005
- Vrteľ, Ladislav: Heraldická terminológia I. Martin, Slovenská genealogicko – heraldická spoločnosť 2003

Použité pramene

Časopisy

História 2008
Historická revue 2003
Národná obroda, 8.6.2004
Naše slovo pre priateľov Chorvátska. Časopis chorvátskeho klubu v Bratislave 2001

Archívy

Biskupský úrad v Nitre
Magyar országos Levéltár Budapest
MV SR – Slovenský národný archív Bratislava
MV SR – Štátny archív Bratislava
MV SR – Štátny archív v Nitre
MV SR – Štátny archív Bytča
Národní archiv ČR Praha

Archívy univerzít

Archiv der Wiener Universität, Viedeň
Universtet Jagielloński Krakov
Univerzita Karlova v Prahe
Univerzita Palackého Olomouc

Elektronické

Pallas Nagylexikon. /www.kislexikon.hu./fejerkovy.htm/.
Pongrácz Denis: www.szlachta.kosztolanyi.com.
[http://public.carnet.hr/Croatian Academic and Research Network](http://public.carnet.hr/CroatianAcademicandResearchNetwork)
<http://lexikon.katolikus.hu>.
www.croatianhistory.net
www.wikipedia.com
www.wikipedia.org
www.worldstatesmen.org/Croatia
http://cs.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_I._Habsbursky

Iné dokumenty

Peter Ďurčo a kol.: Databáza vlastných mien a názvov lokalít na Slovensku k roku 1995. Jazykový Ústav Ľudovíta Štúra SAV Bratislava. Podklady k projektu: Copernicus Programme, project COP-58, ako súčasť: Jack, M. (ed.) – Aboltina, I. – Ďurčo, P. – Edwards, K. – Jasem, K. – Kačič, Z. – Kolář, P. – Ludovik, J. – Pall, P.: ONOMASTICA-COPERNICUS DATABASE. Multi Language Pronunciation Dictionary of Proper Names and Place Names. CD ROM. Paris: ELRA – 1998. (Viacjazyčný výslovnostný slovník vlastných a miestnych mien: 7 jazykov, Ďurčo, P. spracoval slovenskú časť – cca 240 000 hesiel.
Kronika národnej školy v Kálnici 1954 – 1992 (viedla Elena Hrušovská a ďalší)
Kronika štátnej ľudovej školy v Kálnici 1919 – 1946 (viedla Viktória Kováčová)
Osobný archív Pavla Barinycha a Igora Ďuriča
Pamätná kniha Kálnice 1934 – 1960.
In: Obecny úrad v Kálnici

Dokumenty bez uvedenia zdroja

Fotografie, mapky a pod. sú z osobného archívu autorov.

Autori knihy na kálnických vrškoch. V pozadí vidieť Valové.

PhDr. Pavel Barinych, CSc.

Narodil sa v roku 1940 v Kálnici a do osemnástich rokov tu žil. Vyštudoval Vyššiu priemyselnú školu strojnícku a Vojenskú akadémiu. V roku 1980 získal titul kandidáta historických vied. Pôsobil ako vysokoškolský učiteľ, v závere svojej profesionálnej kariéry vykonával funkciu poradcu – vedúceho oddelenia odborovej politiky v KOZ SR s osobitným dôrazom na styk s Národnou radou SR a politickými stranami. Žije vo Vrakúni a venuje sa histórii rodnej Kálnice, ku ktorej má neustále silný citový vzťah.

Ing. Igor Ďurič, PhD.

Narodil sa v roku 1964 na Vinohradoch nad Váhom. Po maturite na Gymnáziu v Seredi vyštudoval Prevádzkovo ekonomickú fakultu Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, špecializáciu Automatizované systémy riadenia. Pracuje vo finančnej oblasti, žije v Bratislave. Vo voľnom čase sa venuje histórii a genealógii. Publikoval mnoho príspevkov, týkajúcich sa slovenských hradov a zámkov, zaoberá sa najmä rodom Apponyiovcov z Oponíc.

Čestné uznanie

Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť
so sídlom v Martine, nám. J. C. Hronského 1
udeľuje

ČESTNÉ UZNANIE

pánom

**PhDr. Pavlovi Barinychovi, CSc.
Igorovi Ďuričovi
a Jánovi Valovičovi**

v 6. ročníku celoslovenskej súťaže
NAJLEPŠIE GENEALOGICKÉ PRÁCE
za prácu

Blažej Kálnický zvaný Valovič
Kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592
(Bratislava 2010)

V Martine, dňa 20. mája 2010

PhDr. Radoslav Ragač, PhD.
predseda SGHS

Mgr. Šarlota Drahošová
predseda poroty

*Za túto knihu bolo autorom textu Pavlovi Barinychovi a Igorovi Ďuričovi ako aj autorovi fotografií Jánovi Valovičovi
udelené Čestné uznanie Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti*

iae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae etc. Rex archidux Austriae, dux
judiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Luxemburgiae, ac Superioris et Inferioris
siae, Wierthembergae et Thecae Princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiae, Landgraviae
tiae, marchio sacri Romani imperii, supra Anasum Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatae, dominus Marchioniae
vonicae, portus Naonis et Salinarum etc. Tibi, fidei nostro Blasio Kalniczay, aliter Walowych dicto locumtenentis nostri
i notario, salutem et gratiae nostrae caesariae et regiae continuationem et incrementum. Quin manifestum sublimi
et respublicas iisdem quibus (*agniti*) sunt artibus sustentari, quodus regum ac principum elaborandi, praecipuum in ex
ium, ut virtuti suus semper habeatur honos, promeritis sua premia reddant et in eo disciplinae studio aut domestico
uo studioso vitae generae aliquid ad respublicam adjumenti attulerat, cum cetera munificentia tum honestissimis rebus
exornantur ut quos ingenia recte instituta omnibus huius vitae commodis quae ex fortunae arbitris (*descendent*) locum
ponerentur consueverunt. Quod praeclarum institutum nos quoque ab initis felicis nostris regiminis praestare semper
es subditos nostros conati sumus. Posteaquam igitur intelligimus, te Blasium honestis et neutquam penitendis po
s ortum esse qui licet fortunae injuria ad praeclarum nobilitatis ordinem appelleret (*inquiniscent*), (*tamen*) vita in
e nec non honesta aducationae viam tibi ad eam adipiscendam apernissent quam tu disciplina imbutus exornatus
in ipso (*rudis praemine temporae observatio sua*) argumenta edidisti bonisque literis ex cultus otio contempto ad labor
estos conatus applicuisse et in cancellariam fidelis nostri reverendi Stephani Feierkewii episcopi Nitrisii consiliarii
regnum nostrum Hungariae locumtenentis nostri (*á*) certo jam temporae pro posse tuo in rebus et negotiis tibi
creditis fidelem et diligentem operam navasse, ibique etiam cum lande versari diceris. Dignum itaque esse censuimus
gratiam et clementiam nostram caesariam regiamque possis vitae ipsa caesariam regiamque Blasium Kalniczay aliter
owych ac per te fratrem carnalem Martinum Kalniczay aliter Walowych (...) nec non affinem Joannem Walowych
tus et conditione ignobili in caetum verorum et indubitatorum regni nostri Hungariae partiumque et subjacentium
pinus) aggregamus et annumeramus et isque speciali nostra gratia insignia nobilitatis fratri et affini tuis vestrisque
ibus et posteritibus virilisque sexus vinicersis clementer concedimus et elargimur scutum videlicet militare erectum
estini coloris (*viride Hungarus*) tripigis viridis violacet coloris veste inferiori et caligis sic desuper rubra oblonga ve
stus indutus ac rubro pileo nigris ardearum cristis ornato caput erectus insistere et sinistra manus lumbis injecta de
elevata stellam auream tenere quam ex sinistre scuti angulo luna crocolus irradiare cernitur scutis impositam galea
taraem clausum regio diade – mategrandium aurei coloris leonem faucibus apertis lingua exorta caudaque bifida
ta ambobus pedibus radicitus emissam viridem arborem palmarum tenentem producente ornatam et summitate vero
e laciniis hinc rubro et albi illinc aurei et caelesti ni in scuto aream fluctuantibus illudque decenter exornantibus. Haec
aec omnia in capite seu principie praesentis nostri privilegii pictoris manu et artificio propriis suis coloribus lucide
cta et ob posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes ut tu
Kalniczay, ac per te dicto fratri carnalis et affinis tui si modo demeopsi futuris et perpetuis semper temporibus eade
a suae nobilitatis insigniae in virtutis tuae singularae specimen instar aliorum dicti regni nostri Hungariae partiumque
ubjectarum nobilium, subiisdem iuribus, privilegiis, libertatibus, praerogativis et immunitatibus quibus iisdem vel
vel ex consuetudinae hactenus usi sunt et gavisi virtutisque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, hostilibus
eamentis, duellis, monomachiis aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitatibus, nec non sigillis
s, cortinis aureis annulis, vexillis, clipeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et
tionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo quo te ac praenominates, fratrem carnalem et affinem tu
redesque et posteros vestros legitimos virilisque sexus universos ab omnibus cuiuscunque status dignitatis conditione
rae eminentiae homines existant insignitos dici nominari haberique et reputari volumus ferre gesta re illisque uti
audere in perpetuum possitis ac valeatis haeredesque et posteritatos vestrae virilisque sexus universae valeant ad
int. Imo exornamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Pecarus rei memoriam firmitatemque perpet
praesentos literas nostras secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae impendenti communita tibi Blasii Kalniczay, aliter
owych dictae ac per te suprascriptis fratri carnali et affini tuis vestrisque haeredibus et posteritibus (*utrimque*) sex
versis clementer dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Joannis Kuth
electi episcopi Jaurien, locique eiusdem comitis perpetui, consiliarii et aulae nostrae summi cancellarii in arce nostr
a Pragensi tertia die mensis aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum
ani decimoseptimo, Hungariae et aliorum vigesimo, Bohemiae vero anno similiter decimoseptimo. Venerabilibus
sto patribus, dominis, Gaspare Ztankowachkii Zagrabien, Martino Pethe de Hethes Varadien, eodem Joanne Kuth
to Tauriensi, Francisco Forgach de Ghymes electo Vesprimien, Stephano Feierkewy Nitris, Paulo Zegedii Chanad
re Stephano Tarnovio Sirmien, Joanne Choreodii Tinimen et Antonio de Dominis electo Segnien et administratore Ma
en, ecclesiarum episcopis ecclesias dei faeliciter gubernantibus, Strigonien item Colocen et Bochien ecclesiarum, cano
arum, metropolitans, necnon Agrien, Transylvanien, Quinqueecclesien, Vacien et Boznen cathedralibus sedibus vacan
s. Item spectabilibus et magnificis comite Stephano de Bathor, iudice curiae nostrae comite Thoma Ordeody de Mon
erek, comite peropetuo inentis Claudii, regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae bano, comite Georgio
io tavernicorum, comite Francisco de Nadasd agazonum, Nicolao Palffy de Ordeodcubiculariorum, Francisco de Ro

Pavel Barinych • Igor Ďurič

Blažej Kálnický zvaný Valovič

Kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592

Aj tá najsvetovejšia história sa skladá z histórie dedín (miest, hradov a všetkých ostatných javísk, na ktorých sa odohráva život) a aj tie najvšeobecnejšie a najväčšie dejiny sa skladajú z konkrétnych osudov a príbehov malých ľudí. Ani najsvetovejšie a najvšeobecnejšie dejiny sa nedajú pochopiť bez histórie dedín a ľudí, a isteže aj naopak – osudy a príbehy ľudí nepochopíme bez dejinného rámca. Jednoducho veľká a malá história, ak to smiem takto nazvať, sa neodmysliteľne dopĺňujú. Nič to však nemení na veci, že malá história orientovaná do regiónov a na konkrétnych ľudí (a ich rody) je nesmierne zaujímavá, užitočná a – demokratická, lebo v čase, keď sa dejiny smeli odohrávať len vo všeobecných schémach, to jednoducho bolo nemožné, neželateľné, ba zakazované, lebo taká história sa ťažko kontroluje. Aj preto mi je táto kniha blízka a milá. Napísali ju ľudia, ktorí majú radi svoj región a svojich predkov a aj to je jeden z aspektov malej histórie: má rada tému, ktorú spracováva, je napísaná z lásky a hrdosti. A keď sa k tomu viaže profesionálna zdatnosť, akú prejavili autori našej knihy okrem iného aj v tom ako svoj malý príbeh zasadili do rámca veľkej histórie a všetkých ostatných zaujímavých a užitočných súvislostí, potom možno povedať už len „Šťastnú cestu“ – šťastnú cestu k ľuďom, ktorí sa z nej potešia a poučia.

Pavel Dvořák, historik, spisovateľ a publicista

Dávna minulosť našej obce je ešte stále zahmlená. Jej objasňovanie je mimoriadne náročné na trpezlivú prácu v archívoch a na posudzovanie vierohodnosti takto získaných dokumentov, predstavujúcich drobné kamienky zo zložitej mozaiky života v minulosti. Publikácia doplní a mení doteraz nám známe skutočnosti týkajúce sa života i doby nášho významného rodáka Blažej Kálnického - Valoviča. Predstavuje cenný príspevok pre všetkých, ktorí majú záujem nielen o históriu Kálnice a jej okolia, ale aj o poznanie procesu vytvárania širokej a známej rodiny Valovičovej. Sme preto radi vzniku tejto knihy a vysoko si vážime vzácnu prácu jej autorov.

Miroslav Borcovan, starosta obce Kálnica

Táto práca sa zdanlivo zaoberá len veľmi úzko zameranou problematikou: nobilitáciou kráľovského miestodržiteľského notára Blažej Kálnického - Valoviča. Je to však iba zdanie, lebo obsahuje množstvo údajov, ktoré z nej robia dielo s omnoho širším záberom a významom. V práci obsiahnuté historické reálie sú neoceniteľné pre všetkých, ktorí chcú hlbšie preniknúť cez závoj svojej minulosti a dozvedieť sa viac o svojich predkoch. Ukazuje im cestu, ako na to môžu ísť.

Ing. Jozef Valovič, Trnava

9 788097 041106